

San Marcos Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga-sii' Marcos

*Ma' kwa' Jwaa' juu' jee' la' hwa' kii-
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)*

¹ Jee' la- ma-løø' ju'hmëë' kih' Jesucristo Joo' Dio, ²lä-koo- ga-jäh' Isaia hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio: Cheen- jaa- hi- dsa-kwa' juu' kin-.

Hi- he' dsoo' ta- cha-nëh' mah' mi-lluuy' jwë kyah'.

³ Kii- nuuh- koo- lle' he- hlëeh- hwa' kii- jee' sa- kwa- ni- miih-:

“Mi-llu' hnäh' jwë kih' Dsa-jøøh' jnän',
mi-lluuy' hnäh' hñaah' mah' jäy- ko-dsoo' jwë”,
ga-jäyh'.

⁴ Ma' choo- Jwaa- jmii- koo- hwa' kii- jee' sa- kwa- ni- miih-. Ga-kway' juu' he- saa- dsa- jmii- hi- ga-hlëëyh' dsa- mah' wa' dsa-jeeyh- kyaah' Dio mah' koo- Dio dsë' kih' dso'kye- kiyh'. ⁵ Jwëë' dsa- ga-lla-nää' jee' ma' cheh' Jwaa-. Ga-lla-nää' hi- chaa- jee' jwii- mäh- he- na-hee- hwa' Judea hi- lä-ja- hi- chaa- Jerusalén ka-läh'. Lä-jëë' dsa- he' ma' mi-jnääy- he- hlih' he- ma' jmeey- hi- ga-chaa' Jwaa- jmii- dsa- he' cha'jmii- Jordán.

⁶ Hmiih- kih' Jwaa- ma' la' kyaah' jñu- camey- hi- ma' hä-loo- tuyh'. Ma' kuyh- iih- hi- ma' hiyh- jmih' tah' he- ma' cha- moh'. ⁷ Juu' lä-la- ma' kway-, ma' jäyh':

—Kēē- ga' jā- jaa- hi- jøøh' ga' lä'koh' ga' jnä'. Hi- ni- sa- tēdsēēn' chiihn' mah' llen' loo- he- hä' tiiy'. ⁸ Ma'ra- ju'dsoo' chaan' hnäh' jmii- kyaah' jmii- ba', pero hi- jā- kēē- ga' ki- jnä', hi- he' chaa' hnäh' jmii- kyaah' Jmi-llē' Na-jngii'.

Jwaa- ga' chaa' Jesús jmii-
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Ga'loo- koo- jmii' ya'hēē' Jesús koo- jwii- he- chee- Nazaret he- na-hee- hwa' Galilea, ngooy' mah' ga'choo' Jwaa- jmii- kiyh' cha'jmii- Jordán. ¹⁰ Ma' ya'hēē' Jesús cha'jmii-, lä'chah' ja- ga'jēy' ga'na' gyuuuh', ga'jyoo' Jmi-llē' Na-jngii' nē' kiyh' laa' lä'koo- jaa- juu-. ¹¹ Hi- ga'lä-nuuuh' koo- juu' he- ja' gyuuuh', he- ma'jäh':

—Hne- laah' gyuuu- kyaan- hi- hnaan-. Peer- chaan- llu' kyaah' hne-.

Ga'ka' hi-sa'llu' dsē' Jesús
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Lä'chah' ja-, ga'jøø' Jmi-llē' Na-jngii' kih' Jesús ta- hwa' kii-. ¹³ Jee' ja- ga'jäy' to'loo' jmii' jee' chaa- jah' hää' mah' ga'ka' Tana' dsē' Jesús. Hi- ga'lla-nää' ángele hi- ma'jmee- ta'he' kih' Jesús.

Ga'løø' Jesús kway- juu' hwa' Galilea
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Ma-ngēē' ma-taah- dsa- Jwaa- neh-ñē', ngaah' Jesús ta- hwa' Galilea na'kway- ju'hmēē' lä'koo- jāä- Dio dsa- lä'hih- kih'. ¹⁵ Ga'jäyh' lä'la-:

—Ma-dsēē' jmii', he- tøøhn' na' he- jāä- Dio dsa- lä'hih- kih'. Jeeh- hnäh' kih' Dio mah' heeh- hnäh' ju'hmēē' kiyh'.

Ga⁺tëeh⁺ Jesús kyeë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ jwä[~] hma⁺
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Jee⁺ hää⁺ Jesús jwë⁺ ngoo⁺ ta⁻ cha⁺ hoo⁺ jmi⁻ j^{uuh}-
 he⁻ hla⁻ hwa⁺ Galilea, jee⁺ ja⁻ ga⁺ jëëy⁺ Simón Pee⁺
 kyaah⁺ André⁺ øøyh⁻, ma⁺ tääyh⁺ jwäy[~] hma⁺, jëeh⁺
 he⁻ ja⁻ ba⁺ ma⁺ la⁺ ta⁺ kiyh⁺. ¹⁷ Mah⁺ ga⁺ jäh⁺ Jesús
 siyh⁻:

—Ya⁻ nääh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ jnä⁺ mah⁺ mi⁺ t^{ëen}-
 hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ mah⁺ leeh⁻ hnäh⁺ dsa⁻,
 lla⁻ he⁻ ma⁺ leeh⁻ hnäh⁺ hmooh⁻.

¹⁸ Lä⁻ चाह⁺ ja⁻ ga⁻ kyey⁻ sa⁺ hma⁺ kiyh⁺ mah⁺
 ga⁺ nääy⁺ kyaah⁺ Jesús.

¹⁹ Ma⁻ ngëë⁺ gyih⁺ kō⁻ ni^h~, ga⁺ jëëy⁺ Jacobo
 kyaah⁺ Jwaa⁻ joo⁺ Zebedeo ma⁺ tääyh⁺ neh⁻
 na⁺ moo⁺, ma⁺ hmiiy[~] sa⁺ hma⁺ kiyh⁺. ²⁰ Jesús ga⁺ t^{ëe}-
 kiyh⁺ hi⁻ चाह⁺ ba⁺ ga⁺ jmeey⁺ kō⁻ jōh⁺ kyaayh⁺.
 Ga⁺ jäh⁺ ba⁺ Zebedeo jmiy⁻ neh⁻ na⁺ moo⁺ kyaah⁺
 lä⁻ jëë⁺ hi⁻ ma⁺ jmee⁻ ta⁺ kiyh⁺.

Ga⁺ lleë⁻ Jesús jaa⁻ jmi⁻ lle⁺ hlih⁺ kih⁺ jaa⁻ dsa⁻
(Lc. 4:31-37)

²¹ Ga⁺ lla⁻ nääy⁺ jwäh⁻ Capernaum jmi⁺ ja⁻. Hi⁻ ma⁺
 ga⁺ t^ë- jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁺ ga⁻ he⁺ Jesús neh⁻
 gwah⁻ mäh⁻, hi⁻ ga⁻ løøy⁺ hlëëyh[~] dsa⁻. ²² Peer⁻
 ma⁺ dsaa[~] dsëy⁺ ma⁺ nuuy⁻ n^{uuh}- kih⁺ Jesús. Jëeh⁺
 ma⁺ hlëëyh[~] dsa⁻ lä⁻ koh⁺ jaa⁻ hi⁻ jmee⁻ hih⁻ ba⁺, ja⁻
 lä⁻ koh⁺ ma⁺ jmee⁻ ta⁻ jwoh⁺ kyaa⁺ ley. ²³ Neh⁻ gwah⁻
 ja⁻, ma⁺ hää⁺ jaa⁻ dsa⁻ n^{uuh}-, hi⁻ ma⁺ kye⁻ jmi⁻ lle⁺
 hlih⁺. Ga⁺ hlëëyh⁺ koo⁻ ki⁻ gaa⁻, ²⁴ ga⁺ jäh⁺:

—Ta⁻ kaah⁻ jnääh⁺, Jesús dsa⁻ Nazaret. ¿Che⁺
 ma⁻ ñeh⁺ mah⁺ mi⁺ llaah⁺ jnääh⁺? Kyuun⁻ ba⁺ hne⁻.
 Hne⁻ ba⁺ he⁺ hi⁻ na⁻ jngëë⁺ kyaa⁺ Dio.

25 Ga⁺j^uh⁺ Jesús kih⁺ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ he⁺, ga⁻siiyh⁺:
—Ta⁻ tooh⁺ mi^h, go⁻hëë⁻ ' jee⁺ hää^h kih⁺
dsa⁻ñ^uh⁻ na⁻.

26 He⁻ja⁻ ga⁻gwa⁺ ga⁻gyaa⁺ dsa⁻ñ^uh⁻ he⁺
ga⁻j^umeë⁺ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ kiyh⁺, ga⁻hooyh⁺ ko^o-
ki⁻gaa⁻, ja⁻ga⁺ ya⁻hëëy⁺. 27 Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ ma⁺ tääh⁺
jëë⁻ dsah⁺, ga⁻ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻kyaa^yh⁺, ga⁻jäyh⁺:

—¿Hee⁻ ba⁺ juu⁺ na⁻? Hmëë⁺ ba⁺ la⁺ juu⁺ na⁻. Peer⁻
bee⁺ juu⁺ kiyh⁺, lä⁻kye⁻ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ jmeey⁺ hih⁺
kih⁺ mah⁺ nuuh⁺ kiyh⁺.

28 Chah⁺ ba⁺ ga⁻lä⁻cha⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús lä⁻kaa⁻
hwa⁺ Galilea.

Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús ma⁻choo⁺ Simón Pee⁺

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

29 Ma⁺ ya⁻hëë⁻ Jesús neh⁺ gwah⁺ mäh⁻, ngooy⁺
kyaah⁺ Jacobo kyaah⁺ Jwaa⁻ cha⁺neh⁺ kih⁺ Simón
kyaah⁺ Andre⁺ øøyh⁻. 30 Ma⁻choo⁺ Simón ma⁺
kyaa⁺ dsaah⁺ llii⁺, he⁻ja⁻ ga⁻j^umeey⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús.
31 Ngoo⁺ Jesús jee⁺ kyaay⁺, ga⁻sooyh⁺ goo⁻ dsa⁻më⁺
he⁺ ga⁻chaayh⁻ hi⁻ lä⁻chah⁺ ja⁻ ya⁻hi⁺ llii⁺ kiyh⁺ hi⁻
ga⁻løøy⁺ jmeey⁺ ta⁺he⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁻.

Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jwëë⁺ hi⁻ dsaah⁺

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

32 Ta⁻ ga⁻hloo⁺ ja⁻, lä⁻ ma⁺ ga⁻hmää⁻ hyoo⁻,
na⁺nää⁺ jwëë⁺ dsa⁻ na⁺jää⁻ dsa⁻dsaah⁺ cha⁺në⁺ Jesús
hi⁻ lä⁻ja⁻ na⁺jääy⁻ hi⁻ ma⁺ kye⁻ jmi⁻lle⁺ hlih⁺.
33 Jwëë⁺ dsa⁻ chaa⁻ jee⁺ jwii⁻ ja⁻ na⁺nää⁺, ga⁻kayh⁺
go⁻te⁻ ho⁺hne⁻. 34 Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jwëë⁺ dsa⁻
hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ kyaah⁺ na⁻ku⁺ na⁻ngii⁺ dsoo⁺. Hi⁻
ga⁻hwëëy⁺ jwëë⁺ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ hi⁻ ma⁺ jää⁺ dsa⁻. Sa⁻

ga⁻kwa^ʔ Jesús jwë¹ ma^ʔ hlëeh¹ jmi⁻lle^ʔ hlih¹, kih¹ he⁻
kyu^u bih¹ Jesús.

Ga⁻kwa^ʔ Jesús juu¹ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻
(Lc. 4:42-44)

³⁵ Tiih[~] go⁻te[~], hwë¹ ga^ʔ lä⁻ja⁻, ya⁻hëë¹ Jesús
jwii⁻ jee^ʔ ma^ʔ gyay¹ ja⁻, ngooy¹ koo⁻ moh^ʔ jee^ʔ
sa⁺ chaa⁻ dsa⁻ na^ʔngii^ʔ kiyh¹ kih¹ Dio. ³⁶ He⁻ja⁻
ngoo¹ Simón kyaah^ʔ dsa⁻kyaayh^ʔ na^ʔhnääh⁻ Jesús.
³⁷ Ma^ʔ ga^ʔjnääy^h Jesús, ga⁺siiyh⁺:

—Jwëë^ʔ dsa⁻ tääh^ʔ hnaah⁻ hne⁻ jee^ʔ oo⁺.

³⁸ He⁻ja⁻ ga^ʔjäh^ʔ Jesús:

—Man^ʔ ta⁺ jee^ʔ jyoh^ʔ jwii⁻ lä⁻kaa⁻ jäh⁺ la⁻, na^ʔkan⁻
juu¹ la⁻ ka⁻läh^ʔ. Jëeh^ʔ, kih¹ he⁻ la⁻ ba^ʔ ja⁻ ma⁻jan[~].

³⁹ Ma^ʔja⁻ ga⁺ngëë^ʔ Jesús lä⁻kaa⁻ hwa¹ Galilea,
ma^ʔ kway⁺ juu¹ neh⁺ gwah⁺ kih¹ dsa⁻ judiu hi⁺ ma^ʔ
hwëëy[~] jmi⁻lle^ʔ hlih¹ kih¹ dsa⁺.

Ga⁻mi⁻hlää^ʔ Jesús jaa⁻ hi⁻ ma^ʔ dsaah^ʔ hmih¹ høø⁻
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ ma^ʔ dsaah^ʔ hmih¹ høø⁻
ga⁻mi⁻jëey^ʔ Jesús, ga⁺juuyh¹ jnëy^ʔ cha^ʔnë^ʔ Jesús,
ga⁺chuu^y kyaah^ʔ:

—Cher^ʔmah¹ le^ʔ, leh¹ ba^ʔ hne⁻ cheh¹ dsoo^ʔ he⁻
mi⁻sah^ʔ jnä^ʔ —ga⁺jäyh^ʔ.

⁴¹ Peer⁺ ga⁻lä⁻ñih^ʔ dsë¹ Jesús kih¹ dsa⁻ he^ʔ,
ga⁻kyey⁻ gooy⁻ në^ʔ kiyh¹, mah¹ ga⁺jäyh^ʔ:

—Le^ʔ ba^ʔ. Wa^ʔ dsa⁻che^ʔ dsoo^ʔ he⁻ mi⁻sah^ʔ hne⁻.

⁴² Lä⁻chah^ʔ ma^ʔ ga⁻hlëeh^ʔ Jesús ja⁻, ga⁻ääh¹
go⁻te[~] hmih¹ høø⁻ ja⁻. ⁴³ Jää¹ ja⁻ga^ʔ hiih¹ juu¹ kih¹
dsa⁻ he^ʔ, ga⁺taayh⁻ cha⁻miih⁻ juu¹. ⁴⁴ Ga⁺jäyh^ʔ
siiyh⁺:

—Jëè da', ta' jwii' ni' jaa' dsa' he' ma'hlaah'. Gwa' go'hääh' hñaa'h' kih' jmi-dsa' ba'. Kye' miih' he' kwëeh' hnih' mah' mi'lluuy' hne' lä'koh' lle' ley kih' Moisé. Lä'ja' go'jmee' mah' lä'ñey' ma'jä' kyah'.

⁴⁵ Hi' ngoo' dsa'ñuuh' he'. Chah' ba' ga'løoy' jmeey' juu' ha' lä' ga'la' kiyh'. Kih' he'ja', mo'so' ga'la' ma'dsoo' Jesús jnä'hä' jyoh' jwii', jëeh' ma' dsa'kuh' jwëë' dsa'. Ta' jee' sa' chaa' dsa' ba' ma' ngëy'. Pero ma'ra' he' ga'lla'nää' ba' dsa' chaa' ta' jee' jyoh' ma'hnaayh'.

2

Ga'mi'hlää' Jesús jaa' hi' sa' liih' goo' tii'
(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

¹ Ga'hya' ga' miih' jmi' ja'ga' ga'llaah' Jesús ka-läh' jwii' Capernaum hi' ga'nuu' dsa' gyay' cha'neh'. ² Lä'chah' ja' ga'kuh' jwëë' jwërte dsa' mah' ga'kayh' cha'neh' lä'jiuh' sa' ga'lä'joo' ho'hne' jee' ma' dsa'taayh' hi' ga'løø' Jesús kwa' juu'. ³ Hor' ja' ga'lla'nää' kyeë' dsa' jää' jaa' hi' dsaah' hi' sa' liih' goo' tii'. ⁴ Sa' ga'la' ma' dsa'näay' chuh' kih' Jesús, kih' he' ma'na'kah' dsa'. He'ja' ga'wii' dsa' he' gyuuh' hne' ja', mah' ga'jniyh' miih' ka'luu' hne' jee' gya' Jesús. Ta' jwë' ja', ga'jñaay' dsa'dsaah' he' lä' ma'kyaay' ja' nē' jii' kiyh'. ⁵ Ma' ga'jëë' Jesús ha' lä'koo' dsoo' dsë' lä'jëë' dsa' he', ga'jäyh' siiyh' dsa'dsaah':

—Gyuu' kyaan', ma'na'che' ba' dso'kye' kyah'.

⁶ Jee' ja' ma' tääh' ta'jwoh' kyaa' ley. Hi' he' ga'jmee' hu' dsë': ⁷ “¿He'la' hlëeh' lä'na-

dsa-ñuuh- na-? He- mi-kwayh¹ Dio ba' na-. Jaa- Dio ba' lih- che' dso'kye- kih' dsa-." ⁸ Pero chah² ba' ga-lä-kyuuh~ Jesús huuh³ dsë- he- ma' jmee- dsa- he', he-ja- ga-jäyh':

—¿He-la' jmeeh- hnäh' huuh³ dsë- lä-na-? ⁹ ¿Hee- ga' na- sa- jwëëh', laah' hnäh'? ¿Che' he- chih' jne' jaa- hi- dsaah': "Ma-na-che' dso'kye- kyah'", o he- chih' jnih': "Noo- kii' jii' kyah', mah' gwaah-"? ¹⁰ He-ja- jmeen' he- jwëëh' ga' mah' lä-ngëëh' hnäh', Hi-ga-lëë'ngo' la- ba' na-ngë' jwë' jmi-gyuu- la- mah' chey' dso'kye- kih' dsa-.

Ja-ga' ga-jäh' Jesús siih' hi- sa' liih' goo- ti' he':

¹¹ —Jnä' jwahn- noo-, kii' jii' kyah', gwaah- cha'neh- kyah'.

¹² He-ja- chah' ba' ga-noo- dsa- he' cha'në- lä-jëë- dsa-, ngaayh' kyaah' jii' kiyh'. Peer- ga-lä-dsa- dsë' dsa- ma' jëëy- ngaah' dsa-dsaah' he'. He-ja- ga-jmeey' juuh- kih' Dio, ga-jäyh':

—Ni- ko- hä' sa- ma-jëë' jne' lä-na-.

Jesús ga-tëëy' kih' Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³ Ma-ngëë' he- ja-, ngoo' Jesús ka-läh' cha'hoo' jmi-juuh- he- hla- hwa' Galilea. Jee' ja- ga-lla-nää' jwëë' dsa- jee' ma' cheyh', hi- ga-løoy' hlëëyh- dsa- ka-läh'. ¹⁴ Jee' ngëy- cha'hoo' jmi-juuh- ja-, ga-jëëy' Leví joo' Alfeo, hi- ma' gya' në'ta' kih' kooy' ku'sih-. Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ñä- wa' jmeen' ko-jøh'.

He-ja- ga-nooy- ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' Jesús.

¹⁵ Ma-ngëë' he- ja-, ma' gya' Jesús cha'neh- kih' Leví, ma' kuyh- kyaah' discípulo kyaay' hi- kyaah'

jwëë' dsa- hi- ma' koo' ku'sih- hi- jñah' dsa- wa' hi- cha- hi-. Jëeh' jwëë' hi- he' ma' ga- nää' kyaah' Jesús, he- ja- ba' ma' tääyh' jee' ja-. ¹⁶ Hi- ma' jëë- fariseo kyaah' ta- jwoh' kyaa' ley he- ma' kuh- Jesús ko- jøh' kyaah' dsa- he', he- ja- ga- ngiiy' juu' kih' discípulo kyaay':

—¿Ha- lä- la' juu' ja-? ¿He- la' kuh- hi- ta- jwoh' kyaah' hnäh' kyaah' hi- koo' ku'sih- na-, hi- lä- ja- kyaah' jñah' dsa- wa' hi- cha- hi-?

¹⁷ Ga- nuu' Jesús he- ga- jäyh', he- ja- ga- jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Sa- jmee- bii' tē-mē- kih' hi- lluu', kih' dsa- dsaah' ba' jmee- bii'. Sa- ma- jan- kih' hi- lluu', ma- jan- kih' hi- cha- dso'kye- kih' ba'.

Ga- ngiiy' dsa- juu', he- la' sa- tu- discípulo ko- hwëë- he- kuh- hiyh-

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ Koo- hä- lä- ma' tääh' dsa- kyaa' Jwaa- sa- ma' kuh- hiyh-, ma' ngiiy- kiyh' kih' Dio hi- lä- ja- ma' jmee- dsa- kyaa' fariseo ka- läh'. He- ja- ko- llaa' dsa- na- ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿He- la' ma- la- dsa- kyaa' Jwaa- kyaah' dsa- kyaa' fariseo sa- kuh- hiyh-, pero dsa- kyaah' sa- jmee- lä- ja-? ¿Ha- lä- la' juu' ja-?

¹⁹ He- ja- ga- jäh' Jesús siiyh-:

—Dsa- hi- tääh' jee' dsa- jee' goo- dsa-, sa- cha- he- kih' he- tøy' he- kuh- hiyh- ta- ko- jiih' gya' dsa- ñuuh- hi- dsa- jee' goo- jee' ja-. Sa- cha- ti- meeh- dsëy' cher' mah' gya' ba' dsa- ñuuh- kyaayh'. ²⁰ Pero lloo- koo- jmii' wa- ra- ga- lleë- dsa- dsa- ñuuh- hi- dsa- jee' goo- he'. Ma- ja- ga-

tɯ¹ dsa⁻ kyaay¹ he⁻ kuh⁻ hih⁻ mah¹ chuuy¹ kyaah¹ Dio. 21 Ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ kwa⁻ kih¹ tɔɔy¹ koɔ⁻ hmiih⁻ hmëë⁻ nē hmiih⁻ ma⁻ gyuh⁻, jëeh⁻ hmiih⁻ hmëë⁻ dsa⁻ dsuh¹ mah¹ jmeë⁻ dsa⁻ gyii⁻ hmiih⁻ ma⁻ gyuh⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻. 22 Hi⁻ lä⁻ ja⁻, ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ kwa⁻ kih¹ chiyh¹ jmih¹ mi⁻ jëh¹ hmëë⁻ neh⁻ loo⁻ ma⁻ gyuh⁻. Cher⁻ mah¹ ga⁻ chih¹ dsa⁻ he⁻ hmëë⁻ neh⁻ loo⁻ ma⁻ gyuh⁻, chah⁻ ba⁻ gyii⁻, jëeh⁻ sa⁻ kwa⁻ jwë¹ ää⁻. Tɯɯ⁻ jmih¹ mi⁻ jëh¹ hmëë⁻ hi⁻ heë⁻ loo⁻ ka⁻ läh⁻. He⁻ ja⁻ neh⁻ loo⁻ hmëë⁻ ba⁻ dsa⁻ hoo⁻ jmih¹ mi⁻ jëh¹ hmëë⁻.

Ga⁻ hlëh⁻ Jesús ha⁻ lä⁻ la¹ jmii⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁻ (Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

23 Koɔ⁻ jmii⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹, ga⁻ ngëë⁻ Jesús jee⁻ ma⁻ na⁻ jnäá⁻ chaah¹ trigo kyaayh¹ discípulo kyaay¹. Ga⁻ lɔɔ¹ discípulo hnäy⁻ miih⁻ sa⁻ gwah⁻ trigo mah¹ ga⁻ kuyh⁻. 24 He⁻ ja⁻ ga⁻ ngii⁻ fariseo juu¹ kih¹ Jesús:

—Jëë⁻ da⁻, ¿he⁻ la¹ jmeë⁻ discípulo kyaah¹ he⁻ sa⁻ ga⁻ tēy⁻ jmeey¹ jmii⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹?

25 Mah¹ ga⁻ jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—¿Che⁻ sa⁻ ma⁻ heh⁻ hnäh⁻ lä⁻ koɔ⁻ ga⁻ jmeë⁻ David llo⁻ joo⁻? Koɔ⁻ hä⁻ lä⁻ ma⁻ ja¹ kyoyh⁻, ga⁻ jmeë⁻ bii¹ kiyh¹ kyaah¹ dsa⁻ kyaayh¹. 26 Jii⁻ ja⁻ Abiatar ma⁻ laa¹ jmi⁻ dsa⁻ jøøh¹ hi⁻ ma⁻ hä⁻ goo⁻ gwah⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻ he¹ David ga⁻ kuyh⁻ he⁻ ñiih⁻ he⁻ ma⁻ na⁻ jøø⁻ he⁻ sa⁻ lle⁻ kih¹ ma⁻ kuyh⁻ hi⁻ ga⁻ kwëëyh¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ ga⁻ nää⁻ kyaayh¹. Jëeh⁻ ma⁻ la¹ jmi⁻ dsa⁻ ba⁻ ma⁻ na⁻ ngë¹ jwë¹ kuyh⁻ he⁻ ñiih⁻ ja⁻.

27 Hi⁻ ga⁻ jäh⁻ Jesús ka⁻ läh⁻ lä⁻ la⁻:

—Gaʼjmeeʼ Dio jmiʼ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹ he⁻ llu¹ kih¹ dsa⁻ baʼ. Sa⁻ gaʼjmää¹ Dio dsa⁻ mah¹ heeyh¹ dsa⁻ wiʼ kyaah¹ jmiʼ ja⁻. 28 Hi⁻ lä⁻ ja⁻ Hi⁻ ga⁻ läë¹ ngo¹ la⁻ baʼ na⁻ ngë¹ jwë¹ jmeey¹ hih¹, hee⁻ na⁻ he⁻ ga⁻ tēëʼ jmee¹ dsa⁻ jmiʼ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹.

3

Gaʼmi⁻hlääʼ Jesús ja⁻ dsa⁻ jmiʼ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

1 Koo⁻ ka⁻ lähʼ ga⁻ he¹ Jesús neh⁻ gwah⁻ kih¹ dsa⁻ judiu. Jee¹ ja⁻ maʼ hää¹ ja⁻ dsa⁻ ñuu⁻ hi⁻ ma⁻ lä⁻ ki¹ koo⁻ ma⁻ goo⁻. 2 Dsa⁻ hi⁻ maʼ tääh¹ neh⁻ gwah⁻ ja⁻, maʼ tääy⁻ Jesús, jëy⁻ che¹ mi⁻ hlääyʼ dsa⁻ jmiʼ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹ mah¹ lä⁻ ja⁻ ma⁻ le¹ ma⁻ hniy¹ kiyh¹. 3 He⁻ ja⁻ ga⁻ jahʼ Jesús sih¹ dsa⁻ dsaah¹ heʼ:

—Noo⁻ da¹ jee¹ to¹ dsaah¹ la⁻.

4 Hi⁻ ga⁻ ngiʼ Jesús juu¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ maʼ tääh¹ jee¹ ja⁻:

—¿Hee⁻ na⁻ na⁻ ngë¹ jne¹ jwë¹ jmeen¹ jmiʼ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹, che¹ he⁻ llu¹ o che¹ he⁻ hlih¹? ¿Che¹ llu¹ teeh¹ jne¹ dsa⁻ o che¹ wa¹ juu¹ ba¹ kih¹?

Ti¹ sih¹ ba¹ ga⁻ taah¹ lä⁻ jëë¹ dsa⁻ heʼ. Ni⁻ koo⁻ mo⁻ so⁻ ga⁻ ngiyʼ. 5 Mah¹ ga⁻ jëë¹ Jesús ta¹ jee¹ maʼ tääh¹ dsa⁻. Ga⁻ lä⁻ lleeyʼ kyaayh¹ hi¹ ja¹ meeh⁻ dsëy¹ ka⁻ läh¹ kih¹ he⁻ hwëh⁻ dsë¹ dsa⁻ hi⁻ maʼ tääh¹ jee¹ ja⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻ siyh¹ dsa⁻ ñuu⁻ heʼ:

—Ni¹h¹ da¹ gooh⁻ na⁻.

Chah¹ ba¹ ga⁻ ni¹h¹ dsa⁻ ñuu⁻ he¹ ma⁻ goo⁻, hi¹ ga⁻ jä¹ go⁻ te⁻ gooy⁻ ja⁻.

6 Pero ma' ga'hwëë fariseo jee' ja-, ga'taayh' juu' kwee- kyaah' dsa- kyaä' Herode ha- lä' jee' ma' jngëeyh' Jesús.

Peer' jwëë' dsa- ga'kuh' cha'hoo' jmi-jmuh-

7 Ya'hëë' Jesús ka-läh' ngooy' cha'hoo' jmi-jmuh- he- hla- hwa' Galilea kyaayh' discípulo kyaay' hi' jwëë' dsa- chaä- jee' ja- ga-nää' kaah' kiyh'. 8 Lä- ma' ga-nuu' dsa- lä-jë- he- jmee- Jesús, ga'lla-nää' jwëë' dsa- hi- chaä- hwa' Judea, hi' hi- chaä- Jerusalén, kyaah' hi- chaä- hwa' Idumea, hi- lä-ja- hi- chaä- hngaah' jmii- Jordán ka-läh', hi- lä-kye- hi- chaä- lä-ku' lä-ji' jwii- Tiro hi- Sidón. 9 Kih' he- ma' tääh' jwëë' dsa-, he-ja- ga'jmeey' mada- kih' discípulo kyaay', ga-siiyh':

—Go-jmee' jä' koo- na'moo' gyan, ngoo' kya-hlääh' dsa- jnä' jee' la-.

10 Jëeh', jwëë' hi- dsaah' ma-mi-hlääy' jää', he-ja- ga'lla-nää' jwëë' dsa-dsaah' jee' ma' gyay', ma' jmee- dsa- bi' ma' su' miih- cha'gooy- kih' Jesús. 11 Hi- ma' tääh' ga'jñah' dsa- hi- ma' kye- jmi-lle' hliih'. Ma' ga-jëëy' Jesús, ga'juuyh' jney' cha-në' Jesús ma' hooyh' ki-gaa- ma' jayh':

—Hne- laah' Joö' Dio.

12 He-ja- ga'jmuh' Jesús kih' jmi-lle' hliih' mah' sa- mi-jnääy' juu' he- laä' Jesús Joö' Dio.

Ga'hñaa' Jesús lä-jëë- gya-tuu' apóstole
(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

13 Ma-ngëë' he- ja-, ga'wii' Jesús lle'koh' hi- ga-tëëyh' ko'llaa' dsa- hi- ga-tih' dsëy' hi- ga-nuu' bih' he- jay' kyaayh'. 14 Ga'hñaa' gya-tuu' mah' jmee' ko-joh' kyaayh' hi- ga-cheey' mah'

dsa-kway⁺ juu¹ kiyh¹. ¹⁵ Hi⁺ ga-kway⁺ jwë¹ mah¹ mi-hlääy⁺ hi⁻ dsaah¹ hi⁻ hwëëy¹ jmi⁻lle⁺ hlih¹. ¹⁶ Lä⁻la⁻ chee⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaay⁻: Simón (hi⁻ ga⁻mi⁻cheey⁻ Pee¹), ¹⁷ Jacobo joo⁺ Zebedeo hi⁻ Jwaa⁻ øøh⁻ Jacobo. (Lä⁻uu⁺ dsa⁻ he⁺ ga⁻mi⁻cheey⁻ Boanerge. Jmii⁻ na⁻ hnøø¹ jäh⁻ joo⁺ ñih¹.) ¹⁸ Andre⁺ he⁺, Felipe, Bartolomé, Matä⁺, Tamá, Jacobo joo⁺ Alfeo, Tadeo, Simón dsa⁻ cananita he⁺, ¹⁹ hi⁻ Juda Iscariote hi⁻ ga⁻ngëë¹ Jesús këë⁻. Ma⁻la⁻ ma⁻hñaay¹ lä⁻jëë⁺ hi⁻ he⁺, ja⁻ga⁺ ya⁻näay⁺ kiyh¹.

*Ga⁻jäh⁺ dsa⁻, kye⁻ Jesús jmi⁻lle⁺ hlih¹
(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Ma⁻ngëë⁺ ma⁻ya⁻näay⁺, koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁻kah¹ dsa⁻ cha⁻neh⁺ jee⁺ ma⁺ täayh⁺ ja⁻. Ni⁺ mo⁻so⁻ ga⁻kwa⁺ jwë¹ ma⁺ kuyh⁺ kyaah¹ discípulo kyaay¹.

²¹ Ma⁺ ga⁻lä⁻ñe⁺ hi⁻ chaa⁻ kya⁺ Jesús ha⁻ lä⁻ dsa⁻ngëëy⁺, he⁻ja⁻ ga⁻näay¹ mah¹ ma⁺ teey⁺. Jëeh⁺ ma⁺ laay⁺, ma⁻hee⁺ go⁻te⁻ dsëy¹. ²² Pero ta⁻jwoh¹ kya⁺ ley hi⁻ ya⁻nää¹ Jerusalén, ga⁻jäh⁺:

—Beelzebú ba⁺ na⁻ jää⁺ Jesús. He⁻ja⁻ hwëëy⁺ jmi⁻lle⁺ hlih¹ kyaah¹ hih⁺ kih¹ hi⁻ kye⁻ nē⁺ kih¹ jmi⁻lle⁺ hlih¹.

²³ He⁻ja⁻ ga⁻hlëeh⁺ Jesús juu¹ na⁻hmää⁺ lä⁻la⁻:

—Nuu⁻ da⁺ hnäh⁺ hi⁻ jäh⁺ kyen⁺ jmi⁻lle⁺ hlih¹. ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ Tana⁺ hwëë⁺ he⁺ ba⁺ dsa⁻kyaayh¹ neh⁺ tuh⁻dsë¹ dsa⁻? ²⁴ Dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ koo⁻ hwa¹, cher⁺mah¹ teey⁺ kyaah¹ he⁺ ba⁺ dsa⁻kyaayh¹, sa⁻ gwëëy¹. ²⁵ Hi⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ lä⁻be⁺ dsë¹ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ koo⁻ cha⁻neh⁺, dsa⁻taah⁺ ko⁻joh⁺, cher⁺mah¹ te⁻jëëy⁺ kyaah¹ he⁺ ba⁺ hi⁻ chaa⁻ cha⁻neh⁺ kiyh¹. ²⁶ Ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻ la¹ kih¹ Tana⁺, sa⁻ gwëëy¹ cher⁺mah¹

tē-jëëʹ jmī-llēʹ hliihʹ kyaahʹ heʹ baʹ jmī-llēʹ hliihʹ dsā-kyaayhʹ. Chahʹ baʹ mī-llaayʹ hñiiyʹ.

27 Nī jaā dsā sā leʹ dsā-heʹ chaʹnehʹ kihʹ jaā dsā beēʹ mahʹ hñiyʹ hē chā kiyhʹ, cherʹmahʹ sā gā hñuuyʹ tō-nēʹ. Jmeeʹ biiʹ hñuuyʹ, jā-gā leʹ hwëeyʹ hē llā dsëyʹ. 28 Mā-rā juʹdsooʹ jwëëhn̄ hnähʹ, jmeeʹ baʹ Dio jøh̄ dsëʹ kihʹ lǟ-jë̄ dsoʹkyē hē jmeeʹ dsā. Hī jmeeyʹ jøh̄ dsëyʹ kihʹ lǟ-jë̄ juuʹ wñʹ hē hlëehʹ dsā. 29 Pero cherʹmahʹ gā hlëehʹ dsā wñʹ kihʹ Jmī-llēʹ Nā-jngiiʹ, mō-sō jmeeyʹ jøh̄ dsëyʹ, lǟ mā-nā-bäayhʹ jā-baʹ dsoʹkyē kihʹ.

30 Gā hlëehʹ Jesús lǟ-jā, kihʹ hē gā-jähʹ kō-llaayʹ dsā heʹ, Jesús maʹ kyē jmī-llēʹ hliihʹ.

Øøh̄ Jesús kyaahʹ chooyʹ
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

31 Këë̄ gā gā-llā-nääʹ øøh̄ Jesús kyaahʹ chooyʹ, pero kaʹhnē baʹ gā-jøøyʹ, hī gā-siiyh̄ dsā hī maʹ täähʹ jeeʹ jā, chiihʹ Jesús waʹ jäȳ. 32 Hē-jā gā-jähʹ dsā hī maʹ täähʹ kooʹ kihʹ Jesús:

—Hī maā kyaahʹ kyaahʹ øøh̄ täähʹ kaʹhnē, hnaah̄ hnē.

33 Hē-jā gā-jähʹ Jesús:

—¿Hī nā, hī laayʹ maā kyaan̄? ¿Hī nā, hī laayʹ øøhn̄?

34 Mahʹ gā-jëëyʹ lǟ-jëë̄ hī maʹ täähʹ lǟ-kuʹ lǟ-jiiʹ jeeʹ maʹ cheyhʹ jā, gā-jäyhʹ:

—Hī lā baʹ heʹ, maā kyaan̄, hī lā baʹ heʹ øøhn̄. 35 Lǟ-jëë̄ hī jmeeʹ lǟ hyoh̄ dsëʹ Dio, hī heʹ baʹ dsā-mëʹ øøhn̄, dsā-ñuuh̄ øøhn̄, hī maā kyaan̄.

4

Juu' na-hmäá' lä'koo- la' kih' dsa- hi- jñee~ mi'ju-
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Koo- ka-läh' ga-løø' Jesús hlëëyh~ dsa- cha'hoó' jmi-juuh- he- hla- hwa' Galilea. Jwëë' dsa- ga-lla-nää' jee' ja-, he-ja- ga-wii' Jesús neh- na'moo'. Neh- ja- ga-gyay- mah' ga-hlëëyh' dsa- hi- ma-tääh' cha'hoó' jmi- ja-. ² Ja- he- koo- neë' ga-mi-tëëy- dsa- kyaah' juu' na-hmäá'. Lä-jwë' ja- ga-kwëëyh' dsa- nuuh-. Ga-jäyh':

³ —Nuuh- da' hnäh'. Jaa- dsa- ngoo' ga-jñee' mi' ju-. ⁴ Jee' ngooy' jñee~ mi'ju- ja-, ga-saa' miih- cha'jwë', he-ja- ya-nää' ta' ga-kuh-. ⁵ Jyoh' ka-läh' mi'ju- ga-saa' né' kuu' jee' sa- cha- miih- gwaah'. He-ja- चाह' ba' ga-hya-, jëh', sa- ma' nøø' cha-miih- gwaah'. ⁶ Pero ma' ga-hëh' hyoo- ga-koo'. Jëh', miih- ba' jmoo' ma' cha-, he-ja- ga-lä-kii- chaah'. ⁷ Hi- jyoh' ka-läh' mi'ju- ga-saa' jee' chaah' too'. Ga-kwaa' ga' chaah' too' ja-, he-ja- ga-uu- chaah' kih' jee' na'too', mo-so' ga-kwa' mi'. ⁸ Hi- jyoh' mi'ju- ja-, ga-saa' jee' la' hwa' jmah'. He- ja- ba' ga-hii', ga-kwa' cha-miih- mi'. Cha- he- ga-kwa' gyii' gya' mi' lä-koo- chaah', cha- he- ga-kwa' to'lo' gya' dsë~ gya' mi' hi- jyoh' ga-kwa' hña-loo' mi'.

⁹ He-ja- ga-jäh' Jesús:

—Hi- hnøø' heeh' juu' la-, wa' heeyh-.

¹⁰ Ma' ga-jä' miih- go-te' dsa- kyaah' gya-tuu' discípulo, ga-ngüy' juu' kih' Jesús he- hnøø' jäh' juu' he- ga-kway' ja-. ¹¹ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Hnäh' ba' na' ngëh' hnäh' jwë' lä' ngëeh' hnäh' ha' lä' jää' Dio dsa' lä' hih' kih', he' ma' na' hmää' jää'. Pero hi' sa' na' jnää' kih' Dio, hlëëhn' kyaah' juu' na' hmää' ba'. ¹² Lä' ja-, ma' ke' jëëy~, sa' jnøøyh', ma' ke' nuuy-, sa' lä' ngëëy'. Kih' he' ja-, sa' dsa' jëëyh' kyaah' Dio mah' koo' Dio dsë' kih' dso'kye- kiyh'.

Ga'jmeeh' Jesús juu' he' hnøø' jäh' juu' na' hmää' kih' hi' na' jñee' mi'ju'

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Koo' ka' läh' ga' jäh' Jesús:

—¿Che' sa' ga' lä' ngëeh' hnäh' juu' kih' hi' na' jñee' mi'ju'? ¿Ha' ba' la' lä' ngëeh' hnäh' jyoh' juu' na' hmää' he' na' ga' jwahn' cher'mah' sa' ngëeh' hnäh' juu' la'? ¹⁴ Hih' hi' jñee' mi'ju-, hi' he' laa' jaa' hi' kwa' juu' kih' Dio. ¹⁵ Ko'llaa' dsa' hi' ma' nuu' juu', hi' he' laa' lä' koh' mi'ju- he' ga' toh' cha'jwë'. Ga' ma' nuuy' juu' kih' Dio, चाह' ba' gwa' Tana' jñuuyh' juu' he' ma' na' jnää' neh' tuh' dsëy'. ¹⁶ Hi' jñah' ka' läh' dsa' hi' nuu' juu', hi' he' laa' lä' koh' mi'ju- he' ga' saa' nē' kuu' jee' sa' cha' cha' miih- gwaah'. Lä' चाह' ma' nuuy- jëë- ba' dsëy'. ¹⁷ Pero ko' hwëë' ba' ja-. Laay' lä' koo' chaah' he' choo' miih- ba' jmoo' kih'. Wa'ra- ga' jëëy' wi' o go' nää' dsa- nē' kiyh', kwaat' kih' juu' he' ma' nuuy', lä' चाह' ja' tuy' jwë' kih' Dio. ¹⁸ Heh' mi'ju- he' ga' saa' jee' kih' chaah' too', lä' ja- laa' hi' nuu- juu' kih' Dio. ¹⁹ Pero jee' ga' nääy' ja-, ma' miih- lä' ja- dsa- lä' øøy' kih' Dio. Jëeh' kye' gyih' huu' dsë- kih' jmi- gyuh' la-, hi' hnøøy' lä' chay- cha' miih-

kuu', hi⁺ hee' dsëy⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ ga' cha⁻ jmi⁻gyuu⁺. He⁻ja⁻ sa⁺ jmeey⁻ ni⁺ miih⁻ ta' llu'. ²⁰ Pero mi'ju⁻ he⁻ ga⁺saa⁺ hwa⁺ jmah⁺, lä⁺ja⁻ laa⁺ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu' kih⁺ Dio mah⁺ heeyh⁻ ka⁻läh'. Hi⁻ he' jmee⁺ cha⁻miih⁻ ta' llu', lä⁺koo⁻ mi'ju⁻ he⁻ kwa⁺ ma⁺ gyii'gya', ma⁺ to⁺lo⁺gya' dsë[~] gya', ma⁺ hña⁻loo'.

Juu' na⁻hmää' lä⁺koo⁻ la' kih⁺ wa'je⁻

(Lc. 8:16-18)

²¹ Lä⁺la⁻ ga⁺jäh' Jesús ka⁻läh':

—Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ hih⁻ je⁻ mah⁺ jlëy⁺ kyaah' koo⁻ kyaah', ni⁺ sa⁺ chiyh⁺ neh⁺ jii'. He⁻ chiyh⁺ jee' ñii' ba⁺ mah⁺ lä⁺jnä' lä⁺kaa⁻. ²² Lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻hmää', lloo[~] koo⁻ jmi⁺ lä⁺jnä', hi⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ sa⁺ jnä', la⁺ kwaat⁻ lä⁺jnä'. ²³ Hi⁻ hnøø⁺ heeh⁺ juu' la⁻, wa' heeyh⁻.

²⁴ Hi⁻ ga⁺jäh' Jesús ka⁻läh':

—Jmee' da' hnäh' he' kih⁺ juu' he⁻ nuuh⁻ hnäh'. Jëeh', ja⁻ba' lä⁺koo⁻ nuuh⁻ hnäh' ko⁻ja⁻ ba' jiih⁺ lä⁺ngëeh' hnäh' o na⁻dsë[~] ga' miih⁻ ko⁻ja⁻. ²⁵ Lä⁺jëë⁺ hi⁻ ngëë' miih⁻, hi⁻ he' lä⁺ngëë' cha⁻ga⁺miih⁻. Hi⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ jmee⁺ ngëë', lä⁺kye⁻ he⁻ ja⁻ llaa⁺ ba'.

Juu' na⁻hmää' lä⁺koo⁻ la' kih⁺ jyoh' mi'ju⁻

²⁶ Hi⁻ ga⁺jäh' Jesús ka⁻läh':

—Lä⁺koo⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih⁺, jëeh⁺ kwee⁻ lä⁺ la' kih⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ jngëë⁻ mi'ju⁻. ²⁷ Sa⁺ cha⁻ kwaat⁻ la' kih⁺ dsa⁻ he' cher'mah⁺ na⁻gwiiy⁻ o cher'mah⁺ na⁻nëy'. Dsa⁻hya⁺ mi'ju⁻ ja⁻, hi⁺ dsa⁻kwaä⁺ lä⁺jmi⁺ lä⁺hwë⁺ ni⁺ sa⁺ ñey⁻ ha⁻ lä⁺ ga⁻la'. ²⁸ Hwa⁺ ba' jmee⁺ dsa⁻kwaä⁺ mi'ju⁻. To⁻në[~] dsa⁻hya⁺ mi'ju⁻, ja⁻ga' dsa⁻kwaä⁺ chaah⁺ kih⁺. Ma⁻ngëë' he⁻ ja⁻, jyoo⁺ le' kih⁺. Lä⁺hi⁺ ga' miih⁻,

kaḥ⁺ mi⁺ kih⁺. ²⁹ Hi⁺ ga⁺ ma⁻ää⁻ mi⁺, chooyh⁺ ta⁺ kiyh⁺, jëeh⁺ ma⁻lloo⁺ jii⁻ juuyh⁺ mi⁺ju⁻ mah⁺ llay⁺ llu⁺.

Juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻koö⁻ la⁺ kih⁺ mi⁺ju⁻ mostaza
(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ Hi⁺ lä⁻ la⁻ ga⁺ jāh⁺ Jesús ka⁻ läh⁺:

—¿Che⁺ kyuu^h hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ he⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻ hih⁺ kih⁺? Jwëehn^h hnäh⁺ juu⁺ he⁻ jëeh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ he⁻ ja⁻, mah⁺ lä⁻ ngëeh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺. ³¹ He⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻ hih⁺ kih⁺, jëeh⁺ kwee⁻ lä⁻ koö⁻ la⁺ kih⁺ koö⁻ mi⁺ju⁻ mostaza. Heh⁺ mi⁺ju⁻ ja⁻ pih⁺ ga⁺ miih⁻ lä⁻ koh⁺ ga⁺ jyoh⁺ mi⁺ju⁻ he⁻ jngëe⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. ³² Pero ma⁻ ngëe⁺ ma⁻ jngëey⁺ mi⁺ju⁻ ja⁻, dsa⁻hya⁺ mah⁺ dsa⁻ kwaä⁺ ñii⁺ ga⁺ lä⁻ koh⁺ ga⁺ jee⁺ lä⁻ jë⁻ joh⁺. Chaah⁺ mostaza kwa⁺ gooh⁺ kih⁺, lä⁻ ja⁻ lä⁻ kye⁻ ta⁺ jmee⁺ sii⁻ në⁺ sa⁺ goh⁺.

³³ Ga⁺ kwa⁺ Jesús juu⁺ kih⁺ Dio kyaah⁺ cha⁻ miih⁻ juu⁺ na⁻hmää⁺ he⁻ la⁺ lä⁻ koh⁺ juu⁺ na⁻hmää⁺ kih⁺ mostaza. Ga⁺ hlëeyh⁺ dsa⁻ ha⁻ koh⁺ jiih⁺ lä⁻ ngëey⁺ ba⁺. ³⁴ Ni⁺ koö⁻ sa⁻ ga⁺ hlëeh⁺ Jesús na⁻ hñaa⁺ lä⁻ jëe⁻. Juu⁺ na⁻hmää⁺ jmah⁺ ba⁺ ga⁺ hlëeyh⁺. Lä⁺ ma⁺ ga⁺ jā⁺ hñii⁺ ba⁺ lä⁻ jëe⁻ discípulo, ja⁻ ga⁺ ga⁻ mi⁻ jnääy⁻ na⁻ hñaa⁺ lä⁻ jëe⁻ juu⁺ na⁻hmää⁺ he⁻ ga⁺ hlëeyh⁺ ja⁻.

Ga⁺ jmee⁺ Jesús hih⁺ kih⁺ lle⁺ mah⁺ hii⁺ tii⁺
(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Lä⁺ ma⁺ ga⁺ nuu⁻ jmi⁺ ja⁻, ga⁺ jāh⁺ Jesús ga⁺ siiyh⁺ discípulo kyaay⁺:

—Man⁺ ta⁺ jyoh⁺ jwoo⁺ jmi⁻ juuh⁻ ka⁻ läh⁺.

³⁶ Ja⁻ ga⁺ ga⁻ hih⁺ discípulo juu⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻, hi⁺ ga⁺ jāäy⁺ Jesús lä⁻ ma⁻ gyay⁺ ja⁻ neh⁺ na⁺ moo⁺ ga⁻ nääy⁺. Ma⁺ hii⁺ ga⁺ jyoh⁺ na⁺ moo⁺ koo⁺ ja⁻, ga⁺ ka⁺ dsa⁻ he⁺ mah⁺ ga⁻ nääy⁺ ta⁺ jee⁺

ga⁻nää¹ discípulo. ³⁷ Jee' ga⁻nääy¹ ja⁻, ja¹ koo⁻lle' tá', ga⁻hih¹ goo⁻ jwërte. Ga⁻hluh¹ jmi⁻ lä⁻jiih¹ ga⁻haa⁻ neh⁻ na'moo'. Miih⁻ ga⁻ sa⁻ ga⁻hmäh¹ na'moo' ja⁻. ³⁸ Pero ma⁻na⁻gwii⁻ Jesús ta⁻ ka'luu' ja⁻, na⁻dsë⁻ lley' nē' tu¹. He⁻ja⁻ ga⁻chaa¹ discípulo kyaay¹:

—Ta⁻jwoh¹ —ga⁻jäyh¹ — ¿che' ni⁻ miih⁻ huu⁻dsë⁻ sa⁻ kyeh¹ he⁻ juu¹ jne' cha⁻jmi⁻ la⁻?

³⁹ He⁻ja⁻ ga⁻noo⁻ Jesús, ga⁻jmeey¹ hih⁻ ga⁻jä' ti¹ lle', hi⁻ ga⁻jäyh¹ siiyh⁻ jmi⁻:

—Ta⁻ tooh¹ miih¹, jä' ti¹.

Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻hna¹ lle' hi⁻ ga⁻jä' ti¹ go⁻te¹ jmi⁻. ⁴⁰ Ma⁻ngëe⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻jäh¹ Jesús siih⁻ dsa⁻ kyaay¹ he¹:

—¿He⁻la¹ gah¹ hnäh¹ cha⁻miih⁻? ¿He⁻la¹ ja⁻ sa⁻ dsoo¹ hoh¹ hnäh¹ kin⁻?

⁴¹ Peer⁻ ga⁻lä⁻goh⁻ discípulo kyaa¹ Jesús, he⁻ja⁻ ga⁻ngiiy¹ juu¹ kih¹ dsa⁻kyaayh¹:

—¿Hii⁻ ba⁻ na⁻, heh¹ lä⁻kye⁻ jmi⁻ hi⁻ lä⁻kye⁻ lle¹ nuuh¹ kiyh¹?

5

Dsa⁻ hi⁻ ma' kye⁻ jmi⁻ lle' hliih¹ chee⁻ Legión

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Hi⁻ ga⁻lloo¹ Jesús jyoh¹ jwoo¹ jmi⁻juuh⁻ ja⁻ kyaah¹ discípulo kyaay¹, hwa¹ kih¹ dsa⁻ gadareno.

² Lä⁻ ma' ga⁻jñaay¹ neh⁻ na'moo' ja⁻, ja¹ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma' kye⁻ jmi⁻ lle' hliih¹, ga⁻mi⁻jeey⁻ Jesús. Hi⁻ he¹ ma' gya¹ jee' la¹ to⁻høø⁻ kih¹ hlii¹. ³ Jee' ja⁻ ma' la¹ høøy¹. Ma⁻ke⁻ ma' hñuuh⁻ dsih¹ kyaah¹ caden⁻, ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻jmaa¹. ⁴ Ja⁻ he⁻ koo⁻ hä¹ ga⁻hñuuh⁻ dsih¹ kyaah¹ caden⁻ hi⁻ ga⁻gwë¹

dsa- tiiy' kyaah' jwi' hma- he- he' too-, pero ni-
 koo- sa- ga-jmaa'. Ga-sa' ga-hna' bih' la-jje' he-
 kyaah' ma' na-hnuu' goo- tiiy'. Ni- jaa- dsa- sa-
 ga-la-bee' kyaayh'. ⁵ La-jmii' la-hwe' ma' ngey-
 moh' ki-hooyh~, hi- la-ja- jee' la' to-hoo-. Hi-
 ma' jmeey- dsoo' kih' hniiy' kyaah' kuu'. ⁶ Uu'
 ga-ga-jeey' Jesús, he-ja- ngooy' ko-chih' ga-juuyh'
 jney' cha'ne' Jesús. ⁷ Mah' ga-hleeyh' koo- ki-gaa-,
 ga-jäyh':

—Ta- kaah- jnä' Jesús, hne- Joo' Dio Joo'h'.
 Ma-ra- ju'dsoo', ta- jmeeh' jnä'.

⁸ Ga-hleeyh' la-ja- jeeh' jaa' ba' ga-jäh' Jesús:

—Hne- jmi-llé' hlih', go-hëë' kih' dsa-nnuh-
 na-.

⁹ Hi- ga-ngii' Jesús juu' kiyh':

—¿Hee- cheeh- hne-?

Mah' ga-jäyh':

—Legión cheen-, jeeh' jweë' jnaäh'.

¹⁰ Peer- ga-chuuy' kyaah' Jesús, mah' sa- heë'
 Jesús kiyh' uu' kih' hwa' ja-. ¹¹ Jäh- kih' lle' hwa' ja-
 ma' tääh' koo- naä' ñe' ma' kuh- nuu-. ¹² He-ja-
 ga-ngii' jmi-llé' hlih' he' kih' Jesús, ga-jäyh':

—Chee- jnaäh' kih' ñe' hi- tääh' oo' mah'
 dsa'tooh' jnaäh' kiyh'.

¹³ Ga-kwa' ba' Jesús jwë'. He-ja- ga-hweë-
 jmi-llé' hlih' kih' dsa- he', mah' ga-taayh' kih'
 la-jee- to' mil ñe' hi- ma' tääh' jee' ja-. La-jee-
 ñe' he' ga-kyuu'. Ma' ga-tëey' koo- lle' hwa',
 ko-dsoo' jwë' ba' ga-saay' cha-jmii- juuh-. Jee'
 ja- ga-juuy' neh- jmi-. ¹⁴ Dsa- hi- ma' hää-
 ñe' he', ga-naäy' ko-chih' cha-hliiy' ta- jee' jwi-
 hi- ta- chuu' moh', na-jmeeyh' juu'. Hi- la-jee-

dsa- hi- ga-nuu', na'nää' na'jöö- ha- lä- ga-la'.
 15 Ma' ga-lla-näay' jee' cheh' Jesús, ga-jööy' dsa- hi-
 ma' jää- jwöö' jmi-llé' hlih' he', ma' gyay' kyeyh'
 hmih-, ma-nøh' dsëy' go-te~, he-ja- ga-jwaah'
 dsa-. 16 Hi- ga-jöö' lä-jö- he- ja-, ga-jmeeyh'
 juu' kih' dsa- ha- lä- ga-laa' hi- ma' jää- jmi-llé'
 hlih' he' hi- ga-jmeeyh' juu' lä-koh' ga-la' kih' ñe'.
 17 Ja-ga' ga-løø' dsa- he' chuuy' kyaah' Jesús mah'
 wa'llaayh' kiyh' ta- jee' jyoh'.

18 Lä- ma' ga-he' Jesús neh- na'moo', dsa- hi- ma'
 kye- jmi-llé' hlih' he' ga-chuu' kyaah' Jesús, mah'
 ma' kway' jwé' ma' dsooy' kyaayh'.

19 Pero sa- ga-heeh- Jesús:

—Gwaah- kyah' go-koø' juu' kih' hi- chaa-
 kyah', ha- lä- la' he- jah-gaa- he- ma-jmee' Dio
 kyah' hne-. Go-jmeeh' juu' ha- lä- ma-lä-ñih' dsë'
 Dio kyah' —ga-jäh' Jesús siyh- dsa- he'.

20 He-ja- ngaayh', ga-ngööy' lä-kaa- jwii- he-
 jah' dsa- Decápoli ga-jmeeyh' juu' ha- lä- la' he-
 jah-gaa- he- ga-jmee' Jesús kiyh'. Hi- lä-jöö' dsa-
 hi- ga-nuu' ga-taah' jöö- dsah-.

*Jö-mii' Jairo kyaah' jaq- dsa-möö' hi- ma' dsaah'
 (Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)*

21 Ngaah' Jesús ka-läh' ta- hngaah' jmi-juah-
 kyaah' na'moo'. Ma' ga'llaayh' jee' ja-, jwöö' dsa-
 ga-lla-nää' ka-läh'. 22 Jee' ja- ga'lloo' jaa- dsa-
 chee- Jairo hi- laa' ta' kih' gwah- mäh- jee' jwii-
 ja-. Ma' ga-jööy' Jesús ga-juuyh' jney' cha'ney',
 23 mah' ga-chuuy' cha-miih- kyaah' Jesús, ga-jäh'
 siyh-:

—Dsa⁻juu^ʔ chih⁻mē^ʔ kyaan⁺, ña⁻ mah^ʔ go^ʔkyeh⁻ gooh⁻ nē^ʔ kiyh^ʔ mah^ʔ hlää^ʔ, lä⁺ja⁻ mo⁺so⁺ juuy^ʔ.

²⁴ He⁻ja⁻ ngoo^ʔ Jesús kyaah^ʔ Jairo. Peer⁺ na⁻lää⁻ na⁻jlēē[~] bih^ʔ dsa⁺, kih^ʔ he⁻ jwēē^ʔ hi⁻ ga⁺nää^ʔ kyaayh^ʔ. ²⁵ Jee^ʔ ga⁺ngēē^ʔ Jesús ja⁻, ma^ʔ cheh^ʔ jaa⁻ dsa⁻mē^ʔ hi⁻ ma^ʔhya⁻ koo⁻ gya⁺tō^ʔ ji⁻ ñe⁻ he⁻ ma^ʔ dsaayh^ʔ dsoo^ʔ kiyh^ʔ. ²⁶ Ma⁻lä⁻hi⁻ jēēy[~] wi^ʔ, ja⁺ hi⁻ jaa⁻ tē⁺mē[~] ma⁻kaayh⁺. Dsa⁻mē^ʔ he^ʔ ga⁺mi⁻llay⁻ lä⁺jē⁺ he⁻ cha⁻ kiyh^ʔ, ga⁺heey^ʔ kyaah^ʔ tē⁺mē[~]. Ni⁺ miih⁻ sa⁺ ga⁺la^ʔ mē[~], cha⁻ga⁺miih⁻ ma^ʔ ja^ʔ kiyh^ʔ koo⁻ jmi^ʔ koo⁻ jmi^ʔ. ²⁷ Ma^ʔ ga⁺nuuy^ʔ hlēēh⁻ dsa⁻ kih^ʔ Jesús, lä⁺chah^ʔ ja⁻ ga⁺taayh⁻ hñiiy^ʔ jee^ʔ kih^ʔ jwēē^ʔ dsa⁻ he^ʔ mah^ʔ ga⁺su^ʔ miih⁻ cha^ʔgooy⁻ sa^ʔhmiih⁻ kih^ʔ Jesús. ²⁸ Jēēh^ʔ ma^ʔ laay^ʔ: “Wa⁻ra⁻ jāh^ʔ kih^ʔ koo⁻ tēēn^ʔ su^ʔ miih⁻ cha^ʔgoon⁺ sa^ʔhmiih⁻ kiyh^ʔ, hlään^ʔ go⁻te[~].” ²⁹ Lä⁺chah^ʔ ja⁻ ga⁺hna^ʔ dsoo^ʔ kiyh^ʔ hi⁺ ga⁺lä⁻liih⁻ dsa⁻mē^ʔ he^ʔ he⁻ ga⁺ääh^ʔ go⁻te[~] dsoo^ʔ kiyh^ʔ. ³⁰ Hi⁺ chah^ʔ ba^ʔ ga⁺lä⁻liih⁻ Jesús heh^ʔ be^ʔ kiyh^ʔ ga⁺mi⁻hlää^ʔ jaa⁻ dsa⁻, he⁻ja⁻ ga⁺jeeyh⁻ hñiiy^ʔ ga⁺siiyh⁺ dsa⁻:

—¿Hi⁻ na⁻ hi^ʔ ma⁻su^ʔ sa^ʔhmiih⁻ kin⁺?

³¹ He⁻ja⁻ ga⁺jäh^ʔ discípulo kyaay^ʔ:

—Che^ʔ sa^ʔ jēēh^ʔ jee^ʔ kih^ʔ jwēē^ʔ dsa⁻ hääh^ʔ, mah^ʔ jwah^ʔ: “¿Hi⁻ na⁻ ma⁻su^ʔ jnä^ʔ?”

³² Pero cheh^ʔ bih^ʔ jēēy[~] lä⁻ku^ʔ lä⁻jii^ʔ jee^ʔ tääh^ʔ dsa⁻, hi⁻ na⁻ hi⁻ ma⁻jmeē^ʔ lä⁻ja⁻. ³³ Hi^ʔ dsa⁻mē^ʔ he^ʔ ñe⁻ bih^ʔ he⁻ ma⁻hlaay^ʔ. Goyh⁺ hi⁺ jlää⁺ gyih^ʔ lä⁻ja⁻, ngooy^ʔ na^ʔjuuyh^ʔ jnéy^ʔ cha^ʔnē^ʔ Jesús hi⁺ ga⁺jmeeyh^ʔ juu^ʔ lä⁻koh^ʔ ga⁺la^ʔ kiyh^ʔ. ³⁴ He⁻ja⁻ ga⁺jäh^ʔ Jesús siiyh⁺ dsa⁻mē^ʔ he^ʔ:

—Gy^{uu} kyaan⁺, kih⁺ he⁻ ma⁻lä⁻ dsoo⁺ hoh⁺ kin⁺, ma⁻jä⁺ ba⁺ kyah⁺. Gwaah⁻ ba⁺ hne⁻ llu⁺, wa⁺ jä⁺ go⁻te⁻ dsoo⁺ kyah⁺.

³⁵ Lä⁻ ma⁻ cheh⁺ ba⁺ Jesús hleeh⁺, ma⁺ ga⁻lla⁻ nää⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ kih⁺ Jairo hi⁻ ma⁺ laa⁺ ta⁺ kih⁺ gwah⁻ jee⁺ ja⁻. Hi⁻ he⁺ ma⁺ kye⁻ juu⁺, jäyh⁺ sⁱⁱyh⁺ Jairo:

—Ma⁻ juu⁺ ba⁺ gy^{uu} me⁺ kyaah⁺. Mo⁻ to⁻ kwa⁻ ga⁻ ta⁺ kih⁺ ta⁻ jwoh⁺ na⁻.

³⁶ Lä⁻ chah⁺ ma⁺ ga⁻ nuu⁺ Jesús juu⁺ ja⁻, ga⁻ jäyh⁺ sⁱⁱyh⁺ hi⁻ laa⁺ ta⁺ kih⁺ gwah⁻ he⁺:

—Ta⁻ ka⁻ hu^{uu} dsē⁻, jmeē⁺ dsoo⁺ hoh⁺ ba⁺.

³⁷ Ja⁻ jiih⁺ mo⁻ so⁻ ga⁻ kway⁺ jwē⁺ ma⁺ dsa⁻ nää⁺ dsa⁻ kyaayh⁺. Ga⁻ jääy⁺ ma⁻ la⁻ Pee⁺ ba⁺, kyaah⁺ Jacobo kyaah⁺ Jwaa⁻ øøyh⁺. ³⁸ Lä⁻ ma⁺ ga⁻ llooy⁺ jäh⁻ jee⁺ chih⁺ hne⁺ kih⁺ hi⁻ laa⁺ ta⁺ kih⁺ gwah⁻ he⁺, ga⁻ nuuy⁺ tääh⁺ mⁱⁱh⁺ ki⁻ hooh⁻ dsa⁻. ³⁹ Ma⁺ ga⁻ hey⁺ cha⁻ neh⁺, ga⁻ jäyh⁺:

—¿He⁻ la⁺ tooh⁺ hnäh⁺ mⁱⁱh⁺ he⁻ ki⁻ hooh⁺ hnäh⁺? Sa⁻ na⁻ juu⁺ chih⁻ me⁺ na⁻, hi⁻ na⁻ gwⁱⁱ ba⁺ na⁻.

⁴⁰ Ga⁻ mi⁻ kwah⁺ ba⁺ dsa⁻ kih⁺ Jesús. He⁻ ja⁻ ga⁻ hwēy⁺ ka⁻ hne⁻ lä⁻ jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻, mah⁺ ga⁻ hey⁺ jee⁺ kyaa⁺ chih⁻ me⁺ he⁺ kyaah⁺ ma⁻ la⁻ cho⁻ jmiiy⁻ hi⁻ kyaah⁺ discípulo kyaay⁺ ba⁺.

⁴¹ Hi⁻ ga⁻ sooyh⁺ goo⁻ chih⁻ me⁺ he⁺, ga⁻ jäyh⁺:

—Talita, cumi —juu⁺ la⁻ hnøø⁺ jäh⁻: Chih⁻ me⁺, jnä⁺ jwēēhn⁻ hne⁻ noo⁻.

⁴² Lä⁻ chah⁺ ja⁻ ga⁻ noo⁻ chih⁻ me⁺ he⁺ hi⁻ ga⁻ løoy⁺ ngēy⁻. Peer⁻ jēē⁻ dsah⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻, kih⁺ he⁻ ga⁻ la⁺ lä⁻ ja⁻. Chih⁻ me⁺ he⁺ ma⁺ hää⁺ gya⁻ to⁺ ji⁻ ñē⁻. ⁴³ Pero ga⁻ täayh⁻ juu⁺ mah⁺ sa⁻ kooyh⁺ juu⁺

kyaah' ni⁺ jaa⁻ dsa⁻. Hi⁺ ga⁻siyh⁺ he⁻ kwëeyh⁺ he⁻ kuh⁻ chih⁻ mē⁺ he⁺.

6

Ga⁻llaah⁺ Jesús jwⁱⁱ- Nazaret

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

¹ Ya⁻ hēē⁺ Jesús kih⁺ Jairo, jayh⁺ ta⁻ jee⁺ jwⁱⁱ- kiyh⁺, hi⁺ discípulo kyaay⁺ ga⁻ jmeē⁺ ko⁻ jøh⁺ kyaayh⁺.

² Jmⁱⁱ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺ ga⁻ hey⁺ neh⁻ gwah⁻ mäh⁻ hi⁺ ga⁻ løoy⁺ kway⁺ juu⁺. Ma⁺ ga⁻ nuu⁺ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ hlëeyh⁺, ga⁻ taayh⁺ jēē⁻ dsayh⁺, he⁻ ja⁻ ma⁺ jäh⁺ dsa⁻ kiyh⁺:

—¿Ha⁻ ma⁻ mi⁻ tēē⁻ hi⁻ na⁻, he⁻ hlëeyh⁺ lä⁻ na⁻? ¿Hi⁺ kwa⁺ hu^u dsē⁻ kiyh⁺? ¿Ha⁻ ba⁺ lä⁻ jmeey⁺ lä⁻ lä⁻ jē⁺ he⁻ juh⁻ gaa⁻ he⁻ jmeey⁺ na⁻? ³ ¿Che⁺ ja⁺ he⁺ tē⁻ hma⁻ na⁻? ¿Ja⁺ he⁺ joo⁺ María na⁻? Hi⁺ hi⁻ na⁻, ¿ja⁺ he⁺ øøyh⁻ Jacobo, José, Juda, Simón, hi⁻ dsa⁻ mē⁺ øøyh⁻ hi⁻ tääh⁺ kyaah⁺ jne⁺ jee⁺ la⁻?

Lä⁻ jē⁺ he⁻ ma⁺ jmeey⁺, ga⁻ toh⁺ wi⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺.
⁴ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Tih⁻ ba⁺ dsē⁺ dsa⁻ hi⁻ ngēē⁻ juu⁺ kih⁺ Dio hi⁻ go⁻ nää⁺ jee⁺ jyoh⁺. Pero hi⁻ chaa⁻ jee⁺ jwⁱⁱ- kih⁺, hi⁻ hi⁻ chaa⁻ cha⁺ neh⁻ kih⁺, sa⁻ hnää⁺ dsih⁺.

⁵ Sa⁻ ga⁻ la⁺ ma⁺ jmeey⁺ cha⁻ miih⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻ jee⁺ ja⁻. Ko⁻ llaa⁺ dsa⁻ dsaah⁺ he⁺ ga⁻ kyey⁻ gooy⁻ nē⁺ kih⁺ mah⁺ ga⁻ jä⁺ kiyh⁺. ⁶ Kih⁺ he⁻ sa⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo⁺ dsē⁺ dsa⁻ gooy⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻ lä⁻ dsaa⁻ dsēy⁺ cha⁻ miih⁻. Ma⁻ ngēē⁺ he⁻ ja⁻, ngooy⁺ lä⁻ kaa⁻ jwⁱⁱ- jee⁺ jäh⁺ na⁺ kway⁻ juu⁺.

Ga⁻ cheē⁺ Jesús dsa⁻ kyaay⁺ mah⁺ kway⁺ ju⁺ hmēē⁺

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

7 Ga^ˆtēeyh^ˆ lä^ˆjēē^ˆ gya^ˆtuu^ˆ discípulo kyaay^ˆ mah^ˆ cheey^ˆ ma^ˆ uu^ˆ ma^ˆ uu^ˆ lä^ˆkoo^ˆ jee^ˆ jwii^ˆ, hi^ˆ ga^ˆkwēeyh^ˆ be^ˆ mah^ˆ jmeey^ˆ hih^ˆ hwēē^ˆ jmi^ˆlle^ˆ hlih^ˆ kih^ˆ dsa^ˆ. 8 Ga^ˆjmeey^ˆ mada^ˆ kiyh^ˆ, ga^ˆjäyh^ˆ lä^ˆla^ˆ:

—Ta^ˆ ka^ˆ hnäh^ˆ ni^ˆ miih^ˆ kih^ˆ cha^ˆjwē^ˆ. Ta^ˆ ka^ˆ hnäh^ˆ hmih^ˆtuh^ˆ, ni^ˆ he^ˆñiih^ˆ, ni^ˆ kuu^ˆ. Ma^ˆla^ˆ hma^ˆhu^ˆ ba^ˆ kah^ˆhnäh^ˆ. 9 Ja^ˆ heeh^ˆ hnäh^ˆ loo^ˆ he^ˆ hä^ˆ tiih^ˆ hnäh^ˆ ba^ˆ, ta^ˆ ka^ˆ hnäh^ˆ jyoh^ˆ lēē^ˆ hmiih^ˆ kyah^ˆ hnäh^ˆ. 10 Lä^ˆkoo^ˆ jwii^ˆ jee^ˆ tēēh^ˆ hnäh^ˆ, jäh^ˆ hnäh^ˆ koo^ˆ cha^ˆneh^ˆ kih^ˆ dsa^ˆ, lä^ˆjiih^ˆ hwēēh^ˆ hnäh^ˆ jee^ˆ ja^ˆ. 11 Pero cher^ˆmah^ˆ sa^ˆ ga^ˆheeh^ˆ dsa^ˆ hnäh^ˆ jee^ˆ lla^ˆnääh^ˆ hnäh^ˆ, hi^ˆ cher^ˆmah^ˆ sa^ˆ ga^ˆnuuy^ˆ juu^ˆ he^ˆ kyeh^ˆ hnäh^ˆ, ja^ˆ hwēēh^ˆ hnäh^ˆ jee^ˆ ja^ˆ. Ja^ˆ hlah^ˆ hnäh^ˆ wa^ˆhløø^ˆ he^ˆ na^ˆbeh^ˆ tiih^ˆ hnäh^ˆ. He^ˆ ja^ˆ jmee^ˆ lii^ˆ he^ˆ ma^ˆla^ˆ kwaat^ˆ kih^ˆ bih^ˆ ja^ˆ. Ma^ˆra^ˆ ju^ˆdsoo^ˆ jwēēhn^ˆ hnäh^ˆ, wa^ˆra^ˆ ga^ˆlloo^ˆ jmi^ˆjmee^ˆ Dio jwiz^ˆ, jee^ˆ jwii^ˆ ja^ˆ jēē^ˆ cha^ˆga^ˆmiih^ˆ wi^ˆ lä^ˆkoh^ˆ ga^ˆ he^ˆ jēē^ˆ jee^ˆ jwii^ˆ Sodoma kyaah^ˆ Gomorra —ga^ˆjäh^ˆ Jesús siih^ˆ discípulo kyaay^ˆ.

12 Ma^ˆngēē^ˆ he^ˆ ja^ˆ, ga^ˆhwēē^ˆ discípulo ga^ˆnäay^ˆ kway^ˆ juu^ˆ mah^ˆ wa^ˆ dsa^ˆjēēh^ˆ dsa^ˆ kyaah^ˆ Dio. 13 Ga^ˆhwēey^ˆ jmi^ˆlle^ˆ hlih^ˆ hi^ˆ ga^ˆsuy^ˆ miih^ˆ acit dsa^ˆdsaah^ˆ, lä^ˆja^ˆ ga^ˆmi^ˆhläay^ˆ jwēē^ˆ hi^ˆ ma^ˆ dsaah^ˆ.

Jee^ˆ la^ˆ jäh^ˆ ha^ˆ lä^ˆ ga^ˆjuu^ˆ Jwaa^ˆ hi^ˆ ma^ˆ choo^ˆ jmi^ˆ

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

14 Ga^ˆlä^ˆkaa^ˆ ma^ˆ cha^ˆ juu^ˆ kih^ˆ Jesús, he^ˆja^ˆ ga^ˆnuu^ˆ rey Herode. Mah^ˆ ga^ˆjäyh^ˆ:

—Laan^ˆ go^ˆ Jwaa^ˆ hi^ˆ ma^ˆ choo^ˆ jmi^ˆ ma^ˆlä^ˆjiih^ˆ jee^ˆ kih^ˆ hi^ˆ ma^ˆna^ˆjuu^ˆ, he^ˆja^ˆ

ma-kyey- cha-miih- be' he- kyaah' jmeey- he- juh-gaa-.

15 Hi- ko-llaa' jah' Elia ba' na-, hi- lle' kih' jah'. Hi- jnah' ma' jah', jaa- hi- ngëe~ juu' kih' Dio ba' na-, ja-ba' lä-koo- laa' hi- ma' ngëe~ juu' kih' Dio llo'joo'. 16 Pero lä- ma' ga-nuu' Herode ja-, ga-jäyh':

—Hi- he' he' Jwaa-, hi- ga-jmeen' mada- ga-ku' lle', hi- he' na- ma-lä-jiih' jee' kih' hi- ma-na-juu'.

17 He' ba' Herode ga-jmee' hih' jää', ga-saah' dsa- Jwaa-, ga-taayh- neh-ñe' dsoo' kih' Herodía. Herodía he' ma' laa' me' Felipe dsa-ñuuh- øøh' Herode. Pero ma-ngëe' he- ja-, ga-tëe- Herode dsa-më' he', ga-jmääy' lä-koh' dsa-më' kyaay'.

18 Sa- ga- ma-hää' Jwaa- neh-ñe' ga-siiyh' Herode:

—Sa- lle' kih' he- ma-kyaah' me' dsa-ñuuh- øøh'.

19 He- ja- ga-lä-høøh' Herodía kih' Jwaa-. Hnøøy' ma' juu' Jwaa-, pero sa- ga-kwa' Herode jwë'.

20 Jëeh', Herode ma' gah- Jwaa-, ñe- bih' ma' laay' jaa- dsa-ñuuh- lluu' hi- na-jngëe' kyaä' Dio. He- ja- ga-hää' bih'. Lä-koo- ma' nuuy- juu' kih' Jwaa-, ma-nuu- bih' lä-kaa- tuh-dsëy' pero ma' jmeey- cha-miih- huu'dsë-.

21 Pero ga-na' jwë' kih' Herodía jmeey' he- lla- dsëy' lä- ma' ga-hya- Herode ji-ñe-. Ga-jmeey' koo- jmiif' juuh- ga-kway' he- ga-kuh- dsa-. Ga-tëeh' Herode lä-jëe- dsa-ta' kaah', lä-jëe- hi- ma' kye- né' kih' hløø' hi- lä-jëe- dsa-kaah' hi- ma' chaa- Galilea.

22 Ma- ja- ga-he' jo-mii- Herodía jmeey- ja'. Ga-tih' jwërte dsë' Herode hi- ga-tih' dsë' lä-jëe- dsa-

hi- ma' tääh' jmií'. He-ja- ga-jäh' Herode siyh' chih-më' he':

—Ngii' he- hnooh- kin'. 23 Jnä' bäahn' hñiin' kwëehn' hne- lä-jë' he- ngiih' lä-jiih' to' dsaah' he- cha- kin'.

24 He-ja- ya-hëë' chih-më' he' na'ngiiy' juu' kih' chooy':

—¿Hee- llu' ngiin' laah'? —jäyh' siyh' chooy'.

—Ngii' mi'lle' Jwaa- hi- ma' choo' jmií- ba' — ga-jäh' chooy'.

25 Chah' ba' ngooy' ga-hey' jee' gya' rey:

—Kwëeh' jnä' na' ga-juh- mi'lle' Jwaa- na-hä' neh' koo- wii'. He- na- ba' hnoon' —jäh' chih-më' he' ga-siiyh' rey.

26 He-ja- ga-lä-meeh' dsë' Herode. Pero ga-täay- hñiiy' kway' he- ga-jäyh' to' lo' né' jee' lä-jëë' hi- ga-tëëyh' he', he-ja- ga-mi-tey' ba' juu' kiyh'. 27 Lä-chah' ja-, ga-jmeey' hih' kih' hløø' kyaay' mah' na'kyey' lle' Jwaa-. 28 Ngoo' hløø' neh' ñe' na'kuy- lle' Jwaa-, hi- ma' kiiy' lle' Jwaa- na-hä' neh' wii', jäyh' ya-kwëëyh' chih-më' he' mah' ga-ngëë' chih-më' he' kih' chooy'.

29 Ma' ga-nuu' dsa-kyaa' Jwaa- he- ga-la' lä-ja-, na'näy' na'kiiy' hnoo' ja-, mah' na'hooy-.

Ga-ääh- Jesús hñaa' mil dsa-ñññh-

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

30 Ma' ga-lla-näa' apóstol kyaa' Jesús, ga-jmeeyh' juu' lä-jë' he- ga-jmeey' hi- ha- lä- ga-hlëëyh' dsa- jee' na'näy'. 31 He-ja- ga-jäh' Jesús:

—Ya-nääh' hnäh' ma-nøøn' ma-teehn' dsë- jne' ko-hwëë' ta' jee' sa' chaa- dsa-.

Jwëë' dsa- ma' dsa-nää' jee' ma' tääyh' ja-, ni- he- ma' kuyh- sa- ga-kwa' jwë'. Kih' he- ja- ba' ja-, ga-jäyh' lä-ja-. ³² Ja-ga' ga-taayh' neh- na'moo' ga-näay' koo- hwa' kii- jee' sa- kwa- ni- miih-. ³³ Jwëë' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-jëë' dsih' hääy' neh- na'moo' hi- ga-lä-kyuuy'. He- ja- ga-nää' dsa- jwë' ti'. Ma' ga-ngëëy' lä-koo- lä-koo- jwë-, ga-nää' dsa- he' kyaayh' ka-läh'. Pero jää' ga- dsa- he' ga-lla-nää' lä-koh' ga' Jesús. ³⁴ Ma' ga-jñaa' Jesús neh- na'moo' ja-, ga-jëëy' jwëë' jwërte dsa- hi- ga-lla-nää' jee' ja- hi- ga-lä-nih' dsëy' kih'. Jëéh', dsa- he' laa' lä-koo- borrego hi- sa- cha- jmu'. He- ja- ga-løøy' hlëëyh- dsa- kyaah' cha-miih- juu'. ³⁵ Ma' ga-hloo' ja-, ga-ya-jäh' discípulo kih' Jesús mah' ga-jäyh' siiyh':

—Ga-hloo' ba-la-, hi- sa- cha- ni- miih- he- kuh- dsa- jee' la-. ³⁶ Chiih' dsa- wa' lla-näay' lä-kaa-jäh' la-, wa' lla-läy- he- kuyh- —ga-jäh' discípulo siiyh' Jesús.

³⁷ —Kwëëh' hnäh' dsa- he- kuyh- —ga-jäh' Jesús.

—¿Ni- sa- lee- to- hña-loo' kuu' he- dsa-lä' jnääh' he- kuh- ga-lä-jëë- dsa- na-? —ga-jäh' discípulo.

³⁸ —Jëë- da- koo- ¿Joh' he-niih' kye'h' hnäh'? —ga-jäh' Jesús.

Ma' ga-jëë' discípulo, mah' ga-jmeeyh' juu':

—Hña' ba' he-niih' kye' jnääh' kyaah' uu' hmooh- —ga-jäyh'.

³⁹ He- ja- ga-jmee' Jesús mada- kiyh':

—Chiih' dsa- na- wa' dsa-taah' ma- koo- nää' ma- koo- nää' në- ya-mooh- na-.

40 He⁻ja⁻ ga⁻taah` dsa⁻ ma⁺ hña⁻laa⁺ hi⁺ ma⁺ to⁺lo⁻gyaa⁺. 41 Hi⁺ ga⁺ka⁺ Jesús lä⁻jë⁻ hña⁺ he⁺ñiih⁻ ja⁻ kyaah⁺ lä⁻uu⁺ hmooh⁻ he⁺, ga⁺jëy⁺ ta⁺ gyuu^h ga⁻kway⁺ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio. Ja⁻ga⁺ ga⁻llaay⁺ he⁺ñiih⁻ ja⁻, ga⁻kwëeyh⁺ discípulo mah⁺ ga⁻ti⁺ ga⁻llooyh⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁺. Hi⁺ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ kih⁺ hmooh⁻ he⁺ ka⁻lä^h. 42 Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ ga⁻kuh⁻ lä⁻jiih⁺ ga⁻këey⁺. 43 Jwi⁺ he⁺ñiih⁻ he⁻ ga⁻chaa⁺ ja⁻, ga⁻kah⁺ gya⁻to⁺ sa⁻miih⁻ kyaah⁺ hmooh⁻ he⁺. 44 Jee⁻ lä⁻jëë⁻ ma⁻la⁻ dsa⁻ñuu^h hi⁻ ga⁻kuh⁻ he⁺ tee⁺ koo⁻ hña⁺ mil dsa⁻.

Ga⁻ngë⁺ Jesús në⁺ jmii⁻

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

45 Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siih⁻ discípulo kyaay⁺:
—Ta⁻ko⁻jiih⁺ hi^h juu⁺ kih⁺ dsa⁻ la⁻, go⁻nää⁺ hnäh⁺ ga⁻juh⁻ kyaah⁺ na⁻moo⁺ ta⁺ hngaah⁻ Bet-saida. Ja⁻ga⁺ niin⁻ hñiin⁻.

46 Ma⁻ngëë⁺ ma⁻hiyh⁺ juu⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻, ja⁻ga⁺ ngooy⁺ ta⁺ lle⁻koh⁺ na⁻ngiiy⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio. 47 Ngoo⁺ ga⁻nuu⁻ ba⁺ ja⁻, hi⁻ na⁻moo⁺ to⁺dsaah⁻ jmii⁻ ba⁺ ma⁻lloo⁺. Pero cheh⁺ ga⁺ Jesús hwa⁺ kij⁻. 48 Ga⁻jëy⁺ he⁻lii⁺ ba⁺ ngë⁻ na⁻moo⁺, jëeh⁺ ma⁺ gwa⁺ lle⁺ ta⁺ jee⁺ ngoo⁺ na⁻moo⁺ ja⁻. Ta⁻la⁻ ya⁻jnä⁺, ga⁻løø⁺ Jesús ngë⁻ në⁺ jmii⁻. Ma⁺ hnøøy⁺ ma⁺ngëey⁺ jwë⁺ na⁻moo⁺ ja⁻. 49 Ma⁺ ga⁻jëë⁻ discípulo ngëy⁻ në⁺ jmii⁻, ma⁺ laay⁺, dsa⁻ lle⁻ ba⁺ na⁻ngë⁻ në⁺ jmii⁻ he⁻ja⁻ ga⁻hooyh⁺ ki⁻gaa⁻. 50 Lä⁻jëë⁻ bih⁺ ga⁻jëy⁺, he⁻ja⁻ ga⁻jwaayh⁺ jwërte. Pero chah⁺ ba⁺ ga⁻hlëeh⁺ Jesús kyaayh⁺:

—Ta⁺ wa⁺ gah⁺ hnäh⁺, jnä⁺ ba⁺ la⁻ —ga⁻jäh⁺.

51 Lā́ ma' ga`hey¹ neh¹ na'moo', ga`hna' go`te~ lle'. Peer¹ ga`lā`dsaa~ dsē¹ discipulo kyaay¹, mah¹ ga`taayh`jēē~ dsayh¹. 52 Jēeh', ma' na`jlē` haa' dsē` kiyh¹, he`ja` sa` ga`lā`ngēēy' ha` lā` ga`jmee' Jesús kih¹ he`ñiit` ja`.

Ga`mi`hlää' Jesús jwēē' dsa`dsaah' hī` ma' chaa` hwa' Genesaret (Mt. 14:34-36)

53 Ma' ga`lla`näay¹ ta` hngaah`jee' chee` Gene-saret, jee' ja` ga`hiiy' na'moo' kiyh¹. 54 Ma' ga`hwēēy` neh¹ na'moo' ja`, chah' ba' ga`lā`kyuu` dsih'. 55 Hi¹ ga`näa¹ dsa` he' lā`kaa` hwa¹ ja`. Lā`kaa`jee' ja` ga`lōoy¹ na`jäay` dsa`dsaah' kyaay¹ kyaah' jii' kiyh¹ ta` jee' ma' ngē` Jesús. 56 Lā`kaa`jee' ma' ngē` Jesús, jwii` mäh`, ma`ke` jwii` juuh`, na` ma`hiit` dsa`jäa` dsa` dsa`dsaah' kyaa¹ cha`jwē¹ jee' ma' dsa`ngēēy'. Ma' chuū` dsa` kyaayh' mah¹ ma' kway` su¹ miih` cha`gooy` cha`hee` hmiih` kiyh¹. Hi¹ lā`jēē` hī` ga`tēē' ga`su¹ miih` mi'cha`gooy` hmiih` kih¹ Jesús ma' dsa`hläay' go`te~.

7

Lä`jē` he` mi`sah' dsa` (Mt. 15:1-20)

1 Ga`lla`näa¹ fariseo hī` ma' chaa` Jerusalén hi¹ ga`lla`näa¹ ko`llaa¹ ta`jwoh¹ kyaa¹ ley ka`läh`jee' ma' ngē` Jesús. 2 Ma' ga`jēē¹ dsa` he', lā` ma`soh' ja`ba' goo` discipulo kyaa¹ Jesús ma' täayh' kuyh`, ga`hlēēyh' wii' kiyh¹. 3 (Jēeh', dsa` fariseo ma' mi`teh¹ he` ma' tēē¹ jmee` dsa`

ma-gyuh- kyaay¹, sa⁺ kuh-hiyh~ cher'mah¹ sa⁺
 ga-gyiyh¹ gooy- lä'koo- tēē¹ jmee⁺ lä'jēē⁺ dsa-
 judiu. ⁴ Hi⁺ wa'ra- ya-näy⁺ je'hmooh', sa⁺ kuyh-
 cher'mah¹ sa⁺ ga'mi'tey¹ he- tēē¹ dsa- jmee⁺. Hi⁺
 cha- ga' jyoh⁺ he- tēē¹ dsa- høø⁺, he- gyiyh~
 lä'jē⁺ he- jmäy⁺h- ta' o'je-, lä'kye- jii⁺ jee' gw⁺iy-.)
⁵ He-ja- ga-ngii⁺ fariseo kyaah⁺ ta-jwoh¹ he' juu'
 kih¹ Jesús:

—¿He-la¹ sa⁺ gyih~ discípulo kyaah¹ goo- jää'
 ja-ga' kuyh⁺, lä' nøø⁺ kih¹ dsa- ma-gyuh- jnän'?

⁶ —Peer⁺ ta-juuh¹ hnäh⁺ —ga-jäh⁺ Jesús—.
 Lä'koo- jmeeh- hnäh⁺ na-, jēēh⁺ kwee- kyaah⁺
 he- ga-hlēēh⁺ Isaia llo'joo¹, jee' na-sii- lä-la-:

Dsa-la-, koo- jäh⁺ bih¹ hnäy¹ jnä⁺.

Pero ta' jee' jyoh⁺ ba' hä' huud⁺sē- kiyh¹.

⁷ Sa- jmää¹ ni⁺ miih- he- jmeey⁺ hnäy¹ jnä⁺.

Lä'jē⁺ nuuh⁺ he- kway⁺, la¹ mada⁺ kih¹ dsa-
 jmi-gyuu⁺ ba', ga-jäh⁺ Isaia.

⁸ 'Jmeeh- hnäh⁺ ta' koo' nuuh⁺ kih¹ Dio mah¹
 høøh- hnäh⁺ ma-la⁺ he- tēēh¹ hnäh⁺ ba'. Gyih⁺
 hnäh⁺ kyah'wii⁺ jee' kuh-huh⁺ hnäh⁺. Joh⁺ nēē¹ he-
 la¹ lä-ja- sa⁺ jmeeh- hnäh⁺ —ga-jäh⁺ Jesús siiyh⁺
 dsa- he'—.

⁹ Peer⁺ tēēh- hnäh⁺ jmeeh- hnäh⁺ ta'
 koo' nuuh⁺ kih¹ Dio mah¹ høøh- hnäh⁺ he- tēēh¹
 hnäh⁺ jmeeh- ba'.

¹⁰ Lä-la- ga-jäh⁺ Moisé llo'joo¹
 lä-hih⁺ ga-jmee⁺ Dio: “Wa'hnaah⁺ maa' kyaah⁺, tää'
 kyaah⁺. Hi- hlēēh⁺ wii⁺ kih¹ cho'jmii-, hi- he' wa'
 juu' go-te~”, ga-jäh⁺ Moisé. ¹¹ Pero hnäh⁺ fariseo,
 lä-la- ba' jmeeh- hnäh⁺. Kwah- hnäh⁺ jwē¹ kih¹
 dsa- mah¹ siiyh⁺ cho'jmiiy- lä-la-: “Lä'jē⁺ he- cha-
 kin⁺ he- kyaah⁺ ma' jmeen⁺ be' kyah¹, he- ja- na-

la' Corbán.” (He- la- hnøø' jäh': ma-kwëehn' Dio ba' ja-.) ¹² He- jmeeh- hnäh' lä' ja-, he- hah- hnäh' kih' hi- jmee- be' kih' cho'jmii- ba' ja-. ¹³ Kih' he- høøh- hnäh' he- ma-tëë' høø- dsa- ma-gyuh- kyaah' hnäh' na-, he- ja- ma-jmeeh' hnäh' ta' koo' nuuh- kih' Dio. Joh' nëë' he- la' lä' ja- sa' jmeeh- hnäh'.

¹⁴ He- ja- ga-hlëëh' Jesús jee' lä-jëë- dsa- he', ga-jäyh':

—Nuuh- da' hnäh' kwee- mah' lä-ngëëh' hnäh'.

¹⁵ Sa- dsa-lä-sah' dsa- kyaah' lä-jë- he- tooyh- hooy'. Lä-jë- he- hwëë- hooy', kyaah' he- ja- ba' dsa-lä-sayh'. ¹⁶ Hi- hnøø' heeh' juu' la-, wa' heeyh- —ga-jäh' Jesús.

¹⁷ Ma' ga-hih' Jesús juu' kih' dsa-, ga-hey' koo- cha'neh-. Jee' ja- ga-ngii' discípulo juu' kiyh':

—He- hnøø' jäh' juu' na-hmää' he- ma-hlëëh' na-.

¹⁸ He- ja- ga-jäh' Jesús:

—¿Che' ni- hnäh' sa- ma-lä-ngëëh' hnäh'? ¿Che' sa- ngëëh' hnäh' sa- dsa-lä-sah' dsa- kyaah' lä-jë- he- tooyh- hooy'? ¹⁹ Jëeh', ja- neh- tuh-dsë' dsa- dsoo~ he- kuh-hiyh~, neh- tu-jla' ba' dsa- dsoo~ he- ja-, ja-ga' hwëë- ka-läh' dsoo~ ta' cha'sii- —ga-jäh' Jesús.

Kyaah' he- ga-hlëëyh' lä' ja-, ga-jmeey' na-jngii' lä-jë- he- kih-hih- jne'.

²⁰ Hi- ngoo' bih' jäyh':

—Lä-jë- he- hwëë- hoo' dsa-, he- ja- ba' kyaah' dsa-lä-sayh'. ²¹ Jëeh', neh- tuh-dsë' ba' dsa- gwa' lä-jë- huudse- hlih', hi- lä' ja- ka-läh' gwa' he- kaayh~ hi- sa- laa' kyaay', kaayh~ wa' hi- cha-

hī̄, hī jngēȳh̄ dsā. ²² Neh̄ tuh̄ dsē̄¹ bih̄¹ gwā
 hē jmeeȳ hī̄, hē dsēȳ¹ liyh̄ lā̄jē̄ hē gā chā,
 jmeeȳ lā̄jē̄ hē hlīh̄, mī gaaȳ dsā, jmeeȳ hē
 lā ō hih̄, wī dsēȳ¹, hlēȳh̄ wī kih̄¹ dsā, jmāȳ
 hñiī kaah̄, hī sā chā nuh̄ kiyh̄¹. ²³ Lā̄jē̄ hē
 hlīh̄ nā gwā neh̄ tuh̄ dsē̄¹ dsā. Kyaah̄ hē nā
 bā, mī sāh̄ dsā hñiī —gā jāh̄¹ Jesús.

*Jaā dsā mē̄ chaā nū gā heeh̄ kih̄¹ Jesús
 (Mt. 15:21-28)*

²⁴ Jā gā yā hē̄¹ Jesús jeē jā, ngooȳ¹ jāh̄¹ kih̄¹
 jeē jwī Tiro kyaah̄ Sidón. Mā gā llooȳ¹ jeē jā,
 gā heȳ¹ chā neh̄. Sā mā hnøoȳ¹ mā lā̄ jnāȳ
 chah̄, pero sā gā lā. ²⁵ Chah̄ bā gā nuū jaā
 dsā mē̄ hē gā llooȳ¹ Jesús jeē jā. Dsā mē̄ hē
 mā chaā jaā jō̄ mīȳ hī̄ mā kyē jmī llē¹ hlīh̄,
 hē jā ngooȳ¹ jeē mā gyā Jesús mah̄ gā juuȳ¹
 jnēȳ chā nēȳ. ²⁶ Dsā mē̄ hē sā mā laaȳ¹ judiu,
 dsā sirofenicia bā hē. (Kih̄¹ dsā judiu, lā̄ koh̄¹
 dsā hē laaȳ¹ lā̄ koō sā dsiī bā.) Gā chuuȳ¹
 kyaah̄ Jesús hē dsā lleeȳ¹ jmī llē¹ hlīh̄ hī̄ mā
 hā̄ā̄ neh̄ tuh̄ dsē̄¹ jō̄ mīȳ. ²⁷ Hē jā gā jāh̄¹ Jesús
 siyh̄:

—Kwā jwē̄¹ wā kuh̄ dā chih̄ pih̄¹ jā̄ā̄. Sā llū
 hē jñuuh̄ hē kuh̄ chih̄ mah̄ kwē̄hn̄ dsiī.

²⁸ Hē jā gā jāh̄¹ dsā mē̄ hē:

—Dsoō bā kyah̄, Dsā jø̄h̄¹ kyaan̄. Pero
 mā rā hē lih̄ bā dsiī lā̄jē̄¹ jwī hē dsā sāā̄¹ kih̄¹
 chih̄ pih̄.

²⁹ Hē jā gā jāh̄¹ Jesús kā lāh̄:

—Kih¹ he⁻ llu¹ juu¹ kyah¹, he⁻ ja⁻ ma⁻ ya⁻ hēē[~] ba¹ jmi⁻ lle¹ hlih¹ kih¹ chih⁻ mē¹ kyaah¹. Gwaah⁻ ba¹ hne⁻ kyah¹.

³⁰ Ma¹ ga⁻ llaah¹ dsa⁻ mē¹ he¹ cha¹ neh⁻ kiyh¹, ga⁻ jēē¹ na⁻ kyaa¹ chih⁻ mē¹ kyaay¹ nē¹ jii¹, ma⁻ ya⁻ hēē[~] jmi⁻ lle¹ hlih¹ kiyh¹.

Ga⁻ mi⁻ hlä⁻ Jesús jaa⁻ dsa⁻ koo⁻

³¹ Ja⁻ ga¹ ya⁻ hēē¹ Jesús koo¹ jee¹ jwii⁻ Tiro, ga⁻ ngēē¹ ta⁻ jee¹ jwii⁻ Sidón, hi⁻ ga⁻ ngēē¹ ta⁻ hwa¹ Decápoli. Ja⁻ ga¹ ga⁻ llaayh¹ ka⁻ läh¹ ta⁻ jee¹ hla⁻ jmi⁻ juuh⁻ kih¹ Galilea. ³² Jee¹ ja⁻ na⁻ jää⁻ dsa⁻ jaa⁻ dsa⁻ koo⁻ cha¹ nē¹ Jesús, hi⁻ dsa⁻ hi⁻ ma¹ jää⁻ hi⁻ koo⁻ he¹ ga⁻ chuuy¹ kyaah¹ Jesús mah¹ kyey⁻ gooy⁻ nē¹ kih¹ hi⁻ koo⁻ he¹. ³³ Hi⁻ ga⁻ lleē⁻ Jesús dsa⁻ koo⁻ he¹ kah¹ kih¹, mah¹ ga⁻ täy¹ cha¹ gooy⁻ lä⁻ koo⁻ lä⁻ koo⁻ to⁻ gway¹, hi⁻ ga⁻ mi⁻ gyuyh¹ na⁻ siih¹ dsa⁻ he¹ kyaah¹ jmi⁻ tu⁻ heyh¹. ³⁴ Mah¹ ga⁻ jēē¹ Jesús ta⁻ gyuuh¹, ga⁻ chaah¹ dsēy¹, hi⁻ ga⁻ jäyh¹ siyh⁻ dsa⁻ ñuuh⁻ he¹:

—Efata —juu¹ la⁻ hnøø¹ jäh⁻: Wa¹ nä⁻ kyah¹.

³⁵ Lä⁻ चाह¹ ja⁻ ga⁻ na¹ to⁻ gwa¹ dsa⁻ he¹ hi⁻ ga⁻ lii⁻ na⁻ siyh¹, ga⁻ hlēēy¹ jēē⁻. ³⁶ Hi⁻ ga⁻ jmeē¹ Jesús hih⁻ kiyh¹ sa⁻ wa¹ jmeeyh¹ juu¹ kih¹ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻. Ma⁻ ke⁻ ga⁻ jmeey¹ cha⁻ miih⁻ mada⁻ lä⁻ ja⁻, cha⁻ ga⁻ miih⁻ ma⁻ kooyh⁻ juu¹. ³⁷ Ga⁻ lä⁻ dsaa⁻ jwërte dsē¹ dsa⁻. Ga⁻ jäyh¹:

—Peer⁻ ga⁻ lä⁻ jē⁻ ba¹ lih⁻ Jesús jmeē⁻. Jmeey⁻ hlēēh⁻ hi⁻ koo⁻, hi⁻ jmeey⁻ nuu⁻ hi⁻ gwii⁻.

8

Ga^ˆääh^ˆ Jesús kyeē^ˆ mil dsa^ˆ
(Mt. 15:32-39)

¹ Ta^ˆko^ˆ-jiih^ˆ ga^ˆ-lä^ˆ-hëë^ˆ Jesús jee^ˆ ja^ˆ, jwëë^ˆ dsa^ˆ-ga^ˆ-lla^ˆ-nää^ˆ ka^ˆ-läh^ˆ hi^ˆ ni^ˆ miih^ˆ sa^ˆ cha^ˆ he^ˆ ma^ˆ kuyh^ˆ jee^ˆ ja^ˆ. He^ˆ-ja^ˆ ga^ˆ-tëeyh^ˆ discípulo kyaay^ˆ mah^ˆ ga^ˆ-siyih^ˆ:

²—Peer^ˆ dsa^ˆ-lä^ˆ-ñih^ˆ dsën^ˆ dsa^ˆ hi^ˆ tääh^ˆ kyaah^ˆ jne^ˆ jee^ˆ la^ˆ. Jëeh^ˆ, ma^ˆ-hya^ˆ hnë^ˆ jmii^ˆ tääyh^ˆ hi^ˆ sa^ˆ cha^ˆ ni^ˆ miih^ˆ he^ˆ kuyh^ˆ. ³ Cher^ˆ mah^ˆ ga^ˆ-cheeh^ˆ jnih^ˆ kiyh^ˆ lä^ˆ ma^ˆ-kyoyh^ˆ na^ˆ, hwaay^ˆ cha^ˆ jwë^ˆ, jëeh^ˆ ga^ˆ ya^ˆ nää^ˆ ko^ˆ-llaa^ˆ.

⁴ He^ˆ-ja^ˆ ga^ˆ-jäh^ˆ discípulo kyaay^ˆ:

—¿Ha^ˆ-ba^ˆ jä^ˆ he^ˆ kuh^ˆ dsa^ˆ heh^ˆ hwa^ˆ kii^ˆ la^ˆ? Ha^ˆ-koh^ˆ sa^ˆ hnøø^ˆ mah^ˆ lee^ˆ kuh^ˆ hi^ˆ tääh^ˆ jee^ˆ la^ˆ.

⁵ He^ˆ-ja^ˆ ga^ˆ-ngii^ˆ Jesús juu^ˆ kiyh^ˆ:

—¿Joh^ˆ he^ˆ ñiih^ˆ kye^ˆ hnäh^ˆ? —ga^ˆ-jäh^ˆ.

—Gyii^ˆ ba^ˆ —ga^ˆ-jäh^ˆ discípulo.

⁶ He^ˆ-ja^ˆ ga^ˆ-jmee^ˆ Jesús mada^ˆ mah^ˆ dsa^ˆ-taah^ˆ lä^ˆ-jëë^ˆ dsa^ˆ hwa^ˆ hi^ˆ ga^ˆ-kay^ˆ lä^ˆ-jë^ˆ gyii^ˆ he^ˆ ñiih^ˆ ja^ˆ, ga^ˆ-kway^ˆ ti^ˆhmaah^ˆ kih^ˆ Dio. Ma^ˆ-ngëë^ˆ ma^ˆ-kway^ˆ ti^ˆhmaah^ˆ kih^ˆ Dio, ga^ˆ-llaay^ˆ he^ˆ ñiih^ˆ ja^ˆ hi^ˆ ga^ˆ-kwëeyh^ˆ discípulo mah^ˆ ga^ˆ-ti^ˆ ga^ˆ-llooyh^ˆ kih^ˆ lä^ˆ-jëë^ˆ dsa^ˆ. ⁷ Hi^ˆ ma^ˆ jääy^ˆ miih^ˆ hmooh^ˆ ka^ˆ-läh^ˆ hi^ˆ lä^ˆ-ja^ˆ ga^ˆ-kwa^ˆ Jesús ti^ˆhmaah^ˆ kih^ˆ Dio. Ma^ˆ-ngëë^ˆ he^ˆ ja^ˆ, ga^ˆ-jmee^ˆ mada^ˆ mah^ˆ ti^ˆllooyh^ˆ kih^ˆ lä^ˆ-jëë^ˆ dsa^ˆ. ⁸ Ga^ˆ-kuh^ˆ dsa^ˆ lä^ˆ-jiih^ˆ ga^ˆ-këey^ˆ. Ma^ˆ ga^ˆ-la^ˆ kiyh^ˆ, ga^ˆ-kah^ˆ ga^ˆ gyii^ˆ sa^ˆ miih^ˆ jwi^ˆ he^ˆ ga^ˆ-chaa^ˆ ja^ˆ. ⁹ Tee^ˆ koø^ˆ kyeē^ˆ mil dsa^ˆ hi^ˆ ga^ˆ-kuh^ˆ jee^ˆ ja^ˆ. Ma^ˆ-ngëë^ˆ he^ˆ ja^ˆ, ga^ˆ-hiyh^ˆ juu^ˆ kih^ˆ dsa^ˆ.

10 Lắchah' ja' ga'hey' neh' na'moo' kyaayh' discípulo kyaay', ngooy' ta' hwa' Dalmanuta.

Dsa' fariseo ma' hnøøy' ma' jmee' Jesús koo' he' juh' gaa'

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

11 Ma' ga'loo' Jesús jee' ja', ga'lla'nää' fariseo hi' ga'løøy' ti' chooy' juu' kyaah' Jesús. Ma' kay' dsë' Jesús, he' ja' ga'ngiyy' ma' jmee' Jesús koo' he' juh' gaa' he' ma' ja' gyuuh'. 12 Ma' ga'nuu' Jesús lä' ja', ga'jii' lä' ga'të' neh' tuh'dsëy', mah' ga'jäyh':

—¿He'la' ngiih' hnäh' hi' chaa' na' jmeen' koo' he' juh' gaa'? Ma'ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh', ni' koo' he' juh' gaa' sa' jëe' dsa' hi' chaa' na'.

13 Jee' ja' ga'beey' dsa' he', mah' ga'hey' ka'läh' neh' na'moo', ngooy' ta' jee' jyoh'.

Levadura kih' dsa' fariseo

(Mt. 16:5-12)

14 Ni' sa' ga'lä'dsooh' dsë' discípulo ma' kay' he'ñiih', koo' lä'la' ba' he'ñiih' ma' kyey' neh' na'moo'. 15 He' ja' ga'mi'liih' Jesús dsë' discípulo, ga'jäyh':

—Leëh' hnäh' kyaah' levadura kih' fariseo hi' leëh' hnäh' kyaah' levadura kih' Herode ka'läh'.

16 He' ja' ga'taah' discípulo he' llay' juu' kyaah' dsa'kyaayh', ma' jäyh':

—Ma'hlëeyh' lä'na' kih' he' sa' ma' kyë' jne' he'ñiih'.

17 Pero ga'lä'liih' Jesús kiyh' mah' ga'jäyh' siyyh':

—¿He'la' jmeeh' hnäh' cha'miih' huudsë' kih' he' sa' cha' he'ñiih'? ¿Che' sa' hii' kwa' kwaat'

kyah¹ hnäh[?]? ¿Che' sa⁺ hii[~] lä⁻ngëeh[?] hnäh[?]? ¿Che' lä⁻ ma⁻na⁻jlë⁻ ba' huu⁺dsë⁻ kyah¹ hnäh[?]? 18 Hä' ba' mī'nëh[?] hnäh[?] mah¹ sa⁻ jëeh[?] hnäh[?], hë⁻ ba' to⁻gwah[?] hnäh[?] mah¹ sa⁻ nuuh⁻ hnäh[?]. ¿Che' sa⁻ dsooh[~] hoh[?] hnäh[?] ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁺ jää[?]? 19 Lä⁻ ma' ga⁻tí' ga⁻lloohn¹ hña[?] he⁻ñiih⁻ ja⁻, jee' kih¹ lä⁻jëë⁻ hña[?] mil dsa⁻ he[?], ¿joh[?] sa⁻miih⁻ ga⁻të[?] jwi[?] he⁻ ga⁻chaa¹ ja⁻? —ga⁻jäh[?] Jesús siiyh⁺.

—Gya⁻to[?] sa⁻miih⁻ —ga⁻jäh[?] discípulo kyaay¹.

20 —¿Ha⁻ ga⁻ ma' ga⁻tí' ga⁻lloohn¹ gyii¹ he⁻ñiih⁻ ja⁻, joh[?] sa⁻miih⁻ ga⁻chaa¹? —ga⁻jäh[?] Jesús.

—Ga⁻chaa¹ ga⁻ gyii¹ sa⁻miih⁻ —ga⁻jäh[?] discípulo.

21 —¿Che' lä⁻jiih¹ na¹ sa⁻ hii[~] lä⁻ngëeh[?] hnäh[?]? —ga⁻jäh[?] Jesús.

Ga⁻mi⁻hlää[?] Jesús jaa⁻ dsa⁻tuu⁺

22 Ga⁻lla⁻nääy¹ jee' jwi⁻ Betsaida. Ma⁻ngëë[?] he⁻ ja⁻, ya⁻jää⁺ dsa⁻ jaa⁻ hi⁻ tuu⁺ cha⁻në[?] Jesús mah¹ ga⁻chuuy[?] kyaah[?] Jesús he⁻ kyey⁻ gooy⁻ në[?] kiyh¹.

23 He⁻ja⁻ ga⁻söoh¹ Jesús goo⁻ dsa⁻ he[?], ga⁻jääy¹ ta⁻ chuuh[?] jwi⁻. Ga⁻mi⁻gyuyh[?] mi⁻në[?] dsa⁻ he[?] kyaah[?] jmii⁻ tu⁻heyh¹ hi⁻ ga⁻kyey⁻ lä⁻to[?] gooy⁻ në[?] kih¹ dsa⁻ he[?] mah¹ ga⁻ngiiy[?] juu¹:

—¿Hee⁻ jëeh[?] miih⁻? —ga⁻jäyh[?].

24 He⁻ja⁻ ga⁻løø¹ dsa⁻tuu⁺ he[?] jëë[~], hi⁻ ga⁻jäyh[?]:

—Jëën⁺ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻ngëë[?], pero jnäy[?] lä⁻koh[?] chaah¹ hma⁻ ba[?].

25 Mah¹ ga⁻kye⁻ Jesús ka⁻läh[?] goo⁻ në[?] kiyh¹. Hi⁻ ga⁻siiyh⁻ he⁻ jëëy¹ ka⁻läh[?]. Lä⁻chah[?] ja⁻, ga⁻jää¹ mi⁻nëy[?]. Ga⁻lä⁻jnä[?] jëë⁻ go⁻te[~]. 26 Mah¹ ga⁻jäh[?] Jesús siiyh⁺:

—Gwaah̄ kō-dsoo' ta' kyah' ba' hne-. Mo'to' go-he' ta' jee' jwii- na-. Ni' ta' jwii' ni' jaa-.

Ga'jah' Pee', Jesús laa' Cristo
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷ Ngoo' Jesús ka-läh' kyaah' discipulo kyaay' ta' jyoh' jwii- mah- he- na-hee' hwa' Cesarea kih' Filipino. Cha'jwe' jee' ga'naäy' ja-, ga'ngiiy' juu' kih' discipulo:

—¿Ha- lä' jah' dsa- kin', hii- jnä' laay'? —ga'jah' Jesús.

²⁸ —Ko-llaa' jah', Jwaa- hi- ma' choo~ jmi- ba' hne-. Ko-llaa' jah' Elia ba' hne-. Hi' jñah' ko-llaa' jah', hne- laah' jaa- hi- ga'ngëe' juu' kih' Dio llo'joo' —ga'jah' discipulo kyaay'.

²⁹ Mah' ga'jah' Jesús ka-läh':

—¿Ha- ga- hnäh', hee- jwah' hnäh' kin', hii- ba' jnä' laah' hnäh'?

He-ja- ga'jah' Pee' siiyh-:

—Hne- he' Cristo.

³⁰ Pero ga'taah- Jesús juu' lä'jëe' mah' sa' kooyh' juu' ja- kyaah' ni' jaa-.

Ga'mi-jnä- Jesús juu' he- juuy'
(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Jmii' ja- ga'løø' Jesús mi-jnäe' juu' kih' discipulo kyaay', ga'jäyh':

—Jmee- bii' kih' Hi-ga-lëe'ngo' la- jëe' cha-miih- wii'. Dsa-gyuu' sa- lä-hnäe' dsih', lä'ja- dsa-kaah' kyaay' jmi-dsa-, kyaah' ta-jwoh' kyaay' ley sa- lä-hnäe' dsih'. Hi- jmee- bii' kiyh' juuy' mah' lä'jiiyh' ka-läh' jee' ga'të' hnë- jmi- —ga'siiyh' discipulo kyaay'.

32 He- na- ga-hlëeyh' jëë- go-te~, he-ja- ga-jää'
Pee' Jesús ta- koo', ga-løoy' juyh~ kiyh'. 33 Pero
ga-jëeh- Jesús hñii' ga-jëey' jee' ma' tääh' lä-jëë-
discípulo, mah' ga-juyh' kih' Pee':

—Jñuuh' hne- kin- hi-sa-llu'. Sa- jmeeh-
huydsë- lä-koh' jmee- Dio. Lä-ko- la' huydsë-
kih' dsa- ba' la' huydsë- kyah'.

34 Ja-ga' ga-tëeyh' lä-jëë- dsa- ko-jøh' kyaah'
discípulo kyaay' ga-jäyh':

—Cher'mah' hi- hnø' jmee' ko-jøh' kyaah' jnä',
sa' wa' jmääy' hñiiy' kwaat~, wa' jääy' cru- kyaay'
mah' wa' jmeey' ko-jøh' kyaah' jnä'. 35 Jëeh',
lä-jëë- hi- hää~ hñii' mah' sa- juuy', hi- he' juu'
ba'. Pero lä-jëë- hi- kwaä~ hñii' juu' kwaat~ kin-
o kwaat~ kih' ju'hmëë', hi- he' ba' lää'. 36 ¿Hee-
ya'jøø' ka' dsa- ma-ke- ga-liyh' lä-jëë- he- cha-
jmi-gyuy- la- mah' wa-ra- ga-juuy', sa- tëeyh' kih'
Dio? 37 ¿Hee- ba' kyaah' le' mi-hmaayh' mah'
lääy'? 38 He- ba' che- hlëeh' dsa- hi- chaa-
jmi' na', jmeey- wa' la' cha- la'. Cher'mah' hi-
jmee- na-hiih' kin-, o kyaah' juu' kin- cha'në' dsa-
hi- chaa- na', ja-ba' lä-ja- jmee' Hi-ga-lëë-ngo'
na-hiih' kyaayh', wa-ra- ga-të' jee' jäyh' kyaah' be'
kih' Tää` kyaay' kyaah' lä-jëë- ángele kyaay'.

9

1 Jesús ko- ka-läh' ga-siiyh':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn~ hnäh', chaa- ko-llaä'
hi- tääh' jee' la- sa- juuy' jää' sa- ga' ma-jëey' ha-
lä-ko- la' be' kih' Dio hi- jmee- hih'.

Ga⁻mi⁻sëë¹ Jesús hñii¹
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Ma⁻ngëë¹ ga¹ jñii¹ jmi¹, ja⁻ga¹ ga⁻jää¹ Jesús ma⁻la⁻ Pee¹ kyaah¹ Jacobo hi⁻ Jwaa⁻ ba¹, ga⁻näy¹ kah¹ ta⁻ moh¹ ñii¹. Jee¹ ja⁻ ga⁻lä⁻sëë¹ Jesús to⁻lo⁻ në¹ hi⁻ ma⁻ jääy⁻ he¹. ³ Ga⁻lii¹ jih¹gyeh¹ hmiih⁻ kiyh¹, ga⁻tøø¹ jlëë⁻ ñih¹ lä⁻ tøø⁻ hmoo⁻. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ chaa⁻ hwa¹ la⁻ hi⁻ lih⁻ gyih¹ mah¹ jmeey¹ tø⁻jlëë⁻ lä⁻ja⁻. ⁴ Jee¹ ja⁻ ga⁻lä⁻jnää¹ Elía kyaah¹ Moisé ga⁻taayh¹ llay⁻ juu¹ kyaah¹ Jesús. ⁵ He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ Pee¹ siiyh⁻ Jesús:

—Ta⁻jwoh¹, he⁻ ba¹ che⁻ llu¹ he⁻ tøøh¹ jne¹ ko⁻jøh¹ jee¹ la⁻. Jmee¹ jnääh¹ hnë⁻ hne¹ kyaah¹ moo⁻, koø⁻ kyah¹, koø⁻ kih¹ Moisé, hi⁻ koø⁻ kih¹ Elía.

⁶ Lä⁻jëëy⁻ ga⁻jwaayh¹, sa⁻ ñey⁻ he⁻ ma⁻ jäh⁻, he⁻ja⁻ ba¹ ga⁻hlëéh¹ Pee¹ lä⁻ja⁻. ⁷ Hor⁻ ja⁻ ja¹ koø⁻ jni¹, ga⁻jmeey¹ hih¹ jee¹ ma⁻ täayh¹ ja⁻. Jee¹ jni¹ ja⁻ ga⁻lä⁻niih¹ ga⁻hlëéh¹ koø⁻ juu¹ he⁻ ma⁻ jäh¹:

—Hi⁻ la⁻ na⁻ gyuu⁻ kyaan⁻ hi⁻ hnaan⁻. Nuu⁻ hnäh¹ kiyh¹.

⁸ Ma¹ ga⁻jëëy¹ ka⁻läh¹, mo⁻so⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻, ma⁻la⁻ hñii¹ ba¹ Jesús cheh¹. ⁹ Jee¹ jñaa⁻ Jesús moh¹ ja⁻ ga⁻taayh⁻ juu¹ hi⁻ ma⁻ kyaayh¹ he¹:

—Ta⁻ jwii¹ hnäh¹ ni⁻ jaa⁻, lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻jëéh¹ hnäh¹ la⁻ ta⁻ko⁻jiih¹ sa⁻ ma⁻lä⁻jiih¹ Hi⁻ga⁻lëë⁻ngo¹ la⁻ jee¹ kih¹ hi⁻ na⁻juu¹.

¹⁰ Ga⁻høøy¹ juu¹ ja⁻ neh⁻ tuh⁻dsëy¹. Pero ta⁻ jyoh¹ ko⁻taa⁻, lä⁻uu⁻ hi⁻ he¹ ma⁻ ngiiy¹ juu¹ kih¹ dsa⁻kyaayh¹ hee⁻ hnøø¹ jäh⁻ he⁻ lä⁻jiih¹ dsa⁻ jee¹ kih¹ hi⁻ ma⁻na⁻juu¹. ¹¹ Hi⁻ ga⁻ngiiy¹ ka⁻läh¹ juu¹ kih¹ Jesús:

—¿He⁻la⁻ jäh[✓] ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley, jmee⁺ bii¹ jäh[✓] Elía jää¹ ga¹ kih¹ Cristo?

¹² He⁻ja⁻ ga⁺jäh[✓] Jesús:

—Ja⁻ba¹ dsoo[✓] jäh[✓] Elía to⁻nē¹, ya⁻llay⁻ llu¹ lä⁻jē⁻ he⁻ cha⁻ jee¹ la⁻. Hi⁺ hnäh[✓], ¿ha⁻ lä⁺ ngēeh[✓] hnäh[✓] he⁻ na⁻sii⁻ lä⁻la⁻: jmee⁺ bii¹ jēē¹ wii¹ Hi⁻ga¹ lēē¹ngo¹ la⁻ hi⁺ sa⁺ lä⁻hnää¹ dsih[✓] ni⁺ miih⁻? ¹³ Pero jwēēhn⁻ hnäh[✓], ma⁻jäh⁻ ba¹ Elía, hi⁺ ga⁺jmee⁺ dsa⁻ lä⁻ tē⁻ dsē¹ kiyh¹, lä⁻koo⁻ ma⁻na⁻sii⁻ kiyh¹ jää¹.

Ga⁻mi⁻hlää[✓] Jesús jaa⁻ chih⁻ hi⁻ ma¹ kye⁻ jmi⁻lle[✓] hlih¹

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Lä⁻ ma¹ ga⁻lloo¹ Jesús jee¹ tääh¹ lä⁻jēē⁺ ga¹ discípulo kyaay¹, ga⁻jēēy¹ jwēē[✓] dsa⁻ ma¹ tääh¹ lä⁻ku¹ lä⁻jii¹ kiyh¹, hi⁺ ma¹ tääh¹ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley ti⁻chooy⁺ juu¹ kyaayh¹. ¹⁵ Ma¹ ga⁺jēē¹ lä⁻jēē⁺ dsa⁻ he¹ ya⁻jäh⁺ Jesús, ga⁻jēē¹ dsayh⁺, चाह[✓] ba¹ ga⁻näay¹ na¹jmeey[✓] Dio kiyh¹. ¹⁶ Mah¹ ga⁻ngii[✓] Jesús juu¹ kih¹ dsa⁻ he¹:

—He⁻ juu¹ ti⁻chooh⁻ hnäh[✓] kyaah¹ hi⁻ tääh¹ na⁻.

¹⁷ Mah¹ ga⁻hlēeh[✓] jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma¹ hää¹ jee¹ ja⁻, ga⁺jäyh[✓]:

—Ta⁻jwoh¹, jään⁺ jee¹ la⁻ jaa⁻ chih⁻ñuu^{h-} kyaan⁺, hi⁻ kye⁻ jmi⁻lle[✓] hlih¹ hi⁻ jmee⁺ kaay¹. ¹⁸ Wa¹ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee¹ cheyh¹, wa¹ra⁻ ga⁻hii⁺ dsoo¹ kiyh¹ jmee⁺ jmi⁻lle[✓] hlih¹ na⁻, jmiiy⁻ baay[~] hñiiy[✓] hwa¹, hwēē⁻ peh[✓] neh⁺ to⁻hooy¹, juy[~] cha⁻jay¹ mah¹ dsa⁻lä⁻hwäayh⁻. Ma⁻jwiin¹ discípulo kyaah¹ he⁻ lleey⁺ jmi⁻lle[✓] hlih¹ na⁻ pero sa⁺ ma⁻liyh⁻.

¹⁹ He⁻ja⁻ ga⁺jäh[✓] Jesús:

—¿He⁻la¹ sa⁺ hii[~] lä⁺dsoo^ʹ hoh^ʹ hnäh^ʹ hi⁻ chaa⁻ na^ʹ? ¿Lih^ʹ ba^ʹlla⁺ he⁻ gyan^ʹ kyaah^ʹ hnäh^ʹ? Mo⁺so⁺ lä⁻be^ʹ dsen⁺ gya^ʹ ga^ʹ jnä^ʹ kyaah^ʹ hnäh^ʹ. Ya⁻jää⁺ da^ʹ chih⁻ na⁻ ta⁻ la⁺.

²⁰ Mah¹ na^ʹjää⁻ dsa⁻ chih⁻ he^ʹ cha^ʹnë^ʹ Jesús. Ma^ʹ ga⁺jëë¹ jmi⁻lle^ʹ hliih¹ he^ʹ Jesús, ga⁻sooyh¹ kih¹ chih⁻ he^ʹ wii^ʹ jwërte. Ga⁻ki⁻ ga⁻bäay⁻ hwa¹, lä⁻jiih¹ ga⁻hwëë⁻ peh^ʹ neh⁻ to⁻hooy^ʹ. ²¹ Ja⁻ga^ʹ ga⁻ngii^ʹ Jesús juu¹ kih¹ jmii⁻ chih⁻ he^ʹ:

—¿Ha⁻ koh^ʹ jiih¹ ma⁻lä⁻hii⁻ la¹ lä⁻na⁻ kiyh^ʹ?

—He⁻ laay¹ lä⁺ ma^ʹ piyh¹ na⁻ —ga⁺jäh^ʹ jmii⁻ chih⁻ —. ²²Ja⁻ he⁻ koö⁻ jiih[~] ma⁻taayh⁻ cha^ʹje⁻ hi⁻ ma⁻taayh⁻ cha^ʹjmii⁻ he⁻ ngiih⁺ kiyh¹. Cher^ʹmah¹ leh¹ miih⁻ kwa^ʹ be^ʹ kin⁺, wa^ʹ lä⁻ñih^ʹ hoh^ʹ jnääh¹.

²³ He⁻ja⁻ ga⁺jäh^ʹ Jesús:

—¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ jwah^ʹ cher^ʹmah¹ leh¹ miih⁻! Lä⁻jë⁻ ba^ʹ le^ʹ kih¹ hi⁻ jmee⁺ dsoo^ʹ dsë¹.

²⁴ Lä⁻chah^ʹ ja⁻ ga⁻hlëeh^ʹ jmii⁻ chih⁻ he^ʹ kyaah^ʹ cha⁻miih⁻ be^ʹ, ga⁻jäyh^ʹ:

—Laa⁺ ba^ʹ jnä^ʹ dsoo^ʹ, kwa^ʹ be^ʹ kin⁺ mah¹ lä⁻dsoo^ʹ dsen⁺ cha⁻ga^ʹmiih⁻.

²⁵ Ma^ʹ ga⁺jëë¹ Jesús ngoo¹ dsa⁻kuh¹ jwëë^ʹ dsa⁻, ga⁻juyh¹ kih¹ jmi⁻lle^ʹ hliih¹ he^ʹ, ga⁻siyh⁺:

—Hne⁻ jmi⁻lle^ʹ koo^ʹ, jnä^ʹ jmeen⁺ hih⁺ go⁻hëë¹ kih¹ chih⁻ na⁻, mo⁺to⁺ jmee⁻ ga^ʹ jwiih⁻ kiyh¹.

²⁶ He⁻ja⁻ na^ʹhøø^ʹ ga⁻ga⁻hooh¹ jmi⁻lle^ʹ hliih¹ he^ʹ, mah¹ koö⁻ ga⁻koö⁻ hä^ʹ ga⁻sooyh¹ wii^ʹ jwërte kih¹ chih⁻ he^ʹ, ja⁻ga^ʹ ya⁻hëëy¹ ngaayh¹. Ga⁺jä^ʹ chih⁻ he^ʹ lä⁻koh^ʹ he⁻ na⁻juuy^ʹ. Jwëë^ʹ dsa⁻ ma^ʹ jäh^ʹ:

—Ma⁻na⁻juu^ʹ ba^ʹ na⁻.

²⁷ Pero ga⁻sooh¹ Jesús gooy⁻, ga⁻chaayh⁻, chah^ʹ ba^ʹ ga⁻nooy⁻. ²⁸Lä⁻ ma^ʹ ga⁻he¹ Jesús koö⁻ cha^ʹneh⁺,

ga^ˆngii^ˆ discípulo kyaay^ˆ juu^ˆ kiyh^ˆ jee^ˆ sa^ˆ nuu⁻
dsa⁻:

—¿He⁻la^ˆ sa^ˆ ma⁻lä⁻këh^ˆ jnääh^ˆ jmi^ˆ ma^ˆ lle^ˆ
jnääh^ˆ jmi⁻lle^ˆ hlih^ˆ he^ˆ?

²⁹ He⁻ja⁻ ga^ˆjäh^ˆ Jesús siiyh^ˆ:

—Hih^ˆ jmi⁻lle^ˆ hlih^ˆ lä⁻na⁻, sa^ˆ hwëë⁻ cher^ˆmah^ˆ
sa^ˆ ga^ˆtu^ˆ dsa⁻ kuh⁻h^ˆh^ˆ mah^ˆ chuuy^ˆ kyaah^ˆ Dio.

*Koo⁻ka⁻läh^ˆ ga^ˆmi⁻jnää⁻ Jesús juu^ˆ he⁻juuy^ˆ
(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)*

³⁰ Ma^ˆ ga^ˆhwëëy⁻ jee^ˆ ma^ˆ tääyh^ˆ ja⁻, ga^ˆnäy⁻ ta^ˆ
Galilea. Sa^ˆ hnøø^ˆ Jesús ma^ˆ lä⁻ñe⁻ dsa⁻ ha⁻ ta^ˆ
ngëy^ˆ. ³¹ Jëeh^ˆ, ma^ˆ hlëëyh^ˆ discípulo kyaay^ˆ, ma^ˆ
jäyh^ˆ:

—Hi⁻ga⁻lëë^ˆngo^ˆ la⁻ ngëë^ˆ dsih^ˆ ja^ˆgoo⁻ dsa⁻
hña⁻ dsë^ˆ mah^ˆ jngëëyh^ˆ. Ga^ˆ ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmi^ˆ
na⁻juuy^ˆ, lä^ˆ jiiyh^ˆ ka⁻läh^ˆ.

³² Pero discípulo kyaay^ˆ sa^ˆ ga⁻lä⁻ngëëy^ˆ juu^ˆ ja⁻,
hi^ˆ ma^ˆ goyh^ˆ ma^ˆ ngiiy^ˆ juu^ˆ kih^ˆ Jesús.

*Hii⁻na⁻leë^ˆ jøøh^ˆ jee^ˆ jmee⁻ Dio hih⁻
(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)*

³³ Ja⁻ga^ˆ ga^ˆlla⁻näy⁻ jee^ˆ jwi⁻ Capernaum.
Lä⁻ ma^ˆ ga⁻taah⁻ discípulo cha^ˆneh⁻ kyaah^ˆ Jesús,
ga^ˆngii^ˆ Jesús juu^ˆ kiyh^ˆ:

—¿Hee⁻ juu^ˆ na⁻ ti⁻chooh⁻ hnäh^ˆ lä⁻ hä^ˆ jwë^ˆ jee^ˆ
ma⁻ya⁻nøø^ˆ jne^ˆ?

³⁴ Tí^ˆsih^ˆ go⁻te^ˆ ba^ˆ ga⁻taayh⁻, kih^ˆ he⁻ ma^ˆ
ti⁻chooy^ˆ juu^ˆ kyaah^ˆ dsa⁻kyaayh^ˆ lä⁻ hä^ˆ jwë^ˆ, hii⁻
na⁻ leë^ˆ jøøh^ˆ kih^ˆ jee^ˆ lä⁻jëëy^ˆ. ³⁵ He⁻ja⁻ ga⁻gya⁻
Jesús mah^ˆ ga⁻hlëëyh^ˆ lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu^ˆ discípulo he^ˆ,
ga^ˆsiiyh^ˆ:

—Cher'mah' hi- hnøø' lee' jøøh', ta' wa' jmääy' hñiiy' jøøh', wa' jmeey' ta'he' kih' lä' jëë' ba'.

36 Hi- lä' chah' ja- ga' tēyeh' jaa- gyuu-, ga' cheeyh- jee' kiyh' ja-. Ja-ga' ga' eey', mah' ga' jäyh':

37 —Hi- jmee- he' kih' jaa- gyuu- lä-la- kwaat- kin-, jnä' he' hi- jmääy- he'. Hi- hi- jmää- jnä' he', jmeey- he' kih' Dio hi- ga' chee' jnä'.

Hi- sa- na- høøh' jnän' laay' dsa- kyaah' jne'
(Mt. 10:42; Lc. 9:49-50)

38 Ga' jmeeh' Jwaa- juu' kih' Jesús:

—Ta- jwoh', ma- jëë' jnääh' jaa- hi- hwëë- jmi- lle' hñih' lä' hih- kyah', he- ja- ga' ha' jnääh' kiyh', jëeh' sa- ngëy- kyaah' jnääh'.

39 Pero Jesús ga' sñyh' lä-la-:

—Ta- ha- hnäh' kiyh'. Jëeh', ni- jaa- sa- chaa- hi- jmee- koo- he- juh- gaa- lä' hih- kin-, mah' chah' ba' hlëyeh- wñ' kin-. 40 Hi- sa- hnee- kyaah' jne', dsa- kyaah' ba' jne' he'. 41 Wa' hi- cha- hi-, hi- kwëeh- hnäh' koo- vas jmi- dsë-, kih' he- laah' hnäh' kyaah' Cristo, ma- ra- ju' dsoo' jwëëhn- hnäh', lä- hmaah' ba' jñeey'.

Goo- la' kih' hi- jmee- tēh' dsa- kyaah'
(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

42 Wa' hi- cha- hi-, hi- jmee- tēh' jaa- hi- mäh' la- hi- ma- lä- dsoo' dsë' kin-, llu' ga' la' kiyh' wa- ra- jäh' kih' hñuu' dsa- luuy' koo- cha' too' kih' molii' mah' hmääh' dsih' cha' jmi- ñeeh-.

43 He- ja- cher'mah' ma- gooh- ga' jmeey' täh- kyaah' dso' kye-, hnä' go- te- ba'. Llu' ga' kyah' gwaah' jee' tääh' hi- na' jiih-, tuuh' ma- gooh-,

lä⁺ko^h' ga' he⁻ go^h' cha[']je⁻ kya^{ah}' lä⁻to^o' ma⁻go^{oh}-
 jee' mo['] so['] ^{uu} jih[']ko^h'. 44 Jee' ja⁻ sa['] juu['] jah['] hi[']
 ni['] sa['] ^{uu} je⁻ jih[']ko^h' jih[']lih'. 45 Hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻lä^h'
 cher[']mah['] ma⁻tii^h' ga[']jme['] tä^h' kya^{ah}' dso[']kye⁻,
 hnä['] go⁻te⁻ ba'. Llu['] ga['] kyah['] gwa^{ah}' jee['] tä^{ah}' hi⁻
 na[']ji^{ih}°, t^{uu}h['] ma⁻tii^h', lä⁻ko^h' ga' he⁻ go^h' cha[']je⁻
 kya^{ah}' lä⁻to^o' ma⁻tii^h' jee' mo['] so['] ^{uu} jih[']ko^h'. 46 Jee'
 ja⁻ sa['] juu['] jah['] hi['] ni['] sa['] ^{uu} je⁻ jih[']ko^h' jih[']lih'.
 47 Hi⁻ cher[']mah['] mi[']neh['] ga[']jme['] tä^h' kya^{ah}'
 dso[']kye⁻, lle['] go⁻te⁻ ba'. Llu['] ga['] kyah['] gwa^{ah}' jee'
 tä^{ah}' hi⁻ na[']ji^{ih}° kya^{ah}' koo⁻ mi['] mi[']neh['] lä⁻ko^h'
 ga' he⁻ go^h' kya^{ah}' lä⁻to^o' mi['] mi[']neh['] cha[']je⁻. 48 Jee'
 ja⁻ sa['] juu['] jah['], hi['] ni['] sa['] ^{uu} je⁻ jih[']ko^h' jih[']lih'.
 49 Lä⁻je^ë° dsa⁻ lä⁻nee['] kya^{ah}' je⁻, hi⁻ lä⁻je⁻ he⁻
 kw^ëh[~] dsa⁻ Dio ne['] na[']hyoo['], kya^{ah}' ñe['] ba['] lä⁻ñii['].
 50 Llu['] ba['] ñe['] pero wa['] ga['] dsa^{aa}' he⁻ ñii['] kih['], ha⁻
 lä⁻lii⁻ ka⁻lä^h' ñii[']. Wa['] cha⁻ ba['] ñe['] kyah['] hnäh[']
 mah['] go[']ta^{ah}' hnäh['] llu['] kya^{ah}' dsa⁻kya^{ah}'.

10

Ga[']jäh['] Jesús ha⁻ lä⁻ la['] he⁻ bee[~] dsa⁻ øø^h'
(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Ya⁻h^ëë['] Jesús jee['] jwⁱⁱ- Capernaum ja⁻, ngooy[']
 ta['] hwa['] Judea, hi⁻ ñeey['] ta['] hngaah['] jmiⁱⁱ- Jordán.
 Koo⁻ ka⁻lä^h' jw^ëë['] dsa⁻ ga[']lla⁻nää['] ma['] ga[']llooy[']
 jee['] ja⁻, hi⁻ lä⁻chah['] ja⁻ ga[']løoy['] hl^ëëy^h dsa⁻
 lä⁻koo⁻ t^ëëy['] jmeey⁻ lä⁻je⁻ jii^h°. ²Jee' ja⁻ ga[']lla⁻nää[']
 koo['] kiy['] ko⁻lla^{aa}' fariseo he⁻ ma['] kay['] ds^ëy['],
 ga[']ngii['] juu['] kiy[']°:

—¿Che['] cha⁻ jw^ë' bee['] dsa⁻ dsa⁻m^ë' kya^{aa}'?

³ He⁻ja⁻ ga[']j^ëh⁻ Jesús juu['] kiy[']°:

—¿Ha- lä+ jäh' nuuh- he- ga- kwëeh' Moisé jne'?

⁴ He- ja- ga- jäh' fariseo:

—Ga- kwa' ba' Moisé jwë' he- bee' dsa- øøh- pero chooyh' koo- mo'je- jee' beey' øøyh-.

⁵ He- ja- ga- jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Kih' he- chaah- hnäh', he- ja- ba' ja- ga- jäh' Moisé lä+ ja-. ⁶ Pero lä+ ma' to- në' ma' ga- jmee' Dio jmi- gyuu- la-, “ga- jmää' Dio hi- më' hi- ñuuh-.” ⁷ “He- ja- ba' bee' dsa- ñuuh- cho'jmii- mah' gyay- kyaah' dsa- më' kyaay'. ⁸ Jee' lä+ uuy' laay' jaa- ba'.” Lä+ ja- mo' so' laay' uuy', jaa- ba' ma- laay'. ⁹ Heh' lä+ ja-, hi- ma- laa' jaa- kaah- Dio, sa' lle' kih' laay' —ga- jäh' Jesús.

¹⁰ Lä+ koo- ma' tääh' discípulo kyaay' cha'neh+, koo- ka- läh' ga- ngüy' juu' kih' Jesús ha- lä+ la' he- bee' dsa- më'. ¹¹ Mah' ga- jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Cher'mah' hi- ga- bee' dsa- më' kyaa' mah' kaay' jñah', he- ma- jmeey' dso'kye- ba' ja- kih' hi- to- në'. ¹² Hi- cher'mah' dsa- më' ga- bii' kih' dsa- ñuuh- kyaay' mah' kaay' jñah', he- ma- jmeey' dso'kye- ba' ja- —ga- jäh' Jesús.

Ga- mi- jää' Jesús gyuu-

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Ma' dsa- nää' dsa- dsa- jää+ gyuu- kyaa' cha'ne' Jesús mah' kyey- gooy- në' kiyh', pero discípulo ga- juuh' kih' dsa- he'. ¹⁴ Ma' ga- jee' Jesús ha- lä+ jmee' discípulo, sa' ga- tih' dsëy', he- ja- ga- jäh':

—Kwa' jwë' ya- nää' gyuu- ta' la' kin+. Ta' ha- hnäh' kiyh', jeeh' hi- laa' lä+ koo- gyuu-, hi- he' ba' jää' Dio lä+ hih' kih'. ¹⁵ Ma' ra' ju'dsoo' jwëehn- hnäh', hi- sa' heeh- jää' Dio lä+ hih' kih' lä+ koo-

heeh̄- jaā- gyuū-, sā heyh̄' jee' jmeē Dio hih̄ —
gā-jäh̄' Jesús.

16 Jā-ga' gā-eey' mā jaā- mā jaā- gyuū-,
gā-kyey- gooy- në' kih̄', mah̄' gā-mī-jääy'.

Jā- dsa- kwā- hi- cha- kuu' gā-hlëeh̄' kyāah̄'
Jesús

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

17 Ma' gā-he' Jesús jwë' ngoo', ja' jaā- dsa-
ko-chih̄', gā-juuh̄' jnë' cha'nëy' mah̄' gā-ngiiy' juu'
kih̄' Jesús, gā-jäyh̄':

—Hne- hi- laa' Ta-jwoh' lluu', ¿hee- hnøø'
jmeen` mah̄' tēēhn' jee' mo`so` juun'?

18 Mah̄' gā-jäh̄' Jesús gā-siiyh̄':

—¿Che' ñeh̄' hne- he- laan' lluun'? Jëeh̄' nī
jaā- hi- lluu' sā chaa-, jaā- Dio ba' hi- lluu'.

19 Ma-kyuuh̄~ ba' hne- lä-jë̄ mada' kih̄' Dio: “Tā
kaāh̄ hi- laa' kyāa' jñah̄', tā jngëeh̄ dsa-, tā hī'
kih̄' dsa-, tā jmee- dsoo' kih̄' juu' ta-juu', nī tā
mi-gaa' dsa-. Wa' hnaah̄ maa' kyāah̄' tää' kyāah̄'.”

20 He-ja- gā-jäh̄' dsa- he' siiyh̄':

—Ta-jwoh', lä-jë̄ he- na- ma-mi-ten` lä-jiih̄'
ma' mähn'.

21 Peer̄' gā-tih̄' dsë' Jesús gā-jëey' dsa- he', mah̄'
gā-siiyh̄' ka-läh̄':

—Hnøø' ga' koo- he- jmeeh'. Gwaah̄- go-hnī'
lä-jë̄ he- cha- kyah̄' mah̄' go-kwëeh̄' lä-jë̄ hi-
tä-ñee'. Lä-ja- ba' lä-cha- cha-miih̄- kyah̄' gyuūh̄'
jmi-gyuū. Ma-ngëē' he- ja-, ja-ga' na' ñeeh̄, jääh̄'
cru- kyāah̄' mah̄' jmeen' ko-jøh̄' —gā-jäh̄' Jesús.

22 Ma' gā-nuu' dsa- he' juu' ja-, gā-hee' dsëy'
go-te. Mah̄' ngaayh̄' ti-meeh̄- dsëy' kih̄' he-

ma' chay- cha-miih- kuu'. ²³ He-ja- ga-jëë' Jesús dsa- hi- ma' tääh' lä-ku' lä-jii' jee' ma' cheyh' ja-, ga-jäyh':

—Ha- koh' sa- jwëëh' la' kih' dsa- cha- kuu' heyh' jee' jmee' Dio hih'.

²⁴ Ma' ga-nuu' discipulo kyaay' lä-ja-, ga-taayh' jëë' dsayh'. Hi- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Gyuu- kyaan'. Jaa- dsa- hi- kye- o-jøh' dsë- kih' kuu' kiyh', ha- koh' sa- jwëëh' la' kiyh' heyh' jee' jmee' Dio hih'. ²⁵ Sa- ga- jwëëh' la' kih' jaa- camey- ngëë' to-gwa' ko- hma-kuu' lä-koh' ga- he- heh' jaa- dsa- cha- kuu' jee' jmee' Dio hih'.

²⁶ Cha-ga'miih- ga-lä-dsaa- dsë' discipulo ma' ga-nuu' juu' ja-, he-ja- ga-hlëëyh' dsa-kyaayh' ga-jäyh':

—¿Hi- ba' lä-ä' ja-?

²⁷ He-ja- ga-jëë' Jesús jee' tääyh' ja-, mah' ga-jäyh':

—He- sa- lä-këh' dsa- jmi' jmee', sa- la' lä-na- kih' Dio. Jëëh' ga-lä-jë- ba' liyh' jmeey'.

²⁸ He-ja- ga-løø' Pee' siyh':

—Ma- jä- ba' lä-jë- he- cha- kya- jnääh' mah' jmee' jnääh' ko-jøh' kyaah' hne-.

²⁹ He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Ma- ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh'. Lä-jëë- hi- ma-tuu- dsë' ma-hwëë- cha'neh- kih', ma-beey' dsa-më' øøyh- dsa-ñuu- øøyh-, ma-beey' cho'jmiy-, ma-beey' dsa-më' kyaay', ma-beey' chih- kyaay', o ma-bey' hwa' kiyh' kwaat- kin- hi- kih' ju'hmëë', ³⁰ hi- he' hyoh- hña-loo' ga- lä-na- lä-koh' ga- he- ga-jä- kiyh' jmi- gyuu- la-. Hyoyh'

hne¹, jee⁺ dsa⁻mē^ʒ øøyh⁻ dsa⁻ñuu^h- øøyh⁻, jee⁺ chooy¹, jee⁺ chih⁻ kyaay¹, hyoyh⁺ hwa¹, hi⁻ jëy¹ wii^ʒ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. Hi⁻ jmi⁻gyuu⁺ he⁻ na¹ ga¹ lä⁻jnä^ʒ, tëy¹ jee⁺ mo⁺so⁺ juuy^ʒ. ³¹ Pero, jwëë^ʒ hi⁻ laa¹ kwaat[~] jee⁺ kyah¹ hnäh^ʒ na¹, hi⁻ he⁺ lee^ʒ mäh¹ ga¹ ma¹ja⁻. Hi⁻ hi⁻ sa⁺ laa¹ kwaat[~] jee⁺ kyah¹ hnäh^ʒ na¹, hi⁻ he⁺ lee^ʒ jøøh¹.

*Ngoo¹ hnē⁻ jiih[~] jmeeh[~] Jesús juu¹ he⁻ juuy^ʒ
(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)*

³² Lä⁺ ma⁻hää^ʒ bih¹ jwë¹ ngooy¹ ta⁺ Jerusalén, hi⁻ kaah[~] kiyh¹ ga⁺nää¹ lä⁻jëë⁺ hi⁻ ga⁺jmeë^ʒ ko⁻jøh¹ kyaay^h. Pero jëë⁻ dsayh⁺ hi⁻ ma¹ goyh⁻ ma¹ chaay¹ kaah[~].

Ja⁻ga¹ ga⁻tëë⁻ Jesús kah^ʒ lä⁻jëë⁺ gya⁻tuuy^ʒ discípulo, ga⁻løøy¹ jmeeyh[~] juu¹ ha⁻ lä⁺ dsa⁻ngëey^ʒ ta⁺ cha¹në^ʒ:

³³ —Na¹ dsa⁻nøø¹ jne¹ ta⁺ Jerusalén, jee⁺ oo⁺ ngëë⁻ dsa⁻ Hi⁻ga⁻lëë⁻ngo¹ la⁻ kih¹ jmi⁻dsa⁻ kaah^ʒ, hi⁻ ngëey¹ kih¹ ta⁻jwøh¹ kyaay¹ ley. Hi⁻ he⁺ bääh⁺ jnä^ʒ dsoo¹ mah¹ jngëëh¹ dsa⁻ jnä^ʒ. Ja⁻ga¹ ngëey¹ jnä^ʒ ja¹goo⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu. ³⁴ Mi⁻kwayh¹ jnä^ʒ, jmi⁻baay¹ jnä^ʒ, ti⁻hñey¹ jnä^ʒ, ja⁻ga¹ jngëeyh¹ jnä^ʒ. Pero lä⁻jiihn¹ ka⁻läh^ʒ ga¹ ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmi¹.

*Jacobo kyaah¹ Jwaa⁻ ga⁻ngi¹y^ʒ he⁻ gyay⁺ jwoo¹
kih¹ Jesús
(Mt. 20:20-28)*

³⁵ Ma⁻ngëë^ʒ he⁻ ja⁻, Jacobo kyaah¹ Jwaa⁻ joo¹ Zebedeo ga⁻nääy¹ chuh⁺ kih¹ Jesús mah¹ ga⁻jäyh^ʒ:

—Ta⁻jwøh¹, hnøø⁻ jnääh¹ jmeeh¹ he⁻ ngi¹ jnääh¹ la⁻.

36 —¿Hee⁻ hnooh⁻ hnäh^ʼ jmeen[`] kyah[!] hnäh^ʼ? — ga[˘] jāh^ʼ Jesús.

37 —Kwa[!] jwë[!] dsa[!]tooh[!] jnääh[!] jwoo[!] kyah[!] jee[!] nah[!] jøøh[!] he⁻ jmeeh[!] hih[˘], ja[˘] jwoo[!] ra⁻llu[˘] hi[˘] ja[˘] jwoo[!] ra⁻këh[!] kyah[!] —ga[˘] jāyh^ʼ siyh[˘] Jesús.

38 He⁻ ja⁻ ga[˘] jāh^ʼ Jesús siyh[˘]:

—Sa[˘] ñeh[!] hnäh^ʼ he⁻ na⁻ ngiih[!] hnäh^ʼ. ¿Che[!] tääh[˘] hnäh^ʼ jëeh[!] hnäh^ʼ lli^ʼwii^ʼ he⁻ na[!] ga[!] jëen⁻? ¿Che[!] lä⁻be[!] hoh^ʼ hnäh^ʼ dsa⁻ngëeh^ʼ hnäh^ʼ he⁻ wii^ʼ he⁻ na[!] ga[!] dsa⁻ngëen⁻?

39 He⁻ ja⁻ ga[˘] jāyh^ʼ:

—Tää[˘] ba[!] jnääh[!].

Mah[!] ga[˘] jāh^ʼ Jesús:

—Ma⁻ra[˘] he⁻ jëeh[!] ba[!] hnäh^ʼ lli^ʼwii^ʼ he⁻ na[!] ga[!] jëen⁻, hi[˘] dsa⁻ngëeh^ʼ hnäh^ʼ he⁻ wii^ʼ he⁻ na[!] ga[!] dsa⁻ngëen⁻. 40 Pero he⁻ nah[!] hnäh^ʼ jwoo[!] ra⁻llu[˘] o jwoo[!] ra⁻këh[!] kin[˘], sa[˘] ga[˘] tëen[˘] kwan[˘]. He⁻ ja⁻ hyoh[˘] hi⁻ na⁻ lleeh[!] kya[˘] Tää[˘] kya[˘]an⁻ ba[!] ja⁻.

41 Jee[!] lä⁻jëe[˘] gyaa[!] discípulo ga⁻lä⁻lee[˘] ma[!] ga⁻nuuy^ʼ hlëeh[˘] Jwaa⁻ kya[˘]ah[!] Jacobo lä⁻ja⁻.

42 He⁻ ja⁻ ga[˘] hlëeh[!] Jesús lä⁻jëe[˘] discípulo, ga[˘] jāyh^ʼ:

—Ñeh[!] ba[!] hnäh^ʼ lä⁻ko[˘] jmee[˘] dsa⁻ta[!] hi⁻ jmee[˘] hih[˘] kih[!] dsa⁻gooy[!], ka[˘]ayh[˘] lä[˘]lla[˘] dsëy[!]. Dsa⁻ka[˘]ah[!] he[!] lä⁻të[!] dsëy[!] ka[˘]ayh[˘] dsa⁻gooy[!]. 43 Pero jee[!] kyah[!] hnäh^ʼ sa[˘] cha⁻ he⁻ kih[!] jmeeh[!] hnäh^ʼ lä⁻ja⁻. Hi⁻ hnøø[!] lee[˘] jøøh[!] ga[!] kih[!] lä⁻jëe[˘] hnäh^ʼ, hi⁻ he[!] tëe⁻ jmee[!] ta[!]he[!] kih[!] lä⁻jëe[˘] ba[!]. 44 Hi⁻ hnøø[!] ka[!] në[!] kih[!] jee[!] lä⁻jëe[˘], hi⁻ he[!] tëe⁻ jmeey[!] ta[!]he[!] kih[!] lä⁻jëe[˘] ba[!]. 45 Jëeh[!], Hi⁻ ga⁻lëe[˘]ngo[!] la⁻ sa[˘] ma⁻jay[˘] mah[!] jmee[!] dsa⁻ ta[!]he[!] kiyh[!], ma⁻jay[˘] mah[!] jmeey[!] ta[!]he[!] kih[!]

dsa- ba'. Ma-jay~ mah' kwaay' hñii' juuy', he- ja-
këë' mah' lää' jwëë' dsa-.

Ga-mi-hlää' Jesús Bartimeo hi- ma-tuu'
(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Ma-ngëë' he- ja-, ga-lla-näay' jwii- Jericó. Lä- ma' ya-hëë' Jesús Jericó kyaayh' discípulo, hi- kyaah' jwëë' dsa-, ga-ngëëy' jee' ma' gya' jaa- dsa-tuu' hi- ma' ngii- kuu' kih' dsa-. Dsa-tuu' he' ma' chee- Bartimeo, joo' Timeo. ⁴⁷ Ma' ga-nuuy' ngoo' ya-jäh' Jesús dsa- chaa- Nazaret, ga-løoy' hlëeyh- ki-gaa-, ma' jäyh':

—Jesús, hne- hi- laa' sa'ju- kih' David, wa' lä-ñih' hoh' ki- jnä'.

⁴⁸ Jwëë' dsa- ga-juuh' kiyh', mah' sa- tooyh' miih'. Pero dsa- he' cha-ga-miuh- miih' ma' tooyh':

—Hne- hi- laa' sa'ju- kih' David, wa' lä-ñih' hoh' ki- jnä'.

⁴⁹ Ja-ga' ga-noo- Jesús, ga-jmeey' mada- he- dsa-kyaa' dsih'. He-ja- na'kyaa' dsih', mah' ga-jäh' dsa- siiyh':

—Ta- ka- huudsë-, noo- tëeyh~ hne-.

⁵⁰ Lä- chah' ja- ga-jñuuyh' hmiih- he- ma' na-bäayh~, ga-nooy- ko-chih', ngooy' jee' cheh' Jesús. ⁵¹ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—¿Hee- hnooh- jmeen' kyah'?

He-ja- ga-jäh' dsa-tuu' he':

—Ta-jwoh', hnoon' lä-jnä' mi-nën-.

⁵² Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Gwaah- ba' hne- kyah'. Kyaah' he- ma-dsoo' hoh' na-, ma-jä' ba' kyah'.

Hi⁺ lä⁺chah^ʻ ja⁻ ga⁻lä⁺jnä^ʻ mi⁻nëy^ʻ hi⁺ ngooy^ʻ
kyaah^ʻ Jesús.

11

*Ga⁻he^ʻ Jesús na⁻dsëë⁻ burr⁻ jwⁱⁱ⁻ Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)*

¹ Ja⁻ga^ʻ tēy^ʻ Jerusalén ga⁻näy^ʻ chuuh^ʻ jwⁱⁱ⁻
Betfagé kyaah^ʻ Betania. Hi⁺ jäh⁺ ba^ʻ nøø^ʻ jwⁱⁱ⁻ ja⁻
kih^ʻ moh^ʻ Olivo. Jee^ʻ jwⁱⁱ⁻ ja⁻ ga⁻chee^ʻ Jesús uu⁻
discípulo. ² Ga⁻siiyh⁻:

—Go⁻nää^ʻ hnäh^ʻ ta⁺ jee^ʻ jwⁱⁱ⁻ he⁻ nøø^ʻ ta⁺
cha⁻në^ʻ. Wa⁻ra⁻ ga⁻tēh^ʻ hnäh^ʻ jee^ʻ oo⁺, jnääh⁺
hnäh^ʻ jaa⁻ burr⁻ mäh^ʻ hi⁻ na⁻hñuuh^ʻ, hi⁻ sa⁺ ga⁻
ma⁻wii^ʻ dsa⁻. Ja⁻ cheeh⁻ hnäh^ʻ mah^ʻ ya⁻jää^ʻ hnäh^ʻ
ta⁻ la⁺. ³ Cher⁻mah^ʻ chaa⁻ hi⁻ ngii⁺ juu^ʻ kyah^ʻ hnäh^ʻ,
he⁻la⁻ jmeeh⁻ hnäh^ʻ lä⁺ na⁻, ja⁻ jw^{iih} hnih^ʻ: “Jmee⁻
bii^ʻ kih^ʻ Dsa⁻jøøh^ʻ kyaa^ʻ jnääh^ʻ ba^ʻ la⁻, chah^ʻ ba^ʻ
ya⁻jää^ʻ jnääh^ʻ ka⁻läh^ʻ.”

⁴ He⁻ja⁻ ga⁻näy^ʻ hi⁺ ga⁻jnääh⁺ bih^ʻ burr⁻ he^ʻ
ma^ʻ cheh^ʻ cha⁻jwë^ʻ, na⁻hñuuh^ʻ chu^h kih^ʻ koo⁻
ho⁻haah^ʻ, mah^ʻ ga⁻løøy^ʻ cheeyh⁻ burr⁻ he^ʻ. ⁵ Pero
dsa⁻ hi⁻ ma^ʻ tääh^ʻ jee^ʻ ja⁻, ga⁻ngiiy^ʻ juu^ʻ:

—¿Hee⁻ jmeeh⁻ hnäh^ʻ, he⁻la⁻ cheeh⁻ hnäh^ʻ burr⁻
na⁻?

⁶ He⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh^ʻ Jesús. Ja⁻ga⁻
ga⁻kwa^ʻ dsa⁻ he^ʻ jwë^ʻ. ⁷ Hi⁺ na⁻jääy⁻ jee^ʻ cheh^ʻ
Jesús mah^ʻ ga⁻kye⁻ dsa⁻ hmiih⁻ kih^ʻ ka⁻luu^ʻ burr⁻
he^ʻ. Ja⁻ga⁻ ga⁻wii^ʻ Jesús ngoo^ʻ. ⁸ Jwëë⁻ dsa⁻ ga⁻ja⁻
hmiih⁻ kih^ʻ cha⁻jwë^ʻ jee^ʻ ngooy^ʻ ja⁻ hi⁻ jñah^ʻ ga⁻hnä^ʻ
niih⁻ hma⁻ ga⁻jay^ʻ cha⁻jwë^ʻ. ⁹ Dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ kaah⁻,
kyaah^ʻ hi⁻ ga⁻nää^ʻ jää^ʻ ma^ʻ tooyh⁻ cha⁻miih⁻ miih⁻
ma^ʻ jäh^ʻ:

—¡Hosanna! ¡He⁻ ba⁻ che⁻ jøøh^h hi⁻ ja^h na⁻ lä^h hih^h kih^h Dsa⁻ jøøh^h jnän^h! ¹⁰ ¡Dio kyaah^h hi⁻ na^h ga^h jmee^h hih^h lä^h koo⁻ ga^h jmee^h dsa⁻ jøøh^h jnän^h David! ¡Peer⁻ jøøh^h hi⁻ gya^h gyuah^h!

¹¹ Ja⁻ ga^h ga^h he^h Jesús jee^h jwii⁻ Jerusalén, ngooy^h ta⁻ jee^h chih^h gwah⁻ juuh^h. Ma⁻ ngëë^h ma⁻ jëëy^h lä^h ku^h lä^h jii^h jee^h chih^h gwah⁻ ja⁻, ya⁻ hëëy^h ngaayh^h ta⁻ Betania kyaayh^h lä^h jëë^h gya^h tuu^h dsa⁻ kyaay^h. Jëeh^h ma⁻ ngoo^h ga^h hloo^h jmi^h ja⁻.

Ga^h jwä^h Jesús dso^h jwii^h kih^h chaah^h higo

(Mt. 21:18-19)

¹² Ma^h ga^h jnä^h jyoh^h jmi^h, ga^h hwëëy⁻ ka⁻ läh^h jee^h jwii⁻ Betania, ja^h kyoh^h Jesús. ¹³ Uu^h ga^h ga^h jëë^h Jesús koo⁻ chaah^h hma⁻ higo mah^h ngooy^h na^h jëëy⁻ che^h hii⁻ mi^h! Ma^h ga^h llooy^h jee^h chih^h chaah^h hma⁻ ja⁻, ma⁻ lä^h moo⁻ jmah^h ba^h ma^h choo^h. Jëeh^h, ja^h jii^h kih^h ja⁻. ¹⁴ He⁻ ja⁻ ga^h jäh^h Jesús siih^h chaah^h hma⁻ ja⁻:

—Ni^h koo⁻ mi^h kyah^h mo⁻ so⁻ kuh^h dsa⁻ ka⁻ läh^h jih^h koh^h jih^h lih^h.

Hi⁻ ga^h nuu^h discípulo kyaay^h.

Ga^h hwëë^h Jesús dsa⁻ hi⁻ ma^h tääh^h hnii⁻ jee^h chih^h gwah^h

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Ma⁻ ngëë^h he⁻ ja⁻, ga^h lla^h nääy^h Jerusalén, ja⁻ ga^h ga^h lloo^h Jesús ho^h hne⁻ kih^h gwah⁻ juuh^h, hi⁻ ga^h llooy^h hëëy^h kih^h lä^h jëë^h dsa⁻ hi⁻ ma^h lla^h hmooh^h. Ga^h saa^h ga^h jaay^h na^h mes^h kih^h dsa⁻ hi⁻ ma^h mi⁻ sii^h kuu^h, hi⁻ ga^h saa^h ga^h jaay^h lä^h jëë^h he⁻ la^h kih^h hi⁻ ma^h hnëë^h juu⁻.

¹⁶ Mo⁻ so⁻ ga^h kway^h jwë^h ma^h ngëë^h dsa⁻ jee^h ja⁻ kyaah^h løø^h kih^h mah^h ma^h llay^h hmooh^h.

17 Hi⁺ ga⁺ hlēy^h dsa⁻ ga⁺ siyh⁺:

—¿Che⁺ sa⁻ na⁻ sii⁻ lä⁻ la⁻ juu⁺ kih⁺ Dio? “Hne⁺ kin⁺ la⁻ lä⁻ chee⁻ hne⁺ jee⁺ ngii⁺ lä⁻ jēē⁺ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio.” Pero hnäh⁺, ma⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁻ koo⁻ too⁻ jee⁺ dsa⁻ taah⁻ dsa⁻ hii⁻ ba⁺.

18 Ga⁻ nuu⁺ ta⁻ jwoh⁺ kyaa⁺ ley hi⁻ lä⁻ ja⁻ dsa⁻ kaah⁺ kyaa⁺ jmi⁻ dsa⁻ ka⁻ läh⁺ ha⁻ lä⁺ ga⁺ jmee⁺ Jesús. He⁻ ja⁻ ma⁺ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁺ jwē⁺ jee⁺ ma⁺ jngēy^h, pero ma⁺ gayh⁻ Jesús. Jēeh⁺ jwēē⁺ dsa⁻ ma⁺ tääh⁺ ma⁺ jēē⁻ dsah⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ nuuh⁻ kiyh⁺. 19 Ta⁺ ga⁻ hloo⁺ ja⁻, ya⁻ hēē⁺ Jesús jee⁺ jwii⁻ ja⁻, ngaayh⁺.

Ga⁻ lä⁻ kii⁺ chaah⁺ hma⁻ higo

(Mt. 21:20-22)

20 Ta⁺ lä⁺ høø⁻ jyoh⁺ jmi⁺ ja⁻, ga⁺ ngēy⁺ ka⁻ läh⁺ jee⁺ ma⁺ chih⁺ chaah⁺ hma⁻ higo. Ga⁺ jēē⁺ discípulo kyaa⁺ Jesús ma⁻ lä⁻ kii⁺ go⁻ te⁻ chaah⁺ hma⁻ ja⁻.

21 He⁻ ja⁻ ga⁻ lä⁻ dsooh⁻ dsē⁺ Pee⁺, ga⁺ jäh⁺:

—Jēē⁺ da⁺ Ta⁻ jwoh⁺, ma⁻ lä⁻ kii⁺ hma⁻ higo he⁻ ga⁺ jwäh⁺ dso⁺ jwii⁺ kih⁺ lloo⁺.

22 Hi⁺ ga⁺ jēeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺, ga⁺ siyh⁺:

—Wa⁺ lä⁻ dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio. 23 Ma⁻ ra⁺ ju⁺ dsoo⁺ jwēēhn⁻ hnäh⁺, cher⁺ mah⁺ hi⁻ ga⁺ jäh⁺ siih⁺ moh⁺ la⁻: “Jñuu⁺ jee⁺ na⁻, jwää⁺ hñaa⁺ cha⁺ jmi⁻ ñeeh⁻”, hi⁻ cher⁺ mah⁺ lä⁻ kaa⁻ tuh⁻ dsēy⁺ ga⁺ ngii⁺, hi⁻ cher⁺ mah⁺ ga⁺ jmeey⁺ dsoo⁺ le⁺, ma⁻ ra⁺ he⁻ le⁺ ba⁺ he⁻ ma⁻ ngii⁺ ja⁻. 24 He⁻ ja⁻ jwēēhn⁻ hnäh⁺, lä⁻ jē⁺ he⁻ ngii⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio, jmee⁺ hnäh⁺ dsoo⁺ ma⁻ hñah⁻ hnäh⁺, hi⁻ lä⁻ ja⁻ ba⁺ hñah⁺ hnäh⁺.

25 Hi⁻ jee⁺ tääh⁺ hnäh⁺ ngii⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio, jmee⁺ jøh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ cher⁺ mah⁺ hi⁻ kyaa⁺ hä⁺ hoh⁺, mah⁺ lä⁻ ja⁻ Täa⁺ jnän⁻ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺ jmee⁺ jøh⁻ dsē⁺

kih' lä'jē' dso'kye' kyah' hnäh'. ²⁶ Jēeh', cher'mah' sa' jmeeh' hnäh' jøh' hoh' hnäh' kih' dsa', ni' lä'ja' Täa' jnän' hi' gya' gyuu'h' sa' jmee' jøh' dsē' kih' dso'kye' kyah' hnäh'.

He' ja' gyuu'h' ba' hih' he' jmee' Jesús

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ Ga' lloo' Jesús ka'läh' Jerusalén kyaah' discípulo. Ga' ngēēy' ta' jee' chih' gwah'. Jee' ja' ga' lla' nää' dsa' kaah' kya'a' jmi' dsa', kyaah' ta' jwoh' kya'a' ley, hi' lä'jēē' dsa' gyuu'h'. ²⁸ Hi' ga' jäh' dsa' he' ssiyh':

—¿Che' cha' jwē' kyah' he' jmeeh' lä'jē' he' na'? ¿Hi' kih' hih' he' jmeeh' lä'na'?

²⁹ He' ja' ga' jēeh' Jesús juu' kiyh', ga' ssiyh':

—Ngih'n' koo' mi' juu' kyah' hnäh' ka'läh'. Jēeh' da' hnäh' kin' jää', ja' ga' jwahn' hi' kih' hih' he' jmeen' lä'la'. ³⁰ ¿Hi' ga' jmee' hih' he' ga' chaa' Jwaa' dsa' jmi', che' Dio o che' dsa' ñuu'h'? Jmeeh' da' hnäh' juu' kin' —ga' jäh' Jesús.

³¹ Jee' tääyh' ja' ma' llay' juu' kyaah' dsa' kyaayh', ma' jäh':

—Cher'mah' ga' jäh' jne', hih' kih' Dio ba' ja', Jesús jäh': “¿He' la' sa' ga' lä' dsoo' hoh' hnäh' kiyh' ga' ja'?” ³² Hi' cher'mah' ga' jäh' jne', ja' hih' kih' dsa' ba' ja', lä' lleē' dsa' jwii' —ma' jäh' dsa' kaah' he'.

Cha' miih' ma' gayh' dsa' gooy', jēeh' lä'jēē' dsa' ma' jmää' kwaat' Jwaa' ma' ra' he' ma' laa' jaa' hi' ma' ngēē' juu' kih' Dio.

³³ He' ja' ga' jäh' dsa' kaah' he' ga' ssiyh' Jesús:

—Sa' ñe' jnääh'.

Mah' ga'jeeh- Jesús juu' ka-läh', ga'siiyh':
 —Ni' jnä' sa' jmeehn' juu' hij- ga'jmeé' hih' he-
 jmeen' he- la-.

12

*Juu' na-hmäá' lä'koo- la' kih' dsa- hi- ga'høø' ta'
 kih' jñah'*

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ Jee' ja- ga'løø' Jesús hlëëyh~ dsa- he' kyaah'
 juu' na-hmäá', ga-jäyh':

—Ga'tää' jaa- dsa-ñuuh- koo- nää' chaah' wii-
 jeh' hi- ga'jney' lä'ku' lä'jii' hi- ga'mi'lluy' jee' ma'
 hwëëy' jmih' mi'jeh'. Ga'chih' koo- na'hyah-
 he- nii' jee' ga'wii' dsa- hi- ga'taah' ga'høø' jee'
 na-jnäá' chaah' jeh'. Ma' ga'la' he- ja-, ga'tooyh-
 goo- dsa- he- høøy' ma- tō'dsaah'. Ja-ga' ya'hëëy'
 ngooy' uu'. ² Ma' ga'lloo' jii- kih' mi'jeh' ja-,
 ga'cheey' jaa- moz~ kyaay' jee' ma' tääh' dsa-
 høø' ta' kiyh' mah' ma' kooy' heey' he- ma' tēëy-.

³ Ma' ga'lloo' moz~ he' jee' na-jnäá' chaah' jeh'
 kih' dsa-juu'y, dsa- hi- ma' tääh' høø' he' ga'saah'
 dsih', ga'kway' kih' hi- ga'hëëy' kih' ta'jmah'.

⁴ Ja-ga' ga'cheey' jñah' ka-läh' moz~ kyaay' jee' ma'
 tääh' hi- ma' høø' ta' kiyh'. Lä'ja- ga'tey' kuu' kih'
 hi- he', lä'jiuh' ga'la' dsoo' lley' mah' ga'hëëy' kih'
 kyaah' o-hih'. ⁵ Koo- ka-läh' ga'chee' dsa-juu' he'
 jñah' dsa- kyaay'. Hi- he' ga'jngëëyh'. Hi' ngoo'
 bih' cheey' dsa- lä'ja-. Ko'llaa' hi- he' ga'hii' hi-
 ko'llaa' hi- he' ga'jngëëyh' go-te~.

⁶ Ma' ga'dsaa'
 lä'jēē' moz~ kyaay', ma' chaa- ga' jaa- chih-
 kyaay' hi- hnääy' cha-miuh-. Hi- he' ga'cheey' jee'

ga^ˈdsaa^ˈ. Ma' jmeey^ˈ huu^ˈdsē^ˈ: “Go^ˈ jmee^ˈ ga' dsa^ˈ oo^ˈ he' kih^ˈ chih^ˈ kyaan^ˈ la^ˈ.” ⁷ Ma' ga^ˈjēē^ˈ dsa^ˈ hi^ˈ ma' høø^ˈ chaah^ˈ jēh^ˈ ja^ˈ, ja^ˈ chih^ˈ he^ˈ, ga^ˈtaayh^ˈ ga^ˈllay^ˈ juu^ˈ kyaah^ˈ dsa^ˈkyaayh^ˈ: “Hi^ˈ oo^ˈ na^ˈ, hi^ˈ jā^ˈ kyaah^ˈ ta' jnān^ˈ la^ˈ. Wa' jngēēh^ˈ jnih^ˈ mah^ˈ jān^ˈ kyaah^ˈ heey^ˈ he^ˈ ma' tēēy^ˈ.” ⁸ He^ˈja^ˈ ga^ˈsaayh^ˈ chih^ˈ he^ˈ mah^ˈ ga^ˈjngēēyh^ˈ. Ja^ˈga^ˈ na^ˈbeey^ˈ ta^ˈ ka^ˈhne^ˈ jee^ˈ ma' na^ˈjnāā^ˈ chaah^ˈ jēh^ˈ ja^ˈ. ⁹ ¿Ha^ˈ lā^ˈ jmee^ˈ dsa^ˈjuu^ˈ laah^ˈ hnāh^ˈ? —ga^ˈjāh^ˈ Jesús—. Lloo^ˈ dsa^ˈjuu^ˈ jēh^ˈ mah^ˈ mi^ˈllaay^ˈ hi^ˈ jmee^ˈ ta' ja^ˈ mah^ˈ tooyh^ˈ goo^ˈ jñah^ˈ dsa^ˈ hi^ˈ jmee^ˈ ta' kiyh^ˈ. ¹⁰ ¿Che^ˈ sa^ˈ ma^ˈheh^ˈ hnāh^ˈ juu^ˈ kih^ˈ Dio jee^ˈ na^ˈsi^ˈ lā^ˈla^ˈ? Ja^ˈba^ˈ kuū^ˈ he^ˈ sa^ˈ ga^ˈtih^ˈ dsē^ˈ tē^ˈhyah^ˈ, he^ˈ ja^ˈ ba^ˈ ga^ˈjā^ˈ lā^ˈkoo^ˈ mi^ˈkuū^ˈ he^ˈ kye^ˈ dsa^ˈ to^ˈnē^ˈ kih^ˈ koo^ˈ hne^ˈ juuh^ˈ.

¹¹ He^ˈ la^ˈ ga^ˈjmeē^ˈ hñii^ˈ Dio, he^ˈja^ˈ dsaa^ˈ dsē^ˈ jne^ˈ, ga^ˈjāh^ˈ Jesús.

¹² He^ˈja^ˈ ma' hnøø^ˈ dsa^ˈkaah^ˈ he^ˈ ma' saayh^ˈ Jesús. Jēēh^ˈ, ga^ˈtah^ˈ dsēy^ˈ he^ˈ ga^ˈhlēēh^ˈ Jesús kiyh^ˈ kyaah^ˈ juu^ˈ he^ˈ na^ˈhmāā^ˈ ja^ˈ. Pero ma' goyh^ˈ kyaah^ˈ dsa^ˈ hi^ˈ ma' tāāh^ˈ jee^ˈ ja^ˈ, he^ˈja^ˈ sa^ˈ ga^ˈla^ˈ ma' saayh^ˈ Jesús, ga^ˈnāā^ˈ bih^ˈ.

Kwaat^ˈ kih^ˈ ku^ˈsih^ˈ
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³ Ga^ˈtaah^ˈ dsa^ˈ fariseo juu^ˈ kwee^ˈ kyaah^ˈ dsa^ˈ kyaā^ˈ Herode, mah^ˈ ga^ˈcheey^ˈ dsa^ˈ hi^ˈ ko^ˈtaa^ˈ ga^ˈ jmeē^ˈ, ha^ˈ lā^ˈ jee^ˈ ma' kaah^ˈ juu^ˈ kih^ˈ Jesús. ¹⁴ Ma' ga^ˈlla^ˈ nāāy^ˈ jee^ˈ ma' cheh^ˈ Jesús, ga^ˈjāyh^ˈ:

—Ta^ˈjwoh^ˈ, ñe^ˈ ba^ˈ jnāāh^ˈ, hne^ˈ hlēēh^ˈ ju^ˈdsoo^ˈ jmah^ˈ ba^ˈ. Sa^ˈ gah^ˈ kyaah^ˈ ni^ˈ jāā^ˈ. Jēēh^ˈ, sa^ˈ cha^ˈ kwaat^ˈ kyeh^ˈ ha^ˈ lā^ˈ laā^ˈ lā^ˈjāā^ˈ lā^ˈjāā^ˈ dsa^ˈ, hi^ˈ

kyaah' ju'dsoo' ba' hlëeh' dsa- ha- lä+ la' jwë' kih' Dio. ¿Ha- lä+ laah' hne-, che' llu' mi'hmaah' jne' ku'sih- kih' dsa-ta' César o sa' llu'/? ¿Che' jmee+ bii' mi'hmaah' jne' o sa' jmee+ bii'/?

15 Pero ñe- ba' Jesús ha- lä+ la' huu'dsë- kiyh' he- ta-juuy' ba' ja-, he-ja- ga-jäh' Jesús siyh+:

—¿He-la' kah- hnäh' dsën+? Kye- da' koö- kuu' mah' jëen-.

16 He-ja- na'kyey' koö- kuu', mah' ga-jäh' Jesús: —¿Hii- kih' heeh' toö- la-, hii- kih' jmi- na-sii- la-?

He-ja- ga-jäh' dsa- he':

—Kih' César ba' na-.

17 Mah' ga-jäh' Jesús siyh+ ka-läh':

—He- la' kih' César, kwëeh' ba' César. He- la' kih' Dio, kwëeh' ba' Dio he- la' kih'.

He-ja- ga-tayh' jëë- dsayh+ kih' Jesús.

Ga'ngü' dsa- juu' ha- lä+ le' wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' hi- na-juu'

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

18 Ja-ga' ga-lla-nää' saduceo ka-läh' jee' ma' cheh' Jesús. Dsa- he' na-, sa' ma' jmeey+ dsoo' he- lä-jiih' dsa- hi- ma-na-juu'. Mah' ga-ngüy' juu' kih' Jesús, ga-jäyh':

19 —Ta-jwöh', ga-sii' Moisé jnän` kyaah' juu' la-. Wa'ra- ga-juu' jaa- dsa-ñuuh- hi- sa' chaa- joö', dsa-ñuuh- øøh- hlii' he', lle' kih' tëëy+ dsa-më' mah' lä' chaa- joö' siyh' hi- lee' kwaat' kyaa' hlii' øøyh-. 20 Ga-lä' chaa- gyeë' dsa-ñuuh- jaa- ba' cho'jmiy-. Hi- to-në' he' ga-kaa' dsa-më'. Pero chah' ba' ga-juuy', sa' chaa- jooy' ga-lä' chaa+.

21 He-ja- jee' ga-të' uu' dsa-ñuuh- øøyh- ga-kaa'

dsa-më' hñi' he'. Ja-ba' lä-ja- ga-juuy', sa-
 ga-lä' chaa' joo'. Jñah' ka-läh' dsa-ññh- øh-
 hñi' he' ga-tëy- dsa-më' he'. Jee' ja- ga-të' uu-
 dsa-ññh-. Hi' koo- ka-läh' ga-juu' hi- he', sa-
 ga-lä' chaa' joo'. ²² Ja-ba' lä-ja-, lä-jëë' gyeë'
 dsa-ññh- ga-kaa' dsa-më' he' hi' ga-juu' lä-jëë-
 gyeë' dsa-ññh- he'. Ni' jaa- sa- ga-lä' chaa-
 joo'. Jee' ga-dsaa' ga-juu' hñi' dsa-më' he'.
²³ Wa-ra- ga-të' jee' lä-jiih' dsa- hi- na-juu', ¿hi-
 kih' jee' lä-jëë- gyeë' lee' kyaa' dsa-më' he'? Jëeh',
 ga-lä' jëë' gyeë' ba' ga-lä' kyaayh- —ga-jäh' dsa-
 saduceo siyh- Jesús.

²⁴ He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-siyh-:

—Na-hee' hoh' ba' hnäh' na-, jëeh', sa' kyeh'
 hnäh' kwaat- ha- lä' jäh' juu' kih' Dio, ni' ha-
 lä- la' be' kiyh'. ²⁵ Wa-ra- ga-të' jee' lä-jiih' hi-
 ma-na-juu', ni' jaa- dsa-më' dsa-ññh- mo-so-
 jee' goo-. Ma-ja- leey' lä-koo- laa' ángele hi- tääh'
 gyñh' ba'. ²⁶ Pero he- lä-jiih' dsa- hi- ma-na-juu',
 ¿ché' sa- ma-heh- hnäh' juu' he- ga-si' Moisé
 lä-koo- ga-la' kiyh' jee' koo- chaah' too' ja-? Jee'
 ja- ga-hlëeh' Dio kyaayh', ga-siyh-: “Jnä' laan' Dio
 kyaa' Abraham, laan' Dio kyaa' Isaac, laan' Dio
 kyaa' Jacob.” ²⁷ He- ga-jäyh' lä-ja-, sa- na-juu'
 dsa- ma-gyuh- jñän' he' kih' Dio. Jëeh' Dio jñän'
 laay' Dio kyaa' hi- na-jiih' ba'. He-ja- na-hee' hoh'
 hnäh' he- laah' hnäh' sa- lä-jiih' dsa-.

Nñh- he- kyeë' ga' kih' jee' lä-jëë'
(Mt. 22:34-40)

²⁸ Jee' ja- ma' hää' jaa- ta-jwoh' kyaa' ley. Ma'
 ga-nuuy' ti-choo' dsa- juu' kyaah' Jesús, ga-jëey'

jeeh̄ ba' Jesús kweē juu' kih' dsā. Hē jā na'ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Heē koō jee' lǟjē̄ hē lle` nē' ley kyeē' ga' miih̄?

²⁹ Mah' ga'jäh' Jesús:

—Hē lā ba' nuuh̄ hē kyeē' ga' kih' jee' lǟjē̄: “Nuuh̄ hnäh' dsā Israel. Jaā ba' Dio chāā jnän̄. ³⁰ Wa' hnaah̄ Dio kyaah' lǟkaā tuh̄hoh', kyaah' lǟjē̄ huudsē̄ kyah', kyaah' lǟjē̄ be' kyah'.” Hē lā ba' jā nuuh̄ hē kyeē' ga' kih' jee' lǟjē̄. ³¹ Hī jā ba' lǟjā la' jee' ga'tē' to' nuuh̄: “Wa' hnaah̄ dsākyaah' lǟkoh' hnaah̄ hñaah'.” Sā chā ga' jyoh' nuuh̄ hē kyeē' ga' lǟkoh' ga' hē lā — ga'jäh' Jesús.

³² Hē jā ga'jäh' tājwoh' kyāā ley:

—Llu' ba' jwah', Tājwoh'. Ju'dsoo' ba' māhlēeh̄, sā chāā jñah' Dio, jaā ba' Dio laā. ³³ Hī cher'mah' hnäǟ jne' Dio lǟkaā tuh̄dsē̄ jne' kyaah' lǟjē̄ huudsē̄ jnän̄, hī kyaah' lǟjē̄ be' jnän̄, hī cher'mah' hnäǟ jne' dsākyaah' lǟ hnäǟ jne' hñaan', kyeē' ga' hē nā lǟkoh' ga' hē kaā jah' o hē ga' jyoh' hē jeē jne' nē' na'hyoo'.

³⁴ Ma' ga'nuu' Jesús ga'jeeh̄ bih' kyaah' huudsē̄ llu', mah' ga'jäh' Jesús siiyh̄:

—Miih̄ ga'jmeē heeh̄ hē jäǟ Dio hnē lǟhih̄ kih'.

Jā jiih' nī jaā mōsō ga'tuū dsēy' ma' ngii' gyih' jyoh' juu' kih' Jesús.

*Hiī kih' ja' hī laa' Cristo
(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)*

35 Lă⁺ ma⁻ cheh⁺ ba⁺ Jesús koo⁺ gwah⁺ ja⁻, hlēy^h~ dsa⁻, mah⁺ ga⁺ sīy^h~ dsa⁻:

—¿Ha⁻ lă⁺ la⁺ he⁻ jäh⁺ ta⁻ jwoh⁺ kyaa⁺ ley, Cristo laa⁺ sa⁺ ju⁻ kih⁺ David? 36 He⁺ ba⁺ hñi⁺ David ga⁺ sī⁺ juu⁺ la⁻ lă⁻ koo⁻ ma⁺ jøø⁻ Jmi⁻ lle⁺ kiyh⁺, he⁻ ga⁺ sīy⁺ lă⁻ la⁻:

Ga⁺ jäh⁺ Dio ga⁺ sīy^h~ Dsa⁻ jøø^h kyaan⁻:

“Na⁺ jwoo⁺ ra⁻ lluu⁺ kin⁻ la⁻,

lă⁺ jiih⁺ lloo[~] jmi⁺ llaan⁻ huu⁺ tih⁺ lă⁺ jēē⁻ hi⁻ na⁻ høø^h kyah⁺.”

37 ¿Ha⁻ lă⁻ ja⁻ laa⁺ Cristo sa⁺ ju⁻ kih⁺ David ga⁻ ja⁻, cher⁺ mah⁺ hñi⁺ David jäh⁺ kih⁺ Cristo: “Dsa⁻ jøø^h kyaan⁻?”

Lă⁺ jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tää^h jee⁺ ja⁻ ga⁻ tih⁺ ba⁺ dsē⁺ lă⁻ koo⁻ ga⁻ hlēh⁺ Jesús.

Ga⁺ juuh⁺ Jesús kih⁺ ta⁻ jwoh⁺ kyaa⁺ ley

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

38 Hi⁺ ga⁻ løøy⁺ ga⁻ kway⁺ juu⁺, ga⁻ mi⁻ tēy⁻ dsa⁻:

—Lee^h hnäh⁺ kyaah⁺ ta⁻ jwoh⁺ kyaa⁺ ley, tih[~] dsēy⁺ ngēy⁻ kyeyh⁺ hmiih⁻ kyoo⁻ jee⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁺ hnøøy⁺ jmee⁺ dsa⁻ Dio kiyh⁺ cha⁺ jwē⁺ juuh⁻.

39 Hi⁺ tih[~] dsēy⁺ gyay⁺ to⁻ nē⁺ hma⁻ sii[~] neh⁺ gwah⁺ mäh⁻, hi⁺ lă⁻ ja⁻ ka⁻ lăh⁺ jee⁺ dsa⁻ taah⁻ dsa⁻ kuh⁻.

40 Hwēy[~] dsa⁻ mē⁺ hñi⁺ cha⁺ neh⁻ kih⁺, ko⁻ taah⁺ ga⁺ jmeey⁻ hlēy^h~ cha⁻ miih⁻ kyaah⁺ Dio ha⁻ jee⁺ jēē⁺ dsa⁻ kiyh⁺. Cha⁻ ga⁺ miih⁻ wi⁺ heeh⁺ Dio dsa⁻ hi⁻ jmee⁺ lă⁻ ja⁻.

Na⁺ ka⁻ dsa⁻ mē⁺ hñi⁺ kuu⁺ cha⁺ nē⁺ Dio

(Lc. 21:1-4)

41 Ma⁺ cheh⁺ Jesús jēē[~] ha⁻ lă⁺ ma⁺ jmee⁺ dsa⁻ tooyh⁻ kuu⁺ neh⁺ wi⁺ kih⁺ gwah⁺. Hi⁺ ma⁺ jēy[~]

jwëë' dsa- cha- kuu' ma' tooyh- cha-miih- kuu' jee' ja-. ⁴² Ja-ga' ga'lloo' jaa- dsa-më' hñi' hi-tä-ñee' go-te'. Ga-tooyh- to' ñe' nøø' he- sa- kyee' ni- miih-. ⁴³ He-ja- ga-hlëeh' Jesús kyaah' discipulo kyaay', ga-jäyh':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh', dsa-më' hñi' la-, ma-kway' cha-ga'miih- lä-koh' ga' jee' lä-jëë- dsa- hi- ma-tooh- jää'. ⁴⁴ Jëeh' lä-jëë' hi- cha- kuu', ma-kway' miih- he- ma-chaä~ kiyh' ba', pero dsa-më' hñi' la-, ma-ke- tä-ñeey', ma-kway' lä-koh' te' kuu' he- ma' cha- kiyh' he- kyaah' ma' lay' he- jmee' bii' kiyh'—ga-jäh' Jesús.

13

Lloo~ koo- jmi' hla' gwah' juuh+
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ma-ngëë' he- ja-, ya-hëë' Jesús koo' gwah' jee' ma' gyay' ja-, ja-ga' ga-jäh' jaa- discipulo kyaay' ga-siiyh-:

—Ta-jwoh', jëë' da', he- ba' che- kah'gaa- kuu' he- kyaah' ga-jä' na'hñaaah' hne' na-.

² He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Lä-jëë' hne' kaah' he- jëeh' hnäh' na-, lloo~ koo- jmi' ni' koo- mi'kuu' na-, sa' jä' na-chuh' në' kih' øøh-, lä-jëë' ba' soh'hla'.

Jää' ja-ga' llaa+ jmi- gyuu+, joh' nëë' sa' jmee' lii
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Ma-ngëë' he- ja-, ga-näay' ta' në' moh' Olivo ta' cha'në' gwah' ja-. Jee' ja- ga-gya- Jesús. Hi- Pee', Jacobo, Jwaa-, kyaah' Andre' ga-ngii' juu' kiyh' ta'ko- jiih' ma' tääyh' kah' kih', ga-jäyh':

4 —Chiih' jnääh' lih' le' lä'jē' he' ma-jäh', hee' lii' jmee' wa'ra- ya-jäh' lä'te' juu' na'.

5 He-ja- ga-løø' Jesús jmeeyh' juu':

—Hnøø' leeh' hnäh' mah' ni' jaa- sa' mi-gaa' hnäh'. 6 Jëeh', jwëë' dsa- ya-nää' hi- ka' ne' kin', mah' jäyh': "Jnä' he' laan' Cristo hi- ma-chee' Dio." Jwëë' dsa- mi-gaay'.

7 'Ga' ma-nuuh- hnäh' kih' hnii- hi- lä'cha- juu' kih' hnii- ta' la' ta' jnø', ta' jøøh' hnäh' hñaa'. Jëeh' lä'ja- lle' kih' le', pero ja' lä'chah' ja- llaa' jmi-gyuu'. 8 Tee' dsa- hi- chaa' koo- hwa' kyaah' jyoh' hwa', hi- tee' dsa-ta' kyaah' jñah' dsa-ta'. Ja' he- koo- jee' jwii- jee' jeh' wii' hwa', ja' he- koo- jee' jwii- jee' jëë' dsa- hoo' hi- chi'jwaa' dsa-. Heh' lä'ja- koo- ma-løø' ba' jëë' dsa- wii'.

9 'Leeh' hnäh', ngëë' dsa- hnäh' kih' dsa-ta', kwa' dsa- kyah' hnäh' neh' gwah' kih' dsa- judiu, dsa-jäay' hnäh' cha'ne' dsa-ta' kaah' kwaat' kin'. Jee' ja- kwah' hnäh' ju'dsoo' kin'. 10 Jmee' bii' kwa' dsa- ju'hmëë' kih' lä'jëë' dsa- jmi-gyuu', jää' ja- ga- llaa' jmi-gyuu'. 11 Ta' jmee- hnäh' huudsë- ha- lä' jwah' hnäh' wa'ra- ga-taah- dsa- hnäh' ja'goo- dsa-ta'. Ta' ka- hnäh' huudsë- ni' miih-. Hor- ja-, Dio ba' kwa' huudsë- ha- lä' hlëeh' hnäh'. Ja' he' hñaa' hnäh' hlëeh', Jmi-lle' Na-jngii' ba' hlëeh'. 12 Ngëë' dsa- øøh' kih' dsa-ta' mah' jngëeh' dsih'. Ja-ba' lä'ja- jmee' dsa- kih' joo', hi' lä'ja- ka-läh' jmee' dsa- kih' cho'jmiyy- mah' jngëeh' dsih'. 13 Lä'jëë' dsa- jmee' na-høøh' kyah' hnäh' kwaat' kin'. Pero hi- kwëeh' dsë' lä'jiih' llaa', hi- he' ba' lää'.

14 'Wa'ra- ga'loo' jmi' jëeh' hnäh' cheh' jah' hi-
 laa' na'høø' ngëe' jee' sa' ga'tëe' nooy', lä'koo-
 ga-jäh' Daniel hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio. (Hi- hë-
 juu' la-, wa' lä-ngëey'.) Ma'ja-, hnäh' hi- tääh'
 hwa' Judea kyuu' hnäh' ta' moh'. 15 Hi- tääh' jee'
 ga'të' to' jwëe' hne', wa' jñaay' mah' wa' kyuu'
 bih', sa' wa' kyey' he- cha- cha'neh'. 16 Ja-ba'
 lä'ja- hi- tääh' jee' nuu- kih', ta' wa'lla-näay' kiyh'
 he- dsa-kyey' sa'hmi'h-. 17 Peer' jwi' dsa-më'
 hi- kyaa- gyuu- ma'ja-, hi- lä'ja- dsa-më' hi- jää-
 gyuu- gyuu- ka-läh'. 18 Ngii' hnäh' kih' Dio mah'
 sa' la' jii- gyuu' wa'ra- ga'të' jee' kyuu' hnäh'.
 19 Ma'ja- jëe' dsa- wi' jwërte he- sa' ma-jëe' dsa-
 lä- ma' ga'nøø' jmi-gyuu' lä'jiih' na'. Ja- jiih'
 mo'so' jëe' gyih' jih'koh'. 20 Wa'ra- jäh' kih' jøø' ga'
 Dio cha-ga'miuh- jmi' jëe' dsa- wi', ni- jaa- dsa-
 sa' jä' jiih'. Pero ta-la' kih' hi- na-lleeh' kyaay',
 चाह' ba' mi-llaay' jmi' he- jëe' dsa- wi'.

21 'Ma'ja- cher'mah' chaa- ko-llaa' dsa- jäh':
 "Hii- Cristo cheh' la-", o "Hii- Cristo cheh' jee' oo-",
 ta' wa' heeh' hnäh' kiyh'. 22 Jwëe' dsa- hi- ta-juu'
 ya-nää' jayh-: "Jnä' he' laan' Cristo, jnä' ngëen' juu'
 kih' Dio." Ja- he- koo- nëe' he- juh-gaa- jmeey',
 lä'jwë' jee' mi-gaay' dsa-, lä'jiih' hi- na-lleeh'
 kyaa' Dio mi-gaay' cher'mah' ga-la'. 23 He-ja-
 leeh' hnäh'. Ma-jwah' ba' jnä' jää' ha- lä- le'.

Wa'ra- ga'të' jee' jäh' Hi- ga'lëe' ngo'

(Mt. 24:29-35, 42, 44; Lc. 21:25-36)

24 Ma-ngëe' ma-jëe' dsa- lä-jë' he- wi' ja-, ja-
 jiih' mo'so' lä-jnä' jmëe' hyoo-, ni- jmëe' kih' sih-
 sa' lä-jnä'. 25 Lä-jëe' nuu' hi- hëe' gyuu' lä'sii'

høø' hi' lä'jē' ga' he' cha' gyuu' sa'jeh'. ²⁶ Ja' ga' jēē' dsa' Hi' ga' lēē' ngo' la' hi' jāh' gyuu' jee' jni' kyaah' cha' miih' be', laay' jøøh'. ²⁷ Ja' ga' cheey' ángele kyaay', jøøyh' lä'jēē' hi' na' lleeh' kyaay' hi' tääh' lä'jē' kye' kiih' jmi' gyuu', ta' kō' taa' lä' ga' tē' jyoh' kō' taa'.

²⁸ 'Jēē' da' hnäh' ha' lä' dsoo' juu' kih' chaah' higo mah' mi' tēē' hnäh' hñaa'. Wa'ra' ga' hyo' sih' jñoh' sa' jih' kih', løø' dsa' hyo' moo' kih', ma' ñeh' ba' hnäh' ma' ngoo' ga' tē' jii' jma' ba' ja'. ²⁹ Lä' ja' hnäh' ka' läh', wa'ra' ga' jēēh' hnäh' dsa' la' lä'jē' he' ma' jwahn' la', wa' lä' ñeh' hnäh' he' ma' chehn' ho' haah' kyaah' he' jāhn' ba' ja'. ³⁰ Ma' ra' ju' dsoo' jwēēhn' hnäh', sa' llaa' dsa' hi' tääh' na' ta' kō' jiih' sa' ga' ma' lä' te' lä'jē' he' ma' jwahn' la'. ³¹ Ngēē' ba' lä'jē' he' cha' gyuu' hwa', pero juu' kin' lä' ma' cha' ja' ba'.

³² 'Pero ni' jaa' sa' ñe' hee' jmi' ja', hee' hor' ja', ni' ángele hi' tääh' gyuu' sa' ñe', ni' Joō' Dio sa' ñe'. Hñii' ba' Tää' kyaan' ñe'.

³³ 'Hää' hnäh' hñaa', mi' jnøø' hnäh' mi' ñeh', ngii' hnäh' kyah' kih' Dio, jēēh' sa' ñeh' hnäh' lih' lloo' jmi' ja'. ³⁴ Kwee' ba' la' kyah' hnäh' lä' la' kih' jaa' dsa' hi' ya' hēē' ngoo' uu'. Ga' jā' hne' kiyh', mah' lä' koo' lä' koo' ta' kiyh' ga' tooyh' goo' dsa' kyaay'. Hi' ga' siiyh' dsa' hi' høø' ho' haah': "Høø' kwee', ta' gwii'." ³⁵ Ja' ba' lä' ja' hnäh', ta' gwii' hnäh', jēēh' sa' ñeh' hnäh' lih' jāh' dsa' juu' hne'. Sa' ñeh' hnäh' che' ta' ga' nuu' jāyh', o che' lla' nuu', o che' koo' hooch' chaah' dsoo', o ta' la' høø'. ³⁶ Ni' sa' lii' ga' wa'ra' jāyh', hnøø' ma' na' lluu' h'

hnäh' mah' sa' tääh' hnäh' na-gwih- hnäh' ma'ja-
 37 Lä'jē' he- jwahn' la-, jwahn' kih' lä'jēē' ba'.
 Hnøø' ma-na'lluuh' hnäh'.

14

Ma' hnooh- dsa- ha- lä' jee' ma' saayh' Jesús
 (Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Lä' hyu' ga' tē' jmii' he- kuh- dsa- judiu borrego
 mäh', hi- kuyh- he'ñiih- he- sa' kyaah' levadura,
 jmii' ja- ma' hnooh- jmi-dsa- kaah' kyaah' lä'jēē'
 ta-jwoh' kyaa' ley ha- lä' ma' saayh- Jesús kyaah'
 juu' ta' juu', mah' jngēēyh'. 2 Ma' jäyh':

—Sa' wa' kaah' jnih' jee' jmii' la-, mah' sa'
 dsa-tooh' miih' jee' jwii-.

Jaa- dsa-mē' ga' huu' jmii- mi-jwii- lle' Jesús
 (Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

3 Ma' gya' Jesús ka-läh' jee' jwii- Betania
 cha'neh- kih' Simón hi- ma' dsaah' dsoo' hmih'
 høø-. Jee' ja- gyay' kuh-hiyh~, ma' ga'lloo' jaa-
 dsa-mē' ma' kyey- koo- sē' he- ma' haa' jmii-
 mi-jwii- he- chee- nardo, he- kyee' hmooh'.
 Ga-jøøy' luu' sē' ja-, mah' ga'huuy' lle' Jesús. 4 Pero
 ga-lä'lee' ko'llaa' dsa- hi- ma' tääh' kyaayh' he',
 ga'jäyh':

—¿He-la' ma-hee' dsa-mē' na- jmii- mi-jwii-
 na-? 5 Llu' ga' wa'ra- jäh' kih' ga-hniiy' mah' ma'
 liyh' lä'koh' lih' dsa- koo- ji- ñe- jmii' ta'. Mah' kuu'
 ja-, ma' kwēēyh' hi- tä-ñee'.

He-ja- ga-hlēēyh' wii' kih' dsa-mē' he'. 6 Mah'
 ga-jäh' Jesús:

—Ta⁺ hlēeh` hnih^ʔ. Ta⁺ chuū⁻ hnäh^ʔ kyaah^ʔ dsa⁻mē^ʔ la⁻. Llu[!] ba^ʔ he⁻ ma⁻jmeey^ʔ lä⁺la⁻ kin⁺.
 7 Jēeh^ʔ lä⁺ ma⁻tāäh^ʔ na⁻ ba^ʔ hi⁻ tä⁻ñee^ʔ kyaah^ʔ hnäh^ʔ, le^ʔ kwah[!] be^ʔ kiyh[!] jyoh^ʔ jiih[~]. Pero jnä^ʔ, mo⁺so⁺ jān⁻ ki⁻wēē^ʔ jee^ʔ kyah[!] hnäh^ʔ. 8 Dsa⁻mē^ʔ la⁻ ma⁻jmeey^ʔ lä⁺koo⁻ te[!] le^ʔ ba^ʔ. Kyaah^ʔ he⁻ ma⁻huuy⁻ jnä^ʔ jmi⁻ mi⁻jwi⁻, he⁻ ma⁻mi⁻lluuy[!] jnä^ʔ jā[!] ba^ʔ la⁻, ja⁻ga⁻ haa[!] dsa⁻ jnä^ʔ. 9 Ma⁻ra⁻ ju[!]dsoo^ʔ jwēeh[~] hnäh^ʔ, lä⁺kaa⁻ jmi⁻gyuu⁺ jee^ʔ kwa[!] dsa⁻ ju[!]hmēē^ʔ kin⁺, lä⁺cha⁻ juu[!] ha⁻ lä⁺koo⁻ ma⁻jmeē^ʔ dsa⁻mē^ʔ la⁻, mah[!] lä⁺ja⁻ lä⁻dsooh[~] dsē[!] dsa⁻ kiyh[!].

Juda ga⁻ngēē^ʔ Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

10 Ma⁻ngēē^ʔ he⁻ ja⁻, jā⁻ jee^ʔ lä⁺jēē⁺ gya⁺tuū^ʔ discípulo hi⁻ chee⁻ Juda Iscariote ngooy[!] kih[!] dsa⁻kaa^ʔ kyaa[!] jmi⁻dsa⁻ na[!]hnēē^ʔ Jesús. 11 Ma⁻ ga⁻nuu^ʔ dsa⁻ he^ʔ, ga⁻tih[!] dsēy[!] jwēte hi⁻ ga⁻bāāyh⁻ hñiiy^ʔ kway[!] kuu[!]. He⁻ja⁻ ga⁻hnooh⁻ Juda ha⁻ lä⁺ jmeey[!] mah[!] ngēēy[!] Jesús ja[!]goo⁻ dsa⁻ he^ʔ.

Ga⁻jmeē^ʔ Dsa⁻jøøh[!] jnä⁻n ma⁻n⁺ kyaah^ʔ ga⁻hiyh[!] juu[!]

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

12 To⁻nē^ʔ jmi⁻ he⁻ ga⁻løø[!] dsa⁻taah⁻ dsa⁻ jmeey⁻ jmi⁻ kuyh⁻ he⁻ñiih⁻ he⁻ sa⁻ kyaah^ʔ levadura, ja⁻ba⁻ jmi⁻ ja⁻ ma⁻kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh[!]. He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʔ discípulo siiyh⁺ Jesús:

—¿Ha⁻ jwah^ʔ mi⁻llu[!] jnääh[!] jee^ʔ kih[!] ma⁻n⁺?

13 He⁻ja⁻ ga⁻jmeey^ʔ mada⁻ kih[!] uu[!] discípulo kyaay[!] mah[!] ga⁻siiyh⁺:

—Go⁻naä^ʹ hnäh^ʹ ta⁺ jee^ʹ jwii⁻ juuh⁻. Cha^ʹjwë^ʹ ja⁻,
jeeh⁺ hnäh^ʹ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ kii^ʹ koo⁻ mi^ʹdsuu^ʹ jmi⁻,
ja⁻ lla⁻lleh⁻ hnäh^ʹ kaah^ʹ kiyh^ʹ. ¹⁴ Ha⁻ jee^ʹ dsa⁻hey^ʹ,
ja⁻ jwiih^ʹ dsa⁻ juuh^ʹ hne^ʹ: “Lä⁻la⁻ jäh^ʹ Ta⁻jwoh^ʹ kyaä^ʹ
jnääh^ʹ. ¿Na⁻ jee^ʹ hne^ʹ jee^ʹ le^ʹ kyeh^ʹ jnääh^ʹ borrego
mäh^ʹ kyaah^ʹ discípulo kyaan^ʹ?”, jwiih^ʹ dsa⁻ he^ʹ.
¹⁵ Hi⁻ he^ʹ heeh^ʹ hnäh^ʹ jee^ʹ ga⁻të^ʹ to^ʹ jwëë^ʹ hne^ʹ
jee^ʹ cha⁻ koo⁻ jee^ʹ he⁻ ma⁻na⁻llu⁻. Jee^ʹ ja⁻ mi^ʹlluh⁻
hnäh^ʹ ma⁻n⁺ jnän⁻.

¹⁶ Ga⁻lla⁻naä^ʹ ba^ʹ discípulo he^ʹ ta⁺ jee^ʹ jwii⁻ juuh⁻.
Hi⁺ ga⁻la^ʹ ba^ʹ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh^ʹ Jesús siyh⁺. Jee^ʹ ja⁻
ga⁻mi^ʹlluy^ʹ jee^ʹ kuyh⁺ ma⁻n⁺.

¹⁷ Ta⁻ ga⁻n⁺ jmi^ʹ ja⁻ ngoo^ʹ Jesús kyaah^ʹ lä⁻jëë⁻
gya⁻tuu^ʹ discípulo kyaay^ʹ. ¹⁸ Ma^ʹ ga⁻lla⁻naäy^ʹ jee^ʹ
ja⁻ ga⁻taayh^ʹ kuyh⁻ ma⁻n⁺. Ta⁻ko⁻jiih^ʹ jmeey⁻
ma⁻n⁺, ga⁻jäh^ʹ Jesús:

—Ma⁻ra⁻ ju^ʹdsoo^ʹ jwëëhn⁻ hnäh^ʹ, jaa⁻ jee^ʹ lä⁻jëë⁻
hi⁻ kuh⁻ kyaah^ʹ jnä^ʹ ngëëy^ʹ jnä^ʹ.

¹⁹ Ma^ʹ ga⁻nuu^ʹ discípulo lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻meeh⁺ dsëy^ʹ,
ga⁻ngiiy^ʹ juu^ʹ kih^ʹ Jesús ma⁻ jaa⁻ ma⁻ jaa⁻, ma⁻
jäyh^ʹ:

—¿Che^ʹ jnä^ʹ na⁻ ta⁻jwoh^ʹ?

²⁰ He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʹ Jesús siyh⁺:

—Laa^ʹ jaa⁻ jee^ʹ lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu^ʹ hnäh^ʹ hi⁻ tä⁻
goo⁻ kyaah^ʹ jnä^ʹ neh⁻ wii^ʹ la⁻. ²¹ Ma⁻ra⁻ ju^ʹdsoo^ʹ,
Hi⁻ga⁻lëë⁻ngo^ʹ la⁻ le^ʹ kiyh^ʹ lä⁻koh^ʹ ma⁻na⁻si⁻.
Pero jwii⁻ dsa⁻ hi⁻ ngëë^ʹ Hi⁻ga⁻lëë⁻ngo^ʹ la⁻. Llu⁻
ga⁻ la^ʹ kih^ʹ dsa⁻n⁺ he^ʹ wa⁻ra⁻ jäh^ʹ kih^ʹ sa⁻
ga⁻lä⁻chaay^ʹ go⁻te⁻ ba^ʹ.

²² Ta⁻ko⁻jiih^ʹ tääh^ʹ discípulo kuh⁻, ga⁻ka^ʹ
Jesús he⁻niih⁻ mah^ʹ ga⁻kway^ʹ ti⁻hmaah^ʹ kih^ʹ Dio.

Ma⁻ngëëʻ ma⁻kwayʻ tih⁻maahʻ kihʻ Dio ga⁻llaayʻ he⁻ñiih⁻ ja⁻, mahʻ ga⁻kwëeyhʻ lä⁻jëë⁻ discípulo kyaayʻ ga⁻siiyh⁻:

—Kye⁻ hnähʻ, he⁻ la⁻ na⁻ jmi⁻ngo⁻ kin⁻.

²³ Lä⁻ja⁻ ka⁻lähʻ ga⁻kayʻ wa⁻kyaahʻ, ga⁻kwayʻ tih⁻maahʻ kihʻ Dio mahʻ ga⁻kwëeyhʻ discípulo kyaayʻ, hi⁻ ga⁻hiyhʻ lä⁻jëëy⁻. ²⁴ Mahʻ ga⁻jähʻ ka⁻lähʻ:

—He⁻ la⁻ na⁻ jma⁻ kin⁻ he⁻ t⁻uu⁻ kihʻ jwëëʻ dsa⁻ hi⁻ kyaahʻ jma⁻ kin⁻ jmeeʻ Dio koo⁻ hmooohʻ hmëëʻ. ²⁵ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsooʻ jwëëhn⁻ hnähʻ, mo⁻so⁻ huhn⁻ ka⁻lähʻ jmi⁻hʻ mi⁻jehʻ ma⁻ää⁻, lä⁻jiihʻ lloo⁻ jmi⁻h⁻ huhn⁻ ka⁻lähʻ lä⁻hmëëʻ jeeʻ jmeeʻ Dio hih⁻.

*Ga⁻hmäʻ Peeʻ juuʻ he⁻ sa⁻ kyuu⁻ Jesús
(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)*

²⁶ Ma⁻ngëëʻ ma⁻häyʻ kihʻ Dio, ga⁻näayʻ ta⁻ në mohʻ Olivo. ²⁷ Ja⁻ ga⁻ ga⁻jähʻ Jesús:

—Ga⁻lä⁻jëë⁻ hnähʻ beehʻ jnäʻ na⁻ hwëʻ. Lä⁻ja⁻ na⁻sii⁻ juuʻ kihʻ Dio: “Jmeen⁻ dsooʻ kihʻ hi⁻ hää⁻ lä⁻jëë⁻ borrego, hi⁻ lä⁻jëë⁻ borrego kyaayʻ sa⁻jñeeʻ.” ²⁸ Pero ga⁻ ma⁻lä⁻jiihn⁻ ka⁻lähʻ, hi⁻ jnäʻ nün⁻ na⁻jään⁻ hnähʻ ta⁻ Galilea.

²⁹ He⁻ ja⁻ ga⁻jähʻ Peeʻ:

—Ma⁻ke⁻ lä⁻jëë⁻ ga⁻bee⁻ hne⁻, pero jnäʻ sa⁻ been⁻ hne⁻.

³⁰ He⁻ ja⁻ jähʻ Jesús siiyh⁻ Peeʻ:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsooʻ jwëëhn⁻ hne⁻, na⁻ hwëʻ, jää⁻ ja⁻ ga⁻ tēʻ to⁻ jiih⁻ hoohʻ chaahʻ dsooʻ, hne⁻ ma⁻tēʻ hnē⁻ jiih⁻ ma⁻hmähʻ juuʻ he⁻ sa⁻ kyuu⁻ jnäʻ.

³¹ Pero ma⁻ kwa⁻ Peeʻ beʻ jähʻ:

—Ma^ˉke^ˉ ga^ˉjuun^ˉ kyaah^ˉ hne^ˉ sa^ˉ jwahn^ˉ lä^ˉna^ˉ.

Lä^ˉja^ˉ kwee^ˉ ba^ˉ ga^ˉjäh^ˉ lä^ˉjëëy^ˉ.

Nëe' Jesús Getsemani na' chuuy' kyaah' Dio
(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Ma^ˉngëë^ˉ he^ˉ ja^ˉ, ngoo^ˉ Jesús koo^ˉ jee^ˉ chee^ˉ Getsemani kyaah^ˉ discípulo kyaay^ˉ. Ma^ˉ ga^ˉlla^ˉnäay^ˉ jee^ˉ ja^ˉ, ga^ˉsiiyh^ˉ lä^ˉjëë^ˉ:

—Jee^ˉ la^ˉ ba^ˉ go^ˉtaah^ˉ hnäh^ˉ ta^ˉko^ˉjiih^ˉ na' chuun^ˉ kyaah^ˉ Dio.

³³ Ga^ˉjäy^ˉ ma^ˉla^ˉ Pee^ˉ, Jacobo kyaah^ˉ Jwaa^ˉ ba^ˉ. Chah^ˉ ba^ˉ ja^ˉ meeh^ˉ dsëy^ˉ hi^ˉ chaay^ˉ cha^ˉmiih^ˉ huud^ˉdsë^ˉ. ³⁴ He^ˉ ja^ˉ ga^ˉjäh^ˉ Jesús siiyh^ˉ:

—Peer^ˉ meeh^ˉ dsën^ˉ, lä^ˉjiih^ˉ juun^ˉ go^ˉte^ˉla^ˉkin^ˉ. Jee^ˉ la^ˉ ba^ˉ jää^ˉ jnä^ˉ. Kwëeh^ˉ hoh^ˉ hnäh^ˉ, ta^ˉ gwii^ˉ hnäh^ˉ.

³⁵ Ja^ˉ ga^ˉ ngoo^ˉ Jesús miih^ˉ ga^ˉ ta^ˉ cha^ˉnë^ˉ. Jee^ˉ ja^ˉ ga^ˉjuuyh^ˉ jnëy^ˉ mah^ˉ ga^ˉjluyy^ˉ lley^ˉ lä^ˉ ga^ˉtë^ˉ hwa^ˉ, ga^ˉchuuy^ˉ kyaah^ˉ Dio, ma^ˉ hnøoy^ˉ sa^ˉ ma^ˉ jëëy^ˉ wii^ˉ, wa^ˉra^ˉ jäh^ˉ kih^ˉ ma^ˉle^ˉ ba^ˉ. ³⁶ Ma^ˉ jayh^ˉ:

—Tää^ˉ kyaan^ˉ, ga^ˉlä^ˉjë^ˉ ba^ˉ le^ˉ kyah^ˉ. Lää^ˉ jnä^ˉ kih^ˉ he^ˉ wii^ˉ he^ˉ jëën^ˉ na^ˉ. Pero sa^ˉ wa^ˉ la^ˉ lä^ˉ hnoon^ˉ hñiin^ˉ, wa^ˉ le^ˉ lä^ˉ hnooh^ˉ hñaa^ˉ ba^ˉ.

³⁷ Ma^ˉ jah^ˉ Jesús ka^ˉläh^ˉ, ga^ˉjëëy^ˉ ma^ˉna^ˉ gwii^ˉ discípulo. He^ˉ ja^ˉ ga^ˉsiiyh^ˉ Pee^ˉ:

—Simón, ¿ché na^ˉ gwiih^ˉ, ché ni^ˉ koo^ˉ hor^ˉ sa^ˉ ma^ˉlä^ˉbe^ˉ hoh^ˉ he^ˉ ma^ˉnah^ˉ na^ˉnëh^ˉ? ³⁸ Wa^ˉ na^ˉnëh^ˉ hnäh^ˉ, ngii^ˉ hnäh^ˉ kyah^ˉ kih^ˉ Dio mah^ˉ sa^ˉ leh^ˉ he^ˉ hliih^ˉ hnäh^ˉ. Jmi^ˉlle^ˉ jnän^ˉ kwa^ˉ ba^ˉ be^ˉ. Pero jmi^ˉngo^ˉ jnän^ˉ sa^ˉ beë^ˉ.

³⁹ Ngooy^ˉ ka^ˉläh^ˉ na' chuuy^ˉ kyaah^ˉ Dio, kyaah^ˉ ja^ˉ ba^ˉ juu^ˉ he^ˉ ga^ˉhlëëyh^ˉ to^ˉnë^ˉ. ⁴⁰ Ma^ˉ jayh^ˉ

ka-läh', ga-jëëy' lä-jëë' ba' ma-na-gwiiy-. Kih' he-lä-gwiiy' jwërte, he-ja-sa' ñey- hee-na-ma' hlëëyh' kyaah' Jesús. ⁴¹ Ñee' Jesús ka-läh' jee' ga-të' hnë-jiih' hi-ma' jayh' ka-läh' ga-jäyh':

—Gwii- ba' hnäh', teeh' hnäh' hoh', ma-lee' ba' ko-na-. Ma-lloo' hor~jaa' Hi-ga-lëë' ngo' la-, ngëe' dsih' goo-dsa- hñaa- dsë'. ⁴² Noo- hnäh' mah' maan. Ma-ngoo' ya-jäh' hi- ngëe' jnä'.

Ga-saayh' Jesús

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Lla' gyih' juu' ja- ma' ja' Juda, he' ba' jaa- jee' lä-jëë' gya-tuu' discípulo kyaay'. Jay' kyaah' koo- naä' dsa- hi- ma' kye- ñe', hi- kye- hma-, lä'hih' kih' ta-jwöh' kyaa' ley kyaah' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-, kyaah' dsa-gyuuh'. ⁴⁴ Ga-taah- Juda dsa- he' juu' jää', ga-jäyh':

—Hi- chuhn' kih', hi- he' he', ja- saah' hnäh', ta-lää.

⁴⁵ Ma' ga-llooy', chah' ba' ngooy' koo' kih' Jesús:

—Ta-jwöh' —ga-jäyh'.

Na- ma-hii' ga-chuyh' kih' Jesús. ⁴⁶ Lä-chah' ja- ga-saah' dsih'.

⁴⁷ Pero jaa- discípulo kyaa' Jesús, ga-sëëyh' ñe', ga'kuy' lo-gwa' jaa- moz~ kyaa' jmi-dsa- jøøh'.

⁴⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús:

—¿Che' dsa-hii- jnä', he-la' ma-ya-nääh' hnäh' kyaah' hma-, kyaah' ñe', mah' saah' jnä'? ⁴⁹ Lä-jë- jmi' ma' hään' jee' kyah' hnäh' ma' kwan- juu' koo' gwah' mah' sa- ga-chaah' jnä'. Pero ko-na- le' ba' mah' lä-te' lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio.

50 Lă⁺jĕĕ⁺ discipulo he⁺ ga⁺bĕey⁺ mah⁺ ga⁺ky⁺uy⁺.
 51 Jaa⁻ chih⁻ ba⁺ ga⁻lla⁻lle⁺ kaah⁻ kih⁺ Jesús,
 na⁻băăyh[~] koo⁻ ta⁻jmaah⁻. Hi⁺ ga⁻saayh⁺ chih⁻
 he⁺. 52 Ma⁺ ga⁻saah⁺ dsih⁺ ga⁻bey⁺ ta⁻jmaah⁻ kiyh⁺
 mah⁺ ga⁻ky⁺uy⁺ to⁻lo⁻kwayh⁺.

*Na⁺jăäy⁻ Jesús cha⁻nĕ⁺ dsa⁻ta⁺ kaah⁺ kyaa⁺ dsa⁻
 judiu*

*(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14,
 19-24)*

53 Ga⁻jăäy⁺ Jesús cha⁻nĕ⁺ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ kye⁻ nĕ⁺.
 Ga⁻kuh⁺ lă⁻jĕĕ⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah⁺ kyaah⁺ ta⁻jwoh⁺
 kyaa⁺ ley, hi⁻ kyaah⁺ dsa⁻gy⁺uyh⁺. 54 Pero Pee⁺ uu⁺
 ba⁺ ngooy⁺ lleey⁺ kaah⁺ kih⁺ Jesús, lă⁺ ga⁻tĕ⁺ ho⁻hne⁻
 nĕ⁻ta⁺ kih⁺ jmi⁻dsa⁻ jøøh⁺ he⁺. Lă⁺koo⁻ ga⁻lloo⁺ ba⁺
 Pee⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁻gyay⁻ llooyh[~] je⁻ kyaah⁺ poo⁻ hi⁻
 ma⁺ tăäh⁺ llooh[~] je⁻.

55 Jee⁺ lă⁻jĕĕ⁻ dsa⁻kaah⁺ he⁺, ma⁺ hnaayh⁻ dsa⁻
 hi⁻ ma⁺ băäh⁻ Jesús dsoo⁺ lă⁻jwĕ⁺ jee⁺ ma⁺ jngĕĕyh⁺
 ', pero sa⁺ ga⁻jmăă⁺ ni⁻ miih⁻ juu⁺ kih⁺ hi⁻ he⁺.

56 Jĕĕh⁺, jwĕĕ⁺ dsa⁻ ma⁺ băäh⁻ dsih⁺ kyaah⁺ juu⁺
 ta⁻juu⁺, pero ni⁻ jaa⁻ sa⁺ ga⁻jă⁺ koo⁻ ba⁺ juu⁺ kih⁺.

57 Ga⁻hwĕĕ⁻ ga⁺ jaa⁻ uu⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwa⁺ juu⁺
 ta⁻juu⁺, ga⁺jăyh⁺:

58 —Ga⁻n⁺uu⁺ jnăäh⁺ ga⁺jăyh⁺: “Jnă⁺ hlan⁻ gwah⁺
 chih⁺ la⁻ he⁻ ga⁻la⁺ kyaah⁺ goo⁻ dsa⁻, pero jnă⁺
 jmeen⁻ jyoh⁺ kyaah⁺ hnĕ⁻ jmĕ⁺ hi⁻ ni⁻ sa⁺ tăn⁻
 goon⁺.”

59 Ni⁺ lă⁻ja⁻ sa⁺ ga⁻lă⁻dsoo⁺ juu⁺ kiyh⁺.

60 He⁻ja⁻ ga⁻noo⁻ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ kye⁻ nĕ⁺ to⁻dsaah⁻
 jee⁺ ja⁻, mah⁺ ga⁻ngĕy⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús:

—¿Hee⁻ jwah^ʔ hne⁻, he⁻ ma⁻jäh^ʔ hi⁻ na⁻ kyah^ʔ?
¿He⁻la^ʔ sa^ʔ hlëeh^ʔ ni^ʔ miih⁻?

⁶¹ Pero Jesús ga⁻noo⁻ tií^ʔ go⁻te[~], mo⁻so⁻ ga⁻ngiiy^ʔ
ni^ʔ miih⁻. Koo⁻ ka⁻läh^ʔ ga⁻ngii^ʔ jmi⁻dsa⁻ jøøh^ʔ he^ʔ
juu^ʔ kiyh^ʔ:

—¿Che^ʔ hne⁻ he^ʔ Cristo Joo^ʔ Dio Jøøh^ʔ?

⁶² He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʔ Jesús siiyh⁻:

—Jnä^ʔ he^ʔ. Hi⁻ lloo[~] koo⁻ jmi^ʔ jëeh^ʔ hnäh^ʔ
Hi⁻ga⁻lëë^ʔngo^ʔ la⁻ gya^ʔ jwoo^ʔ ra⁻lluu^ʔ kih^ʔ hi⁻ cha⁻
be^ʔ kih^ʔ, hi⁻ lä⁻ja⁻ jëeh^ʔ hnäh^ʔ jäyh^ʔ ka⁻läh^ʔ jee^ʔ jni^ʔ
hii^ʔ gyuu^h.

⁶³ He⁻ja⁻ lä⁻ ma⁻kyeh^ʔ ja⁻ jmi⁻dsa⁻ jøøh^ʔ he^ʔ
hmiih⁻ kih^ʔ ga⁻giiy^ʔ, ga⁻jäyh^ʔ:

—¿Hii⁻ ga⁻jwaah⁻ jne^ʔ jñah^ʔ hi⁻ jmee^ʔ ju^ʔdsoo^ʔ?

⁶⁴ Jee^ʔ na⁻ ma⁻nuu^h hnäh^ʔ he⁻ ma⁻mi⁻kwayh^ʔ
Dio. ¿Hee⁻ jwah^ʔ hnäh^ʔ? —ga⁻jäh^ʔ dsa⁻jøøh^ʔ he^ʔ.

Ga⁻lä⁻jëë⁻ ba⁻dsa⁻ ga⁻bääh⁻ dsoo^ʔ, ga⁻jäyh^ʔ:

—Ää⁻ jmi^ʔ juuy^ʔ.

⁶⁵ Lä⁻chah^ʔ ja⁻ ga⁻løø^ʔ ko⁻llaa⁻ti⁻hñey[~] kih^ʔ Jesús.
Ga⁻løøy^ʔ mo⁻në^ʔ Jesús, ga⁻kway^ʔ kih^ʔ mah^ʔ ma^ʔ
siiyh⁻:

—Jäh^ʔ da^ʔ, ¿hii⁻ na⁻ ma⁻kwa^ʔ kyah^ʔ?

Hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻kwa^ʔ poo⁻ kiyh^ʔ ka⁻läh^ʔ.

Ga⁻hmä^ʔ Pee^ʔ juu^ʔ he⁻ sa⁻ kyuu⁻ Jesús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Lä⁻ ma^ʔ gya^ʔ Pee^ʔ ho^ʔhne⁻ ja⁻, ja^ʔ jaa⁻ dsa⁻më⁻
hi⁻ ma^ʔ jmee⁻ ta^ʔ kih^ʔ jmi⁻dsa⁻ jøøh^ʔ he^ʔ. ⁶⁷ Ma^ʔ
ga⁻jëëy^ʔ gya^ʔ Pee^ʔ lloo^h je⁻, ga⁻jäyh^ʔ:

—Hne⁻ ka⁻läh^ʔ ma^ʔ ngëh⁻ kyaah^ʔ Jesús hi⁻ chaa⁻
Nazaret.

68 —Jah⁺ha⁺, sa⁺ man⁺ hi⁻ kih⁺ na⁻ hlëeh⁺, sa⁺ kyuun⁺ dsa⁻ na⁻ —ga⁺jäh⁺ Pee⁺.

Ya⁻hëëy⁺ na⁺nooy⁻ lä⁺ ga⁺të⁺ ho⁺haah⁺ jee⁺ dsa⁻taah⁻ dsa⁻. Hi⁺ ga⁺hoo⁺h⁺ chaah⁺ dsoo⁺. 69 Ma⁺ ga⁺jëë⁺ dsa⁻më⁺ he⁺ ka⁻lä⁺h⁺ cheh⁺ Pee⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁺siiyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺tääh⁺ jee⁺ ja⁻:

—Go⁻ he⁺ ba⁺ dsa⁻kyaah⁺ Jesús na⁻.

70 Koo⁻ ka⁻lä⁺h⁺ ga⁺hmä⁺ Pee⁺ juu⁺ he⁻ sa⁺ kyuuy⁺ Jesús. Ko⁻hwëë⁺ ga⁺ ja⁻ ga⁺jäh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺tääh⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁺siiyh⁺ Pee⁺ ka⁻lä⁺h⁺:

—Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺, sa⁺ na⁻hee⁻, hne⁻ he⁺ dsa⁻kyaah⁺ hi⁻ oo⁺. He⁺ ba⁺ hi⁻ cha⁻ Galilea hne⁻. Kwee⁻ ba⁺ hlëeh⁺ kyaayh⁺.

71 He⁻ja⁻ ga⁻løø⁺ Pee⁺ hlëeh⁺ kyaah⁺ dso⁺jwii⁺ hi⁺ ga⁺tääy⁻ Dio.

—Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺, sa⁺ kyuun⁺ dsa⁻nüuh⁻ hi⁻ hlëeh⁺ kih⁺ na⁻ —ga⁺jäyh⁺.

72 Hor[~] ja⁻ ga⁺të⁺ to⁺ jiih[~] hoo[~] chaah⁺ dsoo⁺, jee⁺ ja⁻ ga⁻lä⁺dsooh[~] dsë⁺ Pee⁺ juu⁺ he⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús ga⁺siiyh⁺ jää⁺: “Jää⁺ ja⁻ga⁺ të⁺ to⁺ jiih[~] hoo⁺ chaah⁺ dsoo⁺, hne⁻ ma⁻të⁺ hnë⁻ jiih[~] ma⁻hmäh⁺ juu⁺ he⁻ sa⁺ kyuuh⁺ jnä⁺.”

Ma⁺ ga⁻lä⁺dsooh[~] dsë⁺ Pee⁺ ha⁻ lä⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús, ga⁺hooyh⁺ lä⁺jiih⁺ lla⁺ dsëy⁺.

15

Ga⁺jääy⁺ Jesús cha⁺në⁺ Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Tiih[~] ga⁺ ma⁺ ga⁻jnä⁺, ga⁻kuh⁺ dsa⁻kaah⁺ kyaa⁺ jmi⁻dsa⁻, kyaah⁺ dsa⁻gyüuh⁺, kyaah⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley, hi⁺ lä⁺jëë⁺ ga⁺ dsa⁻ hi⁻ laa⁺ ta⁺. Hi⁻ he⁺

ga^hñuuh^h Jesús mah¹ na^ttääh^h goo^h Pilato hi^h ma¹ laa¹ lle¹ moh¹. ² Ma¹ ga^h lloo¹ Jesús cha¹ ne¹ Pilato, ga^h ngii¹ Pilato juu¹ kiyh¹:

—¿Che¹ hne^h he¹ dsa^h jøøh¹ kyaa¹ dsa^h judiu?

He^h ja^h ga^h jeeh^h Jesús juu¹ kiyh¹:

—Ma^h jah¹ ba¹ hne^h.

³ Pero dsa^h kaah¹ he¹ cha^h ga¹ miih^h ga^h hniiy¹ kih¹ Jesús. ⁴ Koo^h ka^h lah¹ ga^h jah¹ Pilato:

—¿Che¹ ni^h miih^h juu¹ sa^h jiih¹ kih¹ dsa^h? Jëe^h da¹ joh¹ he^h sa^h bääh^h dsa^h hne^h.

⁵ Pero ni^h lä^h ja^h sa^h ga^h jiih¹ Jesús juu¹, he^h ja^h ma¹ jëe^h dsah^h Pilato.

Ga^h jä¹ juu¹ jngiih¹ dsa^h kih¹ Jesús

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶ Lä^h jë^h jiih^h ma¹ tē^h jmi¹ he^h kuh^h dsa^h judiu borrego mah¹, ma¹ lää^h Pilato jaa^h jee¹ lä^h jëe^h hi^h ma¹ tääh¹ neh^h ñe¹ hi^h ma¹ tih^h dsē¹ dsa^h ba¹. ⁷ Ma¹ hää¹ jaa^h hi^h chee^h Barrabá neh^h ñe¹ kyaah¹ jñah¹ dsa^h kyaayh¹ hi^h ga^h jngëeh¹ dsa^h ma¹ ga^h hnooy¹ juu¹ kih¹ dsa^h ta¹. ⁸ Ga^h lla^h nää¹ ga¹ jwëe¹ dsa^h ma¹ ngiiy^h kih¹ Pilato mah¹ wa¹ jmeey¹ lä^h koo^h ma¹ jmeey^h jää¹.

⁹ He^h ja^h ga^h jeeh^h Pilato juu¹ kiyh¹:

—¿Che¹ hnooh^h hnäh¹ lään¹ hi^h laa¹ rey kyaa¹ dsa^h judiu? —ga^h jah¹ Pilato siiyh^h dsa^h judiu he¹.

¹⁰ Jëeh¹, lä^h la^h ba¹ ma^h ñey^h he^h ma¹ na^h høøh¹ jmi^h dsa^h kaah¹ he¹ kih¹ Jesús, he^h ja^h ba¹ ja^h heh¹ ga^h taah^h dsih¹ gooy^h. ¹¹ Pero jmi^h dsa^h kaah¹ he¹ ga^h taayh^h juu¹ lä^h jëe^h dsa^h he^h ngiiy¹ he^h lää¹ Barrabá ba¹. ¹² Koo^h ka^h lah¹ ga^h jah¹ Pilato ga^h siiyh^h dsa^h he¹:

—¿Hee⁻ hnooh⁻ hnäh⁻ jmeen⁻ kih¹ hī⁻ jwah⁻ hnäh⁻ laa¹ rey kyaa¹ dsa⁻ judiu?

13 Lã⁻jēē⁻ dsa⁻ ga⁻løø¹ tooh⁻ miih¹:

—Täy⁻ dsoh⁻ hma⁻ cru⁻.

14 He⁻ ja⁻ ga⁻jäh⁻ Pilato:

—¿Hee⁻ hliih¹ ma⁻jmee⁻ dsa⁻ la⁻?

Pero dsa⁻ he⁻, cha⁻ga⁻miih⁻ kii⁻ ga⁻tooyh¹ miih¹:

—Täy⁻ dsoh⁻ hma⁻ cru⁻.

15 Lã⁻ja⁻ ga⁻lä⁻hnøø¹ Pilato he⁻ ga⁻jäy⁻ llu¹ kyaah¹ dsa⁻ he⁻, he⁻ja⁻ ga⁻läy¹ Barrabá ba¹. Mah¹ ga⁻jmeey⁻ hih¹ ga⁻jmi¹ ga⁻baa¹ dsa⁻ Jesús. Ma⁻ngēē⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻ngēēy¹ Jesús ja⁻goo⁻ hløø⁻ mah¹ dsa⁻täy⁻ dsoh⁻ hma⁻ cru⁻. 16 Mah¹ ga⁻tēē⁻ hløø⁻ ta⁻ cha⁻neh⁻ ga⁻kih¹ nē⁻ta⁻ ja⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻kuh¹ lä⁻jēē⁻ dsa⁻kyaayh¹. 17 Ga⁻kyeh⁻ dsih⁻ koo⁻ hmiih⁻ gyuu⁻ läh⁻ (he⁻ ma⁻ kēh⁻ rey), ga⁻kay¹ wii⁻ toō⁻ ga⁻jmeey⁻ koo⁻ he⁻ lih⁻ mah¹ ga⁻tooyh⁻ lle⁻ Jesús lla⁻ coron. 18 Ga⁻løø¹ hløø⁻ he⁻ mi⁻kwayh¹ Jesús ma⁻jmeey⁻ Dio kiyh¹, ma⁻jäyh¹:

—Peer⁻ jøøh¹ dsa⁻ta⁻ kyaa¹ dsa⁻ judiu.

19 Ga⁻bay¹ lle⁻ Jesús kyaah¹ hma⁻. Ga⁻ti⁻ ga⁻hñe¹ dsih⁻, ga⁻juuyh¹ jñey⁻ cha⁻nē⁻ Jesús ga⁻jmäy¹ jøøh¹.

20 Ma⁻ngēē⁻ ma⁻mi⁻kwah¹ dsih⁻, ga⁻lleē¹ dsa⁻ hmiih⁻ gyuu⁻ he⁻ ga⁻kyeyh⁻ ja⁻, mah¹ ga⁻kyeyh⁻ ka⁻läh⁻ hmiih⁻ kiyh¹, ja⁻ga⁻ ga⁻jäy¹ na⁻täy⁻ dsoh⁻ hma⁻ cru⁻.

Ga⁻täy⁻ Jesús dsoh⁻ hma⁻ cru⁻

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

21 Hor⁻ ja⁻ ga⁻ngēē⁻ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ Cirene hī⁻ jah¹ jee⁻ nuu⁻ kih¹. Dsa⁻ he⁻ ma⁻ chee⁻ Simón, jmii⁻ Leja⁻ kyaah¹ Rufo. Ga⁻jmee⁻ hløø⁻ bii¹ ga⁻jää¹

dsa- he' hma-cru- kyaa' Jesús. ²² Ga-jäay' Jesús lä- ga-të' jee' chee- Gólgota, he- hnøø' jäh-: Moo' Lle' Hlii'. ²³ Jee' ja- ga-kwëeh' dsih' jmi- jiih- he- na-kaah~ më~ chee- mirra, pero sa- ga-hiyh'. ²⁴ Ma' taay- dsöh' hma-cru-, ga-ti' ga-llooyh' hmih- he- ma' kyeh' Jesús. Ga-kooyh' suert, ma' jëey- hi- jaa- jee' lä-jëey- tëey' hmih- näa- he- llu' ga'.

²⁵ Ko-hi' ñu' ta-la- høø- ga-täay- Jesús dsöh' hma-cru-. ²⁶ Jee' taay- ja- ga-tøø' dsa- koo- hwëh' he- jäh' ha- lä- la' dsoo' he- bääh- dsih': "Hi- la- na- rey kyaa' dsa- judiu." ²⁷ Ga-tää- dsa- ka-läh' në' hma-cru- jñah' ga' uu' dsa-hii-, jaa- jwoo' ra-lluu', hi- jaa- jwoo' ra-këh' kiyh'. ²⁸ Jee' ja- ga-lä-te' lä-koo- na-sii- kiyh': "Ga-jmee' dsa- kwaat- laay' lä-koo- hi- ää- dsoo'."

²⁹ Lä-jëe- hi- ma' dsa-ngëe' ta- ja-, ma' jiiyh~ lley hi- ma' mi-kwayh' kih' Jesús, ma' jäh':

—Hne- na- hi- ma' hla' gwah- kih' Dio mah' ma' jmeeh' kyaah' hnë- jmi-, ³⁰ lää- hñaa' jee' taah- na- mah' jñaa- dsöh' hma-cru- na- —ga-jäh'.

³¹ Ja-ba' lä-ja- ga-mi-kwah' jmi-dsa- kaah' ka-läh' llay' juu' kyaah' dsa-kyaa'yh' hi- kyaah' ta-jwöh' kyaa' ley, ma' jäh':

—Ga-lih' bih' ga-läay' dsa-, mah' na' sa- liyh- läay' hñiiy'. ³² Hi- laa' Cristo, rey jnä' jne' judiu, wa' jñaa'y' jee' taay- dsöh' hma-cru- na-, mah' jëen- koo-, ja-ga-lä-heeh' jne' kiyh' —ga-jäh'.

Ja-ba' lä-ja- ga-mi-kwah' hi- ma' ta- jyoh' hma-cru- koo' kiyh'.

*Gājuu' Jesús**(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)*

³³ Ma' gātē' llā'hyoō, lǟkaā jmī gyuū gānuū lǟjiih' gātē' kōhi' hnē̄ tā gāhloō. ³⁴ Ma'ngoo' gātē' kōhi' hnē̄ jā, gāhlēeh' Jesús kō kī gaā, gājäyh':

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —hē lā hnø̄' jäh̄: Dio kyaan̄, Dio kyaan̄, ¿hē-la' mābeeh̄ jnǟ'?

³⁵ Kōllaa' dsā hī ma' tääh' jäh̄ gānuu' hē gāhlēeyh', hējā gājäyh':

—Jëè' da', tëeyh̄ Elía.

³⁶ Hējā ngoo' jaā dsā kōchih', gākay' kō wājoō, gāmī gyuyh' joō kyaah' jmī jiih̄, gāllālley' lle'hmā mah' gāchooy' ma'hih' Jesús, hī gāsiyh̄ dsākyaayh':

—Tää' ba' kih'. Wa' jëè' da' jne' che' jǟ Elía mah' jñay'.

³⁷ Lǟchah' jā gāhooh' Jesús kō kī gaā, jāga' gājuuy'. ³⁸ Hor̄ jā gāgiī hmiih̄ hē ma' nājnē̄ llah' gwah̄, gālø̄' tā gyuūh' lǟ gātē' hwa'. ³⁹ Ma' cheh' juu' hlø̄' romano cha'nē' Jesús jee' taay' dsöh' hmācru' jā. Ma' gājëey' hē gāhooh' Jesús hī hā lǟ gājuuy', hējā gājäyh':

—Ma'ra' ju'dsoo', dsāñuūh̄ nā ma' laa' Jō' Dio.

⁴⁰ Uu' ga' miih̄ ma' tääh' kōllaa' dsāmē' jëè' hē jmee' dsā kih' Jesús. Jee' jā ma' hää' María Magdalena, kyaah' María choo' José, jāba' chooy' kyaah' Jacobo mäh', kyaah' jñah' dsāmē' hī cheē Salomé. ⁴¹ Dsāmē' he' ma' jmee' kōjöh' kyaah' Jesús hī ma' jmeey' be' kiyh' lǟkō ma' tääyh' hwa' Galilea hī ma' chaā ga' jñah' dsāmē'

hī- gā-jmee' kō-jøh' kyaayh' lǟ-kōo- ma' gā-näy' tā Jerusalén.

Gā-haay' Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Tā gā-hloo' jmī' he- mi-llūu' dsa- hñii', gā-haay' Jesús jā-ga' dsa-taayh' jmī' he- teeh- dsa- dsē'. ⁴³ José, hī- chaa- Arimatea, ma' laa' jaa- dsa-kyaah' dsa-ta' kaah', hī- he' ka-läh' ma' jøø' ma' jēē' jnä'hä' he- jmee- Dio hih' kih' dsa-. Jää' jā-ga' dsa-taayh' jmī' he- teeh- dsa- dsē', gā-tuu- dsē' José gā-hey' nē'ta' kih' Pilato na'ngiiy' jyooy' jmī-ngo' kih' Jesús dsoh' hma-cru'. ⁴⁴ Peer- gā-jēē' dsah- Pilato ma' gā-nuuy' gā-juu' Jesús. He-ja- ga-tēēyh' juu' hløø', mah' gā-ngiiy' juu' kiyh' che' dsoo' ma-juu- Jesús. ⁴⁵ Ma' gā-tēēyh' juu', jā-ga' ga-kway' jwē' na'jyoo' José jmī-ngo' kih' Jesús. ⁴⁶ Ma-ngēē' he- ja-, ga-la' José kōo- ta-jmaah' wiih-, he- ja- chee- lino. Ga-jñaay' Jesús, ga-läy- kyaah' ta-jmaah' ja- mah' na-täy- neh- kōo- to-høø- he- ma' na-hē- nē' kuu' hloo-. Ma-ngēē' he- ja-, ga-bäy' kōo- mi'kuu' juuh- mah' ga-jlēy' ho'too- ja-. ⁴⁷ Hi- ma' jēē- María Magdalena kyaah' María choo' José, ha- jee' gā-kyaa- dsa- he' Jesús.

16

Gā-lä-jiih' Jesús

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Lä- ma' gā-goh' jmī' he- teeh- dsa- dsē', María Magdalena hi- María choo' Jacobo kyaah' dsa-mē' hī- chee- Salomé ga-lay' jmī- mi-jwii- he- ma' dsa-huuy' Jesús. ² Tiih- go-te- to-nē' jmī' kih'

seman~ ga~nääy' ta~ jee' ga~kyaä- dsa- Jesús. Koo-
ma-hya-ba' hyoo- ga~lla~nää' dsa-më' he' jee' ja- .
3 Ma' llay~ juu' kyaah' dsa-kyaayh':

—¿Hi- kwa' be' jnän` mah' bän' kuu' he- na~jlë-
ho'too- ja-?

4 Pero ma' ga~jëëy' hoo' to~høø-, mo~so~ cha-
na~jlë- kyaah' kuu' jaa~h- ja- . 5 Ma' ga~taayh`
neh~ to~høø- ja- , ga~jëëy' ta~ jee' ma' kyaä' Jesús.
Jwoo' ra~lluu' kiyh' ja- , ga~jëëy' ma' gya' jaa- chih-
kwaä- hi- ma' kyeh- koo- hmih- tøø- kyoo- .
Peer- ga~jwaah' jwërte dsa-më' he' ma' ga~jëëy' hi-
he'. 6 He- ja- ga~jäh' dsa- hi- ma' gya' he':

—Ta~ wa' gah' hnäh'. Jesús dsa- chaa- Nazaret
hi- ga~tää- dsa- dsöh' hma-cru- hi- hnaah- hnäh'
mo~so~ chaa- jee' la- . Hi- ma~lä~jiih'. Jëe`
da' hnäh' jee' ga~kyaä- dsih'. 7 Go~nää' hnäh'
go~jmeeh` juu' kih' Pee' kyaah' lä~jëë- discípulo
kyaay', dsoo' Jesús dsa~jää` hnäh' ta- Galilea. Jee'
oo~jëëh' hnih' lä~koo- ga~jäyh' jää' —ga~jäh' dsa-
he'.

8 Ko~chih' ga~hwëë- dsa-më' he' hoo' to~høø-
ja- , jlääy~ ga' lä~ja- ga~nääy, ga~jwaayh' jwërte.
Sa~ cha- juu' ga~jmeeyh' kih' ni~ jaa- kih' he-
goyh'.

*Ga~mi~jnää- Jesús hñii' kih' María Magdalena
(Jn. 20:11-18)*

9 Tiih~ to~në' jmi' kih' seman~ ga~lä~jiih' Jesús.
Hi- ga~mi~jnääy- hñiiy' to~në' kih' María Mag-
dalena. Kih' dsa-më' he' ga~hwëë' Jesús gyeë'
hi-sa~llu' jää'. 10 Nee' dsa-më' he' na~jmeeyh'

juu' kih' lä'jēē⁺ discípulo kyaa' Jesús jee' tääyh' ki-hooyh~ meeh- dsēy'. ¹¹ Ga'jäyh':

—Chaa- ba' Jesús, ma-jēē⁺ jnih'.

Ma' ga'nuu' discípulo juu' kih' María, sa' ga'jmeey' dsoo' juu' ja-.

Ga'mi'jnää- Jesús hñii' kih' uu' discípulo kyaay'
(Lc. 24:13-35)

¹² Jyoh' jmi' ja-, ga'mi'jnää- Jesús hñii' kih' uu' discípulo cha'jwē' jee' ga'näay' ja-, pero kah' ba' laay'. ¹³ Hi- ga'nää' discípulo he', na'jmeeyh' juu' kih' jee' lä'jēē⁺ ga' dsa-kyaayh'. Ni' kih' hi- he' sa' ga'jmeey' dsoo' ka-läh'.

Ga'jmeey' Jesús mada- kih' apóstole kyaay'
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Jee' ga'dsaa', ga'mi'jnää- Jesús hñii' jee' ma' tääh' gya'kaa⁺ discípulo nē' mes~ kuh-hih~. Jee' ja- ga'juuyh' kih' discípulo kyaay', kih' he- sa' ma' dsoo' dsēy'. Ma' hwēh- dsēy', he-ja- sa' ma' jmeey' dsoo' juu' kih' hi- ga'jäh' ga'jēē⁺ Jesús ma-ngēē' ma-lä-jiiyh'. ¹⁵ Hi- ga'jäh' Jesús siiyh':

—Go-nää' hnäh' lä'kaa- lä'juh' jmi-gyuu⁺ go-kwa' hnäh' ju'hmēē' kin⁺ kih' lä'jēē⁺ dsa-.

¹⁶ Lä'jēē⁺ hi- lä'dsoo' dsē' hi- ga'heeyh- saay' jmi-, hi- he' ba' lää'. Pero hi- sa' lä'dsoo' dsē' kin⁺, hi- he' jä' kyaah' dso'jwi'. ¹⁷ Hi- jmeey' dsoo' dsē' kin⁺, cha-miih- he- juh-gaa- jmeey'. Kyaah' hih⁺ kin⁺ hwēy' hi-sa'llu' kih' dsa⁺, hlēeyh' ma' lih' koh' jyoh' juu'. ¹⁸ Cher'mah' he- ga'jmeey' miih- kiyh', sa' cha- he- le' kiyh' ni' miih-, hi' cher'mah' ga'heeh- dsih' venen, sa' hnoo' dsoo'

kiyh'. Hi⁺ mi⁻hläy' dsa⁻dsaah', wa'ra⁻ ga⁻kyey⁻
gooy⁻ ne' kiyh'.

Ngaah' Jesús gyuuuh'

(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Ma⁻ngëë' ma⁻hlëeh' Jesús lä⁻ja⁻ kyaah'
discípulo kyaay', ja⁻ga' ngaayh' ta⁺ gyuuuh',
ga⁻gyay⁻ jwoo' ra⁻llu⁺ kih' Dio. ²⁰ Ja⁻ga' ga⁻nää'
discípulo lä⁻kaa⁻ lä⁻jäh' kyaah' be' kih' Dio na⁻kay⁻
ju⁻hmëë' kih' dsa⁺. Hi⁺ ga⁻mi⁻jnää⁻ Dio la⁻dsoo'
juu' he⁻ kyey⁻, kyaah' lä⁻jë⁺ he⁻ jäh⁻gaa⁻ he⁻
ga⁻jmeey'. Wa' la' lä⁻ja⁻.

**Hmooh hmëë he- ga-jmee Jesucristo; Salmos
New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín
(MX:chz:Chinantec, Ozumacín)**

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Ozumacín

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Ozumacín [chz], Mexico

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Psalms

in Chinantec, Ozumacín

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

77bbb809-d78b-5d8c-9c0b-2363ea7f466b